

Margrethe Bøe

Ulike føresetnadar for lokal organisering og tilrettelegging av idrett og fysisk aktivitet

Eit komparativt studie av lokalidretten i Noreg

Masteroppgåve i idrettsvitenskap

Seksjon for kultur og samfunn

Noregs Idrettshøgskule, 2011

Samandrag

I Noreg er den frivillige organiseringa av idrett organisert i tråd med den politiske organiseringa med det nasjonale, regionale og lokale nivå. Når organisasjonar vert tillagt større betydning, aukar behovet for kunnskap om kva dei er og kva ein kan forventa av dei. Frivillige organisasjonar vert stadig oftare trukke fram som løysingar og utfordringar i samfunnet for å skape *idrett for alle*. Dette er ein påverknadsfaktor i forhold til organisasjonenes ressursar og legitimitetsgrunnlag. For å skaffe kunnskapen om dei ulike organisasjonssamfunna treng ein informasjon og kunnskap frå deltakarane og deira kapasitet. Denne oppgåva omhandlar dei ulike føresetnadane som ligg til grunn for den lokale idretten. Oppgåva tek føre seg statleg politikkimplementering og styringsverktøy og korleis dette har endra og påverke den lokale idretten sitt virke og organisering. Fokuset i den fylgande problemstillinga er oppfylgt med to delproblemstillingar, rette mot betydinga og utviklinga innanfor lokalidretten si offentleg styring, virke og forvaltning i Noreg. Det teoretiske utgangspunktet er institusjonell – og organisasjonsteori. Dei nasjonale trendane eksemplifiserar skiljet mellom likedanning eller ulikskap av ulike organisasjonsstrukturar og kva påverknad og utfordringar dette kan føre med seg. Analysen har blitt illustrert gjennom eit komparativt case -studie, med Sogndal og Nordre Aker som representantar for bygde - og byidretten. Empiridelen er basert på elleve djupneintervju og noko dokument i form av organisasjonskart og kommunedelplanar.

Etter at kommunane fekk friare rom til å lette på det organisatoriske, indikerar dei empiriske funna på at idretten har endra seg begge stader. Fleire av idrettslaga har gått i retninga av å endre seg til meir profesjonaliserte organisasjonar og endra sitt organisatoriske virke. Statleg myndighet har indirekte påverknad på idrettslaga for å realisere sine mål. Likevel er born og unge det område som har høgast prioritet i den lokale by - og bygdeidretten. Spelemidlane er den største bidragsytaren og avgjerande for realisering av anlegg og for å legge til rette aktivitet. Dette inneber at staten har medverknad i forhold til å skape idrett for born og unge. Samtidig indikerar det på at organisatoriske forhold har ein påverknad for by – idretten, der idretten som forvaltningsorgan står svakare enn politisk. Oppgåva har avgrensa generaliseringspotensiale for den generelle lokale idretten i Noreg, men kan på bakgrunn av funna i oppgåva, illustrere den lokale idretten i by og bygd.

Innhald

Samandrag.....	4
Innhald	5
Forord.....	8
1. Innleiing	9
1.1 Formålet med oppgåva	9
1.2 Den lokale idretten i eit komparativt studie	13
1.3 Forskningsområdet	13
2. Kontekstuell bakgrunn.....	16
2.1 Statens mål for tilrettelegging av lokal idrett og fysisk aktivitet	16
2.2 Tilstket til den lokale organiserte idretten.....	17
2.2.1 Statsbudsjettet - 2011	20
2.3 Historisk bakgrunn av den kommunale sektor	20
2.4 Idretten i ei samfunnsutvikling.....	21
2.5 Idretten og kommunen – ein samarbeidsrelasjon	22
2.5.1 Idrettsrådet si rolle.....	23
2.6 Realisering av mål, planar og anlegg	24
2.6.1 Kommunedelplan	24
2.7 Oppsummering.....	25
3. Teoretisk rammeverk	27
3.1 Institusjonell teori	27
3.1.1 Legitimitet.....	28
3.2 Lokalidretten sin posisjon og aksept	30
3.2.1 Lokalidretten i institusjonaliseringss prosess	31
3.3 Verkemiddel i den lokale idrettspolitikken	33
3.3.1 Lokale idretten i eit spenningsfelt	33
3.4 Idretten sine lokale omgjevnadar	35
3.4.1 Lokalforvaltning og sivilsamfunnet	36
3.4.2 Lokale ressursar og effektar	38
3.4.3 Lokale variasjonar i samarbeid og samarbeidsformer	39
3.4 Oppsummering.....	43

4. Metode	45
4.1 Val av metode	45
4.1.1 Vitskapleg tilnærming	45
4.1.2 Kvifor kvalitativ forsking?.....	46
4.2 Case studie.....	47
4.2.1 Design for studien - multicase studie	48
4.2.2 Val av case.....	48
4.5 Kvalitativ forskingsintervju.....	49
4.5.1 Semistrukturert intervju.....	49
4.3.2 Utval av informantar.....	50
4.3.3 Datamateriale og forståing.....	52
4.5.4 Gjennomføring.....	52
4.6 Analyse	53
4.7 Kvalitetsvurderingar.....	55
4.7.1 Reliabilitet og validitet	55
4.8 Etisk overvegning	56
5. Empiriske funn og diskusjon	58
5.1 Den lokale idrettsorganisasjonen i by og bygd.....	58
5.1.1 Nordre Aker	59
5.1.2 Sogndal.....	60
5.1.3 Oppsummering.....	61
5.2 Endringar i den lokale idretten – korleis påverker staten og omgjevnadane den lokale idretten?	61
5.2.1 Endringar av lokalidretten i Nordre Aker	62
5.2.2 Endringar av lokalidretten i Sogndal.....	63
5.2.3 Staten sin innflytelse på den lokale idretten i Nordre Aker	65
5.2.4 Staten sin innflytelse på den lokale idretten i Sogndal.....	66
5.2.5 Omgjevnadane som påverknadsfaktor for den lokale byidretten	68
5.2.6 Omgjevnadane ein påverknadsfaktor for den lokale bygde- idretten?	70
5.2.7 Oppsummering.....	72
5.3 Idretten sin posisjon og rolle i lokalsamfunnet – korleis påverkar dette samspelet i den lokale idretten?	72
5.3.1 Idretten sin posisjon og rolle i den lokale byidretten	73
5.3.2 Idretten sin posisjon og rolle i den lokale bygdeidretten	75
5.3.3 Oppsummering.....	78
5.4 Idretten sine målsettingar og samarbeidsrelasjonar	78
5.4.1 Idrettspolitisk påverknad for byidretten	79
5.4.2 Idrettspolitisk påverknad for bygdeidretten	82
5.4.3 Idretten sitt samspel i byidretten	83
5.4.4 Idretten sitt samspel i Sogndal	87
5.4.5 Oppsummering.....	91
5.5 Oppsummering av empiriske funn	92
5.5.1 Korleis påverker staten og omgjevnadane den lokale idretten si organisering og arbeidsoppgåver?.....	93

5.5.2	I kva grad påverker dette den lokale idretten sitt samspel og idrettspolitiske mål?	94
5.5.3	Refleksjonar og forslag til vidare forsking	94
6.	Referansar	96
	Internettsider.....	102
7.	Vedlegg:.....	103
7.1	Vedlegg 1	103
7.2	Vedlegg 2	106
7.3	Vedlegg 3	107
7.4	Vedlegg 4	111

Forord

Mitt første møte med Noregs Idrettshøgskule var hausten 2009. Etter avsluttande Bachelorutdanning på Høgskulen i Bø var overgangen frå bygd til by stor, men likevel liten. NIH sin lokalitet er omgitt med bygdepreg og fine naturomgjevnadar, idrettsareal og gode utefacilitetar og overgangen vart ikkje som frykta. Gjennom desse to åra her oppe på Sognsvann, har bidrege til mykje idrettsglede og nye opplevingar. Som avsluttande masterstudent er det sjølvsagt vemodig å vere ferdig med 5 års utdanning, men samtidig gledar eg meg til å ta fatt på neste steg i livet. Åra har gått fort, men eg ser no fram til å kome meg ut i den store verda og ikkje minst arbeidslivet.

Dette året har vore ein læringsprosessen i rolla som forskar, eigen læremester og som sin eigen sjølvstendige sjef. Læringsprosessen har bidrege til mykje ny kunnskap og ikkje minst utfordringar, som blant anna å gjennomføre eit sjølvstendig arbeid. Eg ynskjer å takke min hovudrettleiar Eivind Åsrum Skille og bi -rettleiar Thor Christian Bjørnstad for god rettleiing og for klare og presise tilbakemeldingar. Vil gjerne takke alle informantane som stilte opp og tok seg tid til å la seg intervju og etterfylgd med e-post og spørsmål. Ein takk til masterkontor 2b og medelevar elles for god støtte og sosial avkopling. Mine vener som alltid har lytta til meg i frustrasjon og gitt meg gode råd. Takkar også Ingrid Kvigne Bøe og Inghild Lysne Sanden som stilte opp for korrekturlesing. Aller sist vil eg gje ein liten takk til familien som har fått meg til å kople av innimellom og fått meg på andre tankar. Ein spesiell takk til mamma der ho uttalte at ho ikkje kunne forstå at eg orka å ta fatt på å skrive ei masteroppgåve. Noko som ho aldri hadde funne på å gjennomføre sjølv. Mamma: her er beviset, no er eg i MÅL!

NIH – masterkontor 2B, 27.05-2011

Margrethe Bøe

1. Innleiing

I dette kapittelet tek oppgåva for seg introduksjon oppfylgd med hovudproblemstilling og to underproblemstillingar for å konkretisere kva ein vil ende opp med som resultat. Deretter vil det bli kort fortalt om formålet med studiet og til sist forskingsområdet

1.1 Formålet med oppgåva

Dette prosjektet skal vise korleis den lokale organiseringa og tilrettelegginga av idrett og fysisk aktivitet fungerar. Hovudtemaet ligg på forholdet mellom lokalidretten og statleg føring, samt korleis dette slår ut konkret på idretten si organisering og virke. Ved å sjå på to ulike utgangspunkt av kommunar vert oppgåva belyst gjennom eit komparativt studie. Ved å sjå på den lokale konteksten i idretten vil det bli nytta ein bygde og ein by kommune. Hensikta med prosjektet er å sjå på dei ulike føresetnadane for korleis ein tilrettelegg idrett og fysisk aktivitet på kommunalt nivå. Med ein *kommune* meinar me offentlege myndigheiter med tre kjenneteikn; kommunen har eit avgrensa geografisk område, dei har som oppgåve å løyse offentlege oppgåver og den vert styrd av lokalbefolkninga gjennom direkte demokrati (Fevolden, Sørensen & Hagen, 1994). Det kommunale nivået vil seie dei ulike organa som er delaktig i å tilrettelegga og bidra til idrett og fysisk aktivitet i ein kommune. Dette vert også kalla for det lokale plan og lokale sektor i same betydning.

Den lokale idretten må samtidig forholda seg til statlege føringer. Kommunal organisering omfattar difor i dette tilfellet to forhold. Det første er dei institusjonelle ordningane som regulerar forholdet mellom staten (nasjonal) og kommunen. Det andre er formene for organisering internt i kommunane. Forholdet mellom stat og kommune definerar dei kommunale rammevilkåra. Rammevilkåra vert utført gjennom oppgåvefordelinga mellom stat og kommune, regulering av oppgåveløysing, finansieringsordningar og kommunestrukturen (Fevolden, Sørensen & Hagen, 1994). Kven er det som styrer idretten i dei ulike lokalsamfunna? Kven bør og skal eige idrettsanlegga? Korleis har idretten blitt påverke og endra seg frå kommune til kommune? Er der store skilnadar i korleis idretten er organisert? Det interessante er å få to ulike utslag av idretten og korleis den vert driven på det lokale plan. Idrettsorganisasjonar som idrettslag og idrettsråd er organisasjonar som høyrer til nede på det kommunale nivået og er difor viktig for den kommunale drifta av idretten. Alle

idrettslag er registrerte i Noregs Idrettsforbund (NIF) og medlem av Noregs største frivillige idrettsorganisasjon. I dette studiet legg me ikkje fokus på NIF og det vert difor ikkje eksplisitt tatt i betrakting i kva grad dei er med på å påverke idretten. Dei er idag og vil alltid vere den største aktøren ovanfor idretts - Noreg og er difor ein naturleg påverknadsfaktor i denne samanheng.

Gjennom dette kan ein drøfta korleis faktorane set ramme for den kommunale idretten si handleverknad og moglegheit til å nå mål som lokalt demokrati og ein tenesteytar i form av idretten. Oppgåva tek for seg statleg myndigkeit og omgjevnadane rundt idretten. For oppgåva sine begrensingar, vil som sagt ikkje rolla til Noregs Idrettsforbund ovanfor den lokale idretten ha betyding utanom samanhengar der dette er naturleg å nemne. Den kommunale idretten si interne organisering omfattar dei lokale systema for politisk styring, administrativ leiing og produksjon av offentlege goder i form av idrettslege aktivitetar. Den interne organiseringa i den lokale idretten er ein avgjerande faktor om ein vil lukkast. Ein vellykka lokal idrettsorganisering føreset at staten sine rammevilkår er hensiktsmessig ovanfor kommunane og at institusjonane har kapasitet til å tilpasse seg statlege mål og omgjevnadane. Temaet har mange innfallsvinklar og faktorar som er ein medverknad til korleis lokalidretten har blitt påverke og endra har seg. Til åsyn for ei meir presis og konkretisert tilnærming kring problemområdet, blei det naturleg å dele opp hovudproblemstillinga med to del- problemstillingar. Oppgåva ynskjer å belyse følgande:

- *Kva ulike føresetnadalar ligg der for den lokale organiseringa og tilrettelegginga av idrett og fysisk aktivitet?*
 1. *Korleis påverker staten og omgjevnadane den lokale idretten si organisering og arbeidsoppgåver?*
 2. *I kva grad påverker dette den lokale idretten sitt sams spel og idrettspolitiske mål?*

Det er eit kommunalt ansvar å ivareta den lokale aktiviteten og drifta av idretten. Samfunnet i dag har eit større fokus på den fysiske aktiviteten og helsa til den norske befolkninga. Den fysiske aktiviteten og idretten har blitt eit meir samankopla felt der ein ikkje berre fokuserar på idretten, men også gevinsten av å drive med fysisk aktivitet (Djupvik, 2000). Samtidig som idrett har ei glede og ein opplevingsgevinst er det også

ein helsegevinst, difor kan dette bli definert som eit helsefelt (Kultur og Kyrkje departementet, 2008). Organisasjonar er heile tida i utvikling og det har igjen endra idretten sine arbeidsoppgåver og korleis dei klarar å tilpasse seg omgjevnadane. Mosjon og aktivitet er under utvikling og ein trend innan idrett og den fysiske aktiviteten, dette har igjen fått lokale utslag. Idrettslivet som er i endring har ført med seg nye former for statleg idrettspolitikk St. meld. 14, (1999-2000). Til dømes kan ein vise til kommune-delplanen som skal legge føringar for idrett og fysisk aktivitet i kommunar. Noko som i dag er forankra i kommunane Noreg (KKD, 2008). Idrett og fysisk aktivitet har blitt eit meir overskridande felt kor det å drive fysisk aktivitet er komen meir og meir i sentrum. Kommunalt idrettsarbeid og tilrettelegginga for fysisk aktivitet har blitt eit større og større tema i Noreg og blant befolkninga. Sidan helsefeltet og idrettsfeltet er så knytta opp imot kvarandre vil det vere relevant å sjå kva dei ulike kommunane gjer innanfor idrett og for å tilrettelegging for lokal aktivitet. For å skilje mellom idrettsfeltet og helsefeltet kan idrettsbegrepet forståast som aktivitet i form av trening eller konkurranse i den organiserte idretten. Helsefeltet vert sett på som fysisk aktivitet i form av eigenorganisert trenings- og mosjonsaktivitetar (KKD, 2002). Fleire organisasjonar dannar samhandlingsrelasjonar til offentlege myndigheter og desse vert meir likeverdige. Partnarskap for idrett og aktivitet er difor eit eksempel der ein har forsøkt å utvikla nettverksrelasjonar innanfor eit felt. Den enorme aktiviteten og interessa for idrett har endra idrettsbevegelsen si form og innhald. Gjennom eit komparativt studie som døme, skal dette belyse to ulike utfall for lokal idrettsorganisering og korleis dette fungerar i praksis.

Djupvik (2000) seier at å utnytta kvalitetane rundt fysisk aktivitet må blant anna kultur, helse, offentleg sektor og frivillig sektor i større grad må inngå samarbeid i planlegging og gjennomføring av tiltak. Dette vil ein sjå døme på seinare i oppgåva der fleire aktørar lokalt samarbeidar om idretten og tilrettelegging i form av idrettsanlegg og økonomiske bidrag. Grasrota er det viktigaste ledet for realisering og for å skape aktivitet i det lokale idrettsmiljøet. Dette skal skje gjennom staten sine visjonar og premiss og som vert store pålagte utfordrande oppgåver for lokalidretten. Kva oppgåver er det idretten skal ha og kva oppgåver bør kommunen ta på seg? Er det idretten eller kommunen som skal ta på seg arbeidsoppgåvane for at dei små lokalsamfunna skal utøva idrett og fysisk aktivitet? Moglegheita ligg der til å involvere dei ulike lokale organisasjonane i kommunen. Eksterne forhold er med på å påverke organisasjonen sin økonomi, faglege

nivå, evne til å gjennomføre oppgåver osv. Den lokale idretten har difor ein del utfordringar ut ifrå dei nasjonale trendane og utviklinga som har skjedd. Dette er med på å forme den lokale organiseringa og dei rammevilkåra og føresetnadane som ligg til grunn for den lokale organiseringa. Tida me lev i er i stor grad prega av store endringar, som påverker vår verkelegheit, vårt samfunn og norsk idrett (Johannessen, 1995). Dette får konsekvensar for organisering, samtidig ber det preg av utfordring av korleis ein skal styre og leie idretten på. Utfordringa er til ei kvar tid å organisere slik at ein kan møte dei nye problemstillingane som organisasjonane står ovanfor. Dette inneber organisasjonar vil vere i stadig endring. Dette kjem fram i rapporten frå Statens idrettskonferanse i Bergen 1994, der idretten vert sett på som organisasjonar som har klare målsettingar for sitt virke. Visjonen ”idrett for alle”, er ikkje ein visjon og eit mål for berre idrettsorganisasjonane, men også for myndighetene. I ei tid kor dei ytre kreftene på ulike måtar trekk i motsatt retning, utviklar og profesjonaliserar dette idretten og påverker den lokale idretten ned til det minste idrettslag. Krava om betre anlegg, hallar, utstyr, halvprofessionelle eller profesjonelle trenarar aukar dei økonomiske krava i ei tid kor det er vanskeleg få dugnadsvillige vaksne til å stilla opp og kor dei kommunale kassene ikkje er utømmeleg (Statens Idrettskonferanse, 1994).

Aldri har ein vore flinkare enn ein er i dag i idretts Noreg og idrettsleda er stor. Likevel er ikkje alle organisasjonar open for endringskrav og omstrukturering, men det felles gode er det formelle demokratiske gode. Kan ein då seie alle har eit ansvar ovanfor lokale idretten kor ein ikkje set den kritiske dømmekrafta ut av spel? Eit viktig moment for den lokale idretten, er legitimitet og innflytelse, samt at makt alltid må bli bygd på sans for motpartane sine interesser og argument. Ein har kanskje komon langt i idretten, noko ein kan sjå på det nasjonale nivå. Likevel gjenstår det mykje, der ein har behov for samarbeid mellom idretten sine aktørar, men også mellom aktørane i samfunnet og idretten seg i mellom. Neste delkapittel vil gje ein gjennomgang av den lokale idretten sett ifrå eit komparativt perspektiv.

1.2 Den lokale idretten i eit komparativt studie

Den lokale idretten er basert på det frivillige arbeidet, men gjennom ulike støtteordningar deltek både staten og kommunen i finansiering av den lokale idretten. Desse tilskotsordningane er sentrale i forhold til den offentlege støtta til lokalidretten. Grunnen til statleg medverknad og støtteordning til idrettsformål har blitt framheva gjennom at idrett og fysisk aktivitet har både ein nytteverdi og eigenverdi. Statleg idrettspolitikk har som mål å legge til rette for at flest mogleg skal kunna utøva idrett og fysisk aktivitet – *Idrettslivet i endring* (St.meld.nr.14). Difor vil det statlege vere med på å påverke kommunane for å drive idrett og fysisk aktivitet. Statlege midlar og økonomiske ressursar til aktivitet som vert kanalisert gjennom NIF og Olympiske komité. Den aukande interessa i kommunesektoren har fått lokale utslag og staten er avhengig av det lokale for å få gjennomslag for sine nasjonale mål. Dei ulike lokale kontekstane formar idretten. Sett ifrå eit komparativt perspektiv har dette endra til seg til ulike føresetnadar for korleis ein organiserar og administrerer lokalidretten. Dette vil bli belyst gjennom ein by – og ein bygde kommune. I lys av institusjonell teori og organisasjonsteori vil dette påpeike ulike endringar og påverknadsfaktorar på det lokale idrettsfeltet. Etterfylgt med analyseverktøy som skildrar korleis lokalidretten fungerar i det daglege i by og bygd.

1.3 Forskningsområdet

Den kommunale organiseringa omfattar to forhold som er dei institusjonelle ordningane som regulerar forholdet mellom staten (nasjonal) og kommunane og det andre som er formene på organisering internt i kommunane (Hagen & Sørensen, 2001). Forholdet mellom stat og kommune definerar dei kommunale rammevilkåra for idretten. Endringane er interessante for dette komparative studiet og korleis idretten vert tilrettelagt og er organisert i dagens samfunn. Difor er den kontekstuelle bakgrunnsdelen ein viktig del av denne oppgåva. Rammevilkåra vert utgjort av oppgåvefordelinga mellom staten og kommunen, regulering av oppgåveløysing, finansierings ordningar og kommunen sin størrelse. Desse faktorane set rammer for den lokale idretten sin handlefridom og moglegheita for å nå mål. Den interne organiseringa omfattar dei lokale systema for idrettspolitiske styring, den administrative leiinga og produksjonen av dei offentlege goda som idretten kan tilby. Ein kan ein seie

organisasjonsstruktur kan oppfattast som eit sett av rolleforventningar og reglar. I forhold til kven som bør eller skal gjera kva, og korleis dette skal bli utførd. Idretten og organisasjonsstrukturen legg føring på den enkelte sitt handlingsval, samtidig som den skapar kapasitet til å realisera bestemte mål (March & Olsen, 1978). Den interne organiseringa er ein avgjerande faktor om dette lykkast (Hagen & Sørensen, 2001). Ein vellykka kommunal organisering av idretten, føreset at staten har satt hensiktsmessige rammevilkår for kommunane, og dei interne institusjonane er tilpassa organisasjonen sine mål.

Den lokale idrettspolitikken som i starten fekk ein forholdsvis isolert og avgrensa plass i det kommunale systemet, har steg for steg blitt integrert i kommunale organ med breiare og meir omfattande ansvarsområde. I samband med dette er det naturleg å sjå nærare på samarbeidsrelasjonane mellom idretten og myndighetene i dei to ulike kommunane. I følge Berg og Rommetvedt (2002) viser idrettspolitikken seg å vere eit lokalpolitisk felt med tydlege variasjonar i både tid og rom. Institusjonelle omgjevnadar som grunnleggende antakingar, verdiar og normer i omgjevnadane er prega av korleis ein meinar organisasjonar bør organiserast og styrast, og som organisasjonane må forholda seg til for å oppnå legitimitet (Kikulis, Slack & Hinnings, 1992). I kommunesektoren kan mange utviklingstrekk knytast til breiare internasjonale trendar. Nokon av dei viktigaste utviklingstendensane i europeisk lokalforvaltning er ei dreiling mot styring gjennom horisontale nettverk på tvers av sektorar og myndighetsnivå, og ei auka integrasjon av offentlege og private aktørar i så vel utforming som implementering. Dette er ikkje minst knytt til ei auka fokus på næringsutvikling og lokal konkurranseevne som ei viktig oppgåve for lokale myndigheter. Samtidig har det skjedd store endringar i organisering og styring av kommunal verknad, kor det er mange parallellear mellom norske og internasjonale utviklingstrekk. Desse trendane vil imidlertidig bli sett i samanheng med utviklinga av stat og kommune – relasjonane.

Ein kan til dømes sjå tilbake til november 1998, NOU 1998: 18: *Det er bruk for alle*. Utredninga understrekar viktigeita kring idrett og fysisk aktivitet må forankrast lokalt, i lokalsamfunna der folk bur og verkar (Djupvik, 2000). I forbindelse med den lokale aktiviteten og idretten i befolkninga er det er fyrst og fremst ein politikarjobb som krev eit samspele mellom mange aktørar, innbyggjarane, offentleg sektor og frivillige organisasjonar. Idretten sentral i det å bidra til auka fysisk aktivitet og tilrettelegginga

av anlegg. Sentralt i NOU 1998: 18 står det to strategiar som er sentrale, men som ikkje er lagt vekt på seinare i oppgåva. Dette kan til dømes illustrera myndiggjering, å gje makt eller autoritet, og til å gjera i stand til å tillata. Prosessen krev ei områdebasert tilnærming, dvs at lokalsamfunnet og idretten må gå i saman med i eit konkret samarbeid og innsats for eige miljø, lokalsamfunnsstrategien. Utredninga trekk fram fleire viktige verkemiddel for ei god samfunnsutvikling blant anna formelle og uformelle områdeutval i samarbeid med frivillige organisasjonar. Dei ulike departementa (etatar/sektorar) må satsa og nytta ulike strategiar for å nå dei nasjonale måla på idretts og den fysiske aktivitetsområde. Dimensjonen understrekar at ein må basera seg på nedanifrå og opp strategi. Dette vil seie eit stort ansvar på kommunalt nivå som føreset statlege stimuleringsordningar ved å gje gode rammevilkår.

Fylkeskommunen skal ha ansvaret for fylkesplanlegging etter plan og bygningsloven som har til formål og legge til rette for samordning av statleg, fylkeskommunal og kommunal verknad – der idretten og den fysiske aktiviteten også må inngå. Fylkeskommunen skal bidra med ein felles kompetanseressurs for kommunane i fylket og initiera eigne tiltak i dette arbeidet. Det er viktig med møtepunkt der aktuelle aktørar kan samlast til felles innsats for idretten og den lokale aktiviteten. Det vil seie kommunale modellar/organisasjonsformer der fleire etatar, fagfolk og enkeltindivid går saman om tiltak. Til dømes skulesektor, idrett, kultursektoren osv går saman om ei velfungerande idrett. Viktige samarbeidspartnarar og godt samarbeid for øvreg er viktig for den lokale kontaktflata for idretten og om dette har samanheng med dei endringane som har skjedd på den lokale idretten. Desse ulike arenaene er viktig for å legge til rette eit best mogleg organisert idrettsmiljø. Oppgåva vil no presentere den kontekstuelle bakgrunnen Historiske tilbakeblikk og korleis den lokale idretten i Noreg har endra er ein sentral del av oppgåva for å sjå korleis dette har endra feltet slik som det er i dag.

2. Kontekstuell bakgrunn

I samband med problemstillinga er det nødvendig å beskriva ulike rammevilkår rundt den organiserte og frivillige idretten. Dei ulike føresetnadane kring den lokale idretten, er blant anna dei statlege målsettingane (til dømes stortingsmeldingar), kommunedel planar og bestemmingar for spelemiddel til anlegg og idrett. For eit komparativt studie er dette ein viktig del for å sjå heilheita i korleis den lokale idretten og aktiviteten vert driven og tilrettelagt. Den nasjonale idrettspolitikken er interessant å sjå på i forhold til korleis idretten heile tida må tilpasse seg for å fungere og oppdatere seg innanfor idretten på det lokale plan. Legitimiteten er avgjerande for slike prosessar. Legitimitet er også viktig i når det gjeld korleis kommunen bevilgar sine økonomiske midlar, prosessar og ressursar i forhold til overordna mål som er fastsett frå den statlege politikken. Kommunane har etter kvart fått ein større fridom til å bestemma sjølv korleis dei vil organisera sin verknad. Dette gjer det interessant å sjå nærare på den politiske og administrative organiseringa av idrettspolitikken i kommunane. Kva deltarar, problem og løysingar som skal få inngang til kva beslutningsmoglegeheter vert spesifisert av den politiske og administrative organiseringa (Berg & Rommetvedt, 2002). Ved å halda frå kvarandre bestemte grupper av deltarar, problemoppfatningar og løysingsforslag kan ein legge ulike føringer på utfallet av beslutningar som vert gjort i forhold til idretten. Vidare skal me sjå kva føringer som vert lagt for den lokale idretten og kva som har endra seg nasjonalt i den kommunale sektor.

2.1 Statens mål for tilrettelegging av lokal idrett og fysisk aktivitet

Ein kjem ikkje forbi dei retningslinjene og rammeverka som legg til rette for den norske og ikkje minst den lokale politikken. Dei føresetnadane staten har for den norske idretten påverke den lokale konteksten av korleis dei organiserar og tilrettelegg idretten. I Noreg har idretten ein uavhengig posisjon i forhold til det offentlege. Staten si oppgåve er først og fremst å sørge for best mogelege rammevilkår for den frivillige medlemsbaserte idretten og legga til rette for eigenorganisert fysisk aktivitet og trening (St. meld. nr. 39). Forankringa i den eigen og nytteverdien av idrett og fysisk aktivitet er grunnen for statleg medverknad og økonomisk støtte til idrettsformål. Begrunnelsen for

statleg medverknad og økonomisk støtte til idrettsformål er forankra i den eigen- og nyte -verdien av idrett og fysisk aktivitet. Idrett er ei gjeven brei omtale i St.meld. nr. 39 (2006-2007) - *Frivillighet for alle*. Kultur og kyrkjedepartementet innførde i 1988 eit krav om vedtatt plan for idrett og friluftsliv som ein føresetnad for tildeling av stønad frå speleidlane (Nordlandsforsking, 2002). Det blei lagt til rette for å sikre ei sterke lokalpolitisk styring av anleggsutbygginga gjennom dette plankravet. Dette kravet har blitt endra og utvida fleire gonger. Trass i at dei fleste kommunane fylg opp dette plankravet frå departementet viser forsking at der framleis lite systematisk kunnskap om korleis plansystemet faktisk fungerar.

Då idretten låg under Sosialdepartementet vedtok Stortinget i 1946 å opprette Statens Idrettskontor (Goksøy et. al. 1996). Etter Norsk Tipping blei opprette i 1948 og fram til 1999 har speleidlane frå Norsk Tipping utgjort størsteparten av den statlege støtta til norsk idrett i etterkrigstida (Bergsgard, 2002). Frå år 2000 er 10% av speleidlane til idrettsformål øyremarka idrettslaga sitt arbeid for born (6-12 år) og unge (13-19 år). Ei ordning som vert kalla for Lokale Aktivitetsmidlar/tilleggsmidlar. Tilskotsordninga skal i heilskap falla på lokalnivået i norsk idrett og meint som å vere ei handsrekning til vidareføring og forsterking av den frivillige mobiliseringa i nær og lokalmiljø. I følge Bergsgard og Opedal kor dei ser på nasjonal politikk for den lokale idretten (2002), er ikkje den lokale idretten fornøgd med den offentlege støtta. Representantar for lokalidretten har hevda fordelinga av den offentlege støtta i for liten grad tek åsyn til at idretten og den fysiske aktiviteten vert skapt i dei mange idrettslaga og klubbanne rundt omkring i landet (Bergsgard & Opedal, 2002). Politisk fekk desse synspunkta ei aukande oppslutnad dei siste åra. På Stortinget er det ei brei partipolitisk oppslutnad om at den lokale idretten må sikrast betre økonomiske rammevilkår gjennom omlegging av støtteordningane. Eksempelet på Lokale Aktivitetsmidlar er eit viktig politisk tiltak som skal betra vilkåra til den lokale, frivillig og medlemsbaserte idretten.

2.2 Tilskot til den lokale organiserte idretten

I denne meldinga kjem det fram bl.a. ved hjelp av tilskot frå speleidlane.

Speleidlane som er eit overskot frå spela til Norsk Tipping skal til idrettsformål bidra

til at ein større del av befolkninga får moglegheit til å driva idrett og fysisk aktivitet (KKD, 2007). Midlane skal i størst mogleg grad blitt brukt til gode for born og ungdom sine aktivitetar. Det framkjem blant anna ved hjelp av tilskot frå spelemidlane til idrettsformål skal sikra gode rammevilkår for den frivillige, medlemsbaserte idretten. Noreg Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité har teke initiativ til ei auka satsing på folkehelsa og fysisk aktivitet og dei har på bakgrunn av dette teke imot tilskot til folkehelseprosjekt gjennom fordelinga av spelemiddel for 2009 og Helse og omsorgsdepartementet (Om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, 2009). Det overordna målet for denne satsinga er å bidra til auka fysisk aktivitet i befolkninga gjennom tilrettelagte og tilpassa tilbod samtidig å nå inaktive grupper. Desse midlane vert kanalisert gjennom NIF kor statens sine mål med desse tilskotsmidlane er å oppretthalda og utvikla eit godt aktivitetstilbod gjennom den organiserte idretten og idrettslaga står fram som arena for meiningsdanning og har ei verdifull ramma for sosialt fellesskap. Dei måla som staten har satt er først og fremst knyta til verksamheita i idrettslaga. Idrettsaktiviteten er det idrettslaga og klubbane som står for og som har danna ein arena for den frivillige innsatsen innanfor idretten. Difor er det ein føresetnad at dei organisasjonsledda som mottek tilskot retter sin verknad inn mot idrettslaga sine behov. Tildelingane av spelemidlane vert delt inn i fire tilskotspostar kor den eine posten er tilskot til lokale lag og foreiningar, som er ei viktig for fordelinga av spelemiddel til aktivitetsrette formål. Intensjonen med denne ordninga er å støtta opp om og stimulera til auka aktivitet i den lokale medlemsbaserte idretten og er difor interessant sjå kor stor betydning denne ordninga har for dei ulike kommunane som me skal ta for oss og deira lokale idrett. Er det stor skilnad på by og bygd kommune når det gjeld kor stor betydning dette har for dei økonomiske føresetnadane? Er dei mindre bygd kommunane meir avhengig av denne type tilskot enn dei større kommunane? Sjølv om midlane ikkje går gjennom det kommunale budsjettet er det likevel eit betydeleg økonomisk bidrag til idrettslaga sine verknadsområde.

Tilskotet vert fordelt av idrettsrådet i den enkelte kommunen og det er laga sine primæraktivitetar som skal støttast. I den statlege idrettspolitikken er det nokre sentrale målsettingar som er med på å påverke den lokale idretten (KKD, 2007). Staten ynskjer å styrka det frivillige og lokale idrettsarbeidet. Hovudgrunnen til dette er aktiviteten til dei lokale frivillige idrettslaga. Bakgrunnen for dette er at det gjev sosiale gevinstar, styrkar

fellesskapet i lokalmiljø, innsikt i demokratiske samhandlingsformer, bidreg til opprettholding av interessa for demokratisk deltaking, betydeleg tilskot til eiga drift av organisasjonen og idrettsaktivitetar i form av ubetalt innsats. Det er også basert på fortenestefri organisasjonsform. For staten er det viktig at gjennom spelemiddlane til idrettsformål bidreg til den frivillige lokale idretten slik at den kan bestå og kan utviklast. Fyrst og fremst vert dette gjort gjennom tilskot til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg, som er det mest sentrale verkemiddelet i den statlege idrettspolitikken.

Tilgjengelegheta til anlegg er viktig for den organiserte aktiviteten, men også for den eigenorganiserte aktiviteten. I følge Bergsgard og Opedal (2002) skal ein betra dei økonomiske rammeverkene gjennom omlegging av støtteordningane for å sikra den lokale idretten. Likevel slit dei som er på grasrota, mange av organisasjonane i form av idrettslag slit med därleg økonomi. Vidare fortel dei at det har skjedd fleire utviklingstrekk innanfor frivilligheitsfeltet, kor ein ser det har dannar seg ei auka etablering av lokale nettverk og adhocorganisasjonar utan forankring i dei nasjonale organisasjonane (naboskapsforeiningar, velforeiningar), medlemmane sine forhold til dei lokale idrettsorganisasjonane ser også ut til å vere i endring kor dei vil heller nyte enn å yte (Bergsgard & Opedal 2002). For den lokale idretten er det viktig at dei statlege midlane kjem ut til breiddeaktiviteten føregår, men noko som dei har vore for därleg på.

Kultur- og kyrkjedepartementet har ei tilskotsordning med støtte til lokale lag og foreiningar som har idrett eller fysisk aktivitet som sitt hovudformål. Målsettinga med tilskotsordninga er å bidra til aktivitet og deltaking i medlemsbaserte foreiningar som driv idrett og fysisk aktivitet for born og ungdom. Det er laga sine primæraktivitetar som skal støttast. Det er eit vidare mål at ordninga skal understøtta den frivillige innsatsen i laga. Det er viktig for den lokale idretten får denne type tilskot. Frivilligheita er den største bidragsytaren for lokalorganisasjonar og er difor avhengig av dette. Sidan dette er på veg til å endre seg, ligg utfordringane der allereie. Verken Stortinget eller Kulturdepartementet har uttalt noko konkret om korleis idrettsråda bør organisera fordelinga av støtta (Bergsgard & Opedal, 2002). Det som er sagt er kor ansvaret ligg på idrettsrådet. Idrettsråda skal ha myndighet til å bestemme den lokale fordelinga av støtta på idrettslag. NIF sine anbefalingar er at idrettsrådet skal inkludera og involvera idrettslaga i fordelinga av støtta. Idrettsråda har blitt anbefalt å holda fellesmøte med idrettslaga og sørge for ungdom og born blei høyrd i prosessen. Eit viktig spørsmål er korleis dette vert fordelt i forhold til dei to utvalde kommunane. Er idrettslaga fornøgd

med idrettsrådet si fordeling? Og omvendt, om idrettsrådet er fornøgd med korleis idrettslaget utnyttar støtta?

2.2.1 Statsbudsjettet - 2011

Det nye statsbudsjettet er no lagt fram og ynskjer å nemne idretten og statsbudsjettet 2011. Idrettspresident Tove Paule, uttalar seg om statsbudsjett for 2011 går i riktig retning for idretten (NIF, 2010). I statsbudsjettet kjem fram at satsinga på idrett og folkehelsa i regi av norsk idrett skal bli fylgt opp i 2011. Ho seier vidare det er bra regjeringa anerkjenne idretten som samfunnssaktørar og den rolla idretten har i folkehelsearbeidet. Difor forventar ho også nivået på tilskot vert høgare enn i 2010. For idrettslaga sin del har regjeringa auka momskompensasjon for dei som byggjer sine eigen idrettsanlegg. Sjølv om dette er ei auking er vil det likevel ikkje beløpet dekkja heile behovet. For kommunale lån til skular og symjeanlegg har tilskotsramma auka med 2 mrd. Dette er positivt for dei kommunane som ynskjer å byggja og rehabilitera symjeanlegg. Samtidig må ein hugse på at det er mange kommunar som ikkje har råd til å ta opp slike lån til slike formål. Difor er det viktig at idretten lokalt kjempar for at desse rammene vert utnytta best mogleg.

2.3 Historisk bakgrunn av den kommunale sektor

For å svara på kva denne oppgåva spør etter, har eg vald å seie litt om då idretten blei ein del av det kommunale virkefeltet. Etter andre verdskrig og fram til i dag har kommunane fått ein meir sjølvstendig rolle som idrettspolitiske aktørar (Berg & Rommetvedt, 2002). Kommunane har fått større fridom til å bestemma sjølv korleis dei vil organisera sin verknad. Difor er den politiske og administrative organiseringa av idrettspolitikken i kommunane eit interessant område. Den politiske og administrative organiseringa spesifisera kva grupper av deltakrar, problem, løysingar som skal få inngang til kva beslutnadsmogleheit.

På 1990 talet gjennomførte stadig fleire kommunar organisatoriske reformer for å styrka den politiske og administrative samordninga på tvers av dei tradisjonelle sektorane. På grunna av dette har denne utviklinga utarta seg til at den lokale idrettspolitikken i stigande grad har blitt sett i samanheng med andre deler av den kommunale

verksamheita (Berg & Rommetvedt, 2002). Etableringa av Statens idrettskontor i Sosialdepartementet hausten 1946 blei idretten innlemma i statens ansvars og interesseområde. Etter kvart blei idretten også ein del av kommunen sitt interessefelt. Kommunane rette opp eigne idrettsutval og etableringa av dette var påskynda av Statens idrettskontor som ynskja å skaffa seg samarbeidspartnarar rundt i landet (Goksøy et. al. 1996). Gjennom Stortinget sitt arbeid med blant anna stortingsmeldingar fekk den kommunale verksamheita ulike organ som var omfatta av system av kommunale nemnder, komitear og utval. Dette blei problematisk og vart difor omorganisert til sektorisering med ein administrativ leiar for kvar etat. Stortinget vedtok i 1992 ei ny lov om kommunar og fylkeskommunar. Bakgrunnen for dette var dei problema som mange kommunar har hatt med å finna til dei meir hensiktsmessige administrative og politiske organisasjonsstrukturane innanfor dei trunge rammene som den tidlegare loven fastset. Det har skjedd store endringar i kommune Noreg og den politiske og administrative organiseringa etter kommunelova vart realisert. Etter 1990 åra har fleire og fleire kommunar vald å organisasjonsløysingar som går på tvers av dei tradisjonelle sektorane. Utviklinga av dette er i tråd med dei hovudprinsippa som blei lagd til grunn for arbeidet med den nye kommunelova. Siktemålet var at kommunane skulle få større spelerom for lokale variasjonar i administrativ og politisk organisering. I dag er slik at alle kommunar arbeidar under eit standardisert regelsystem definert av staten (Fevolden & Hagen & Sørensen, 1994). Dette betyr at nokon av dei organisatoriske føresetnadane er identiske for alle kommunar innanfor kvar nasjonalstat. Likevel fungerar kommunane forskjellig i lokalsamfunnet med ulike karakteristika. Difor kan me studera korleis kommunane tilpassar seg omgjevnadane i kva grad lokalbefolkinga ynskjer å få gjennomslag i kommunen sine prioriteringar. Kommunane har til ein grad organisert seg forskjellig, difor er det interessant å studera to ulike kommunar med ulike føresetnadar med tanke på økonomi, ressursar, størrelse, innbyggjarane osv.

2.4 Idretten i ei samfunnsutvikling

Norske politikarar har i fellesskap dei siste 10-20 åra teke samfunnsutviklinga på alvor noko som har påverke og endra den lokale idretten. Det har vert fremja fleire stortingsmeldingar kor temaet dreiar seg om blant anna nærmiljøanlegg, tilgang til

natur, helse, idrett og idrettsutøving. Som ein konsekvens har ein sett på frivillige idretts Noreg som ein god, positiv pådrivar i eit framtidig helsegremjande sosiokulturelt samarbeid (Lorentzen, 2010). Historisk sett har idrettslaga samla både born og vaksne til fysisk aktivitet og i dag er dette arbeidet viktigare enn nokon gong. Ein sentral strategi i Noreg har vore å sjå på korleis folk bur og korleis utbygginga skjer. Viktig spørsmål har vore: korleis ivareta tilrettelegginga av friareal til leik og idrett i bumiljøa? Særleg born sine oppvekstvilkår blei teken alvor kor Plan og bygningsloven av 14.juni 1985 (Norges Skiforbund 2000). Plan og bygningsloven er lova som styrer den kommunale, fylkeskommunale og statlege planlegginga. Både den fysiske og den strategiske. Lova seier det skal avsattast områder til leik og idrettslege aktivitetar når buområder skal byggjast. Intensjonen om fysisk aktivitet og leik i nærmiljøet blei ivaretatt på grunnlag av denne lova frå 1985. I stortingsmelding nr. 41, *Om idretten* (1991-1992), seier borna sine moglegheiter for allsidig leik og idrettsutøving skal sikrast i det lokale miljøet. På 1950 talet var dette ingen sjølvfylgje kor det blei satsa på bustadbygging. I denne perioden blei mange uteområde asfaltert og leikeareal ikkje prioritert. Nærmiljøanlegg vert sett på som viktige satsingsområde som f eks uorganisert aktivitet, idrettslege aktivitetar og for befolkninga elles. Korleis kommunen har realisert opprettinga av nærmiljøanlegg er eit spørsmål som har blitt stilt i ettertid. Resultatet av dette har vore varierande. På landsbasis har ein laga det ein tradisjonelt kallar leikeplassar mens nokon har bygd skileikeanlegg, hoppbakkar og tradisjonelle idrettsplassar.

2.5 Idretten og kommunen – ein samarbeidsrelasjon

Kommunen og idretten sin samarbeidsrelasjon er avhengig av idretten si organisering. I den samanheng er dei lokale idrettsråda sentrale. Me skal sjå nærare på idrettsrådet sin rolle og på dei meir uformelle relasjonane mellom idretten og kommunane og dei økonomiske støtteordningane. Samarbeidsrelasjonane mellom kommunen og idretten er også avhengig av idrettens organisering. Difor er det viktig å sjå på idrettsrådet sin rolle og dei meir uformelle relasjonane mellom idretten og kommunen. Undersøkingane som er gjort av Berg og Rommetvedt (2002) tyder på at kommunane legg ulik vekt på det arbeidet den lokale idretten står for. I nokre av kommunane ser det ut for at kommunane har høg legitimitet. Den grunnleggende tilliten til idretten og arbeidet dei utfører syner

korleis dei står fram som ein viktig samarbeidspartner for kommunen. Dette syner kor viktig det er med eit godt samarbeid mellom idretten og kommunen.

2.5.1 Idrettsrådet si rolle

Idrettsrådet er i følge NIF sin lov og idretten sin høgaste myndighet i kommunen (KKD, 2007). Det er opprette for at idrettslaga skal ha sitt eige fellesorgan i kommunen som er vald av dei sjølve. Idrettsrådet skal samordna, prioritera og fremja og fylgja opp laga sine interesser og behov ovanfor kommunen og koordinera verksamheita laga imellom. Ein skal arbeida for best mogleg forhold for idretten, som vil seie samarbeidet mellom laga, laga og dei kommunale myndighetene og mellom laga og idrettskretsen (Berg & Rommetvedt, 2002). Dei som er medlemmar av idrettsrådet er alle dei idrettslaga i kommunen som er medlem Noregs Idrettsforbund. Har idrettslaga nokre innvendingar skal dei sendast til kommunen gjennom idrettsrådet. Idrettsrådet skal vere eit samordningsutval for idrettslaga og ta opp saker av felles interesse. Ein skal kartlegge og planlegge idrettens behov i kommunen og samordna og prioritera idrettslaga sine planar for utbygging, drift og administrasjon. I samsvar med dei kommunale søknadsprosedyrane og tidsfristar skal rådet setta opp arbeidsplanar og informera kommunen si leiing og innbyggjarane om idrettslaget sitt arbeid. Idrettsrådet har i oppgåve å holda fellesmøte med idrettslaga og endeleg senda årsrapportar til kommunen, idrettslaga og idrettskretsen. Frå kommunen si side vert det lagt vekt på at ein skal nytta idrettsråda og den idrettslege kompetansen som dei rår over. Dei vert også involvert i kommunen sin idretts og anleggplanlegging, men kor mykje ein er involvert varierar (Berg & Rommetvedt, 2002). Det vert også lagt vekt på at ein frå kommunen si side skal nytta dette organet for å uttala seg om andre saker som angår idretten.

Forskinga til Berg og Rommetvedt (2002) kor dei ser på idrett og politikk i kommunane tyder det på at det er tydlege variasjonar med tanke på kor aktive idrettsråda og kor godt dei fungerar. Det er heller ikkje alle kommunar som har eit idrettsråd å nytte seg av og heller har eitt stort idrettslag som dominar idretten i ein kommune. Sannsynleg er dette noko som angår bygde- kommunane kor størrelse og innbyggjarar er ein vesentleg faktor. Difor er det interessant å sjå kor mykje idrettsrådet vert nytta i forhold til by – bygd kommunane. Har dei gode samarbeidsrelasjonar? Har idrettsrådet på bygda like mykje innflytelse og medverknad som idrettsrådet i byen ovanfor sine kommunar? Variasjonane kan også vere på grunn av at arbeidet til idrettsrådet er vitalisert, kor

idretten har eit større behov for å koordinera sine interesser med initiativ frå Noreg Idrettsforbund og kommunen brukar idrettsrådet i relevante saker. Kravet som staten stiller i forhold til utarbeiding av kommunedelplanar for idrettsanlegg er ein planprosess kor idrettsrådet skal ha stor medverknad og innflytelse som vert sett på som veldig viktig. I større kommunar med fleire idrettslag ser både idretten og kommunen behov for eit velfungerande idrettsråd. Eit eksempel er kor ein ser idrettsrådet har ein viktig funksjon i arbeidet med rullering av kommunen sin idrett og anleggsplan. Med dette aukar idrettsrådet sin legitimitet.

2.6 Realisering av mål, planar og anlegg

Tilskota frå spelemidlane er ofte ein føreutsetnad for realisering av planar om utbygging av idrettsanlegg. Etter prinsipp satt av Kulturdepartementet er det fylkeskommunen som fordeler spelemidlane (KKD, 2007). Søkjrar kan vere alt ifrå kommunar, fylkeskommunar, idrettslag, andelslag eller andre samanslutningar som ikkje har kommersielt formål. Ein kan søkja støtte til bygging av anlegg og rehabilitering av idrettsanlegg som er opne for allmenne idrettsleg verknad (KKD, V-0732). Det skal ikkje vere underlagt kommersielle interesser. Det kan bli gjeven støtte opptil ein tredjedel av kostnadane og maks 550.000 kr. Søknadane skal fremjast gjennom kommunen, som føretek ei prioritering av dei ulike anlegga. I reglane for tildelinga av spelemiddel har KKD bestemt at kommunane må først utarbeida ein kommunedelplan for idrett i forhold til plan og bygningsloven.

2.6.1 Kommunedelplan

Når kommunane skal utforma planen skal den vere sjølvstendig kor det ikkje er nokon strenge krav til utforming av planen. Det sentrale er anlegg og andre tiltak skal vere innarbeida i ein strukturert plan for området. Planen skal vere underlagt i politikk styring i kommunen. Hensikta er å ha ein politisk vedteke og oppdatert plan for langsigktig utvikling av idrettsanlegg i kommunen. Brukarar av denne planen er frå politikarar, ansatte i administrasjonen, idrettsorganisasjonar og engasjerte innbyggjarar. I forhold til innhaldet til desse planane er det nokre minstekrav frå Kultur og Kyrkjedepartementet (2007). Planen må innehalde målsetting for kommunen si satsing på idrett og fysisk aktivitet og for anleggsutbygging og sikring av areal for idrett og friluftsliv. Statusoversikt med resultatvurdering for anleggsutbygging. Analyse

avlangsiktig og kortsiktige behov for både anlegg og aktivitet. Dette skal gjerast i samanheng med andre planar i kommunen. Prioritert handlingsprogram for utbygging av idretts og friluftsanlegg. Økonomiplan knyta til drift og vedlikehald av eksisterande og planlagde anlegg. Uprioritert lista over langsiktige behov for anlegg. Lokalisering av eksisterande og planlagde anlegg, område for friluftsliv og arealbehov for planlagde anlegg.

2.7 Oppsummering

Idrett og fysisk aktivitet er det området som engasjerer flest menneske i fritida difor krev det aktiv samfunnsplanlegging for å ivareta dessa interessene i arealforvaltninga og for å få ei tilrettelegging og organisering av dei ulike aktivitetane som er fornuftig (KKD, 2007). For utviklinga innanfor idrett og fysisk aktivitet og for å oppnå dette er det blitt stadig viktigare å utvikla gode planar som politiske styringsreidskap. Gjennom desse planane skal idrettsområdet bli gjenstand for klare behovsvurderingar i forhold til samfunnsmessige og idrettspolitiske mål. Den enorme aktiviteten og interessa for idrett har endra idrettsbevegelsen si form og innhald. Dessa endringane har også samanheng med den samfunnsmessige utviklinga. Organiseringa av idrett og fysisk aktivitet har blitt meir og meir satt på dagsordenen generelt i Noreg og kor me ser det vert gjort meir og meir tiltak innanfor dette feltet (Handlingsplan for fysisk aktivitet, 2005-2009).

Organiseringa må bli tilpassa størrelsen på kommunen, lokale forhold og dei rutinane og arbeidsmengda idrettsrådet har (Corneliussen et. al 2001). Difor er det vesentlege forskjellar frå kommune til kommune i den indre organiseringa av styringa i den lokale idretten. Idrettsrådet har difor ein sentral rolle i forhold til kva ein ynskjer å brukha midlar, ressursar og tilskot. Idrettsrådet skal vere eit bindeledd og er difor viktig i forhold til samarbeid. Statleg idrettspolitikk har som mål å legge til rette for at flest mogleg skal kunna utøva idrett og fysisk aktivitet – *Idrettslivet i endring* (St.meld.nr.14). Trenden, utviklinga og interessa innanfor idretten og den fysiske aktiviteten har fått større rom på nasjonalt plan og er difor aukande i kommunesektoren. Difor er staten avhengig av det lokale for å få gjennomslag for sine nasjonale mål. Denne nasjonale og lokale utviklinga kan analyserast i lys av institusjonell teori kor ein ser på dei endringane som har skjedd på det lokale idrettsfeltet (DiMaggio & Powell, 1983). For å få lokale idrettsfeltet til å fungere kor ein skal tilrettelegg og organisera

idretten er ein avhengig av ulike aktørar som er med på å bidra til samarbeid, friviligkeit og økonomisk støtte. Dette skal me gå nærmare inn på i neste kapittel.

3. Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet vert det teoretiske rammeverket presentert, der den institusjonelle teorien vert presentert og anvendt som det analytiske verktøyet for seinare diskusjon. Måten dei legg til rette og organiserar for idrett og fysisk aktivitet er eit samarbeid med fleire organisasjonar kor dei har ulike føresetnadnar for korleis ein får realisert sine mål (Jacobsen & Thorsvik, 1997). Alle organisasjonar og lokale samfunn relatert til idretten har ulike føresetnadnar for korleis ein driv idretten og dette feltet har også endra seg (Wollebæk & Selle, 2002). Institusjonell teori vil vere ei naturleg skildring når ein snakkar om idretten og kommunen i den lokale sektoren samtidig som ein ser på kva påverknad omgjevnadane har for den lokale idretten. Grunnen til å anvende ny-institusjonalisme for å sjå korleis den fokuserar på det symbolske i forhold til åtferda til organisasjonar og organisasjonsrepresentantar. Teorien avdekker korleis idrettsorganisasjonar gjennomgår prosessar av isomorfisme og likedanning, og om dette er tilfellet for to ulike kommunar. Samtidig har organisasjonar eit ynskje om å vere uavhengige, men samtidig bli akseptert og bli sett som legitime innanfor idretten (Enjolras & Waldahl, 2009). Det offentlege har såkalla styringsverktøy og verkemiddel som dei tek i bruk for å realisere sine mål og som vert sett på som eit press ifrå omgjevnadane (O'Brien & Slack, 2003). Det vil først ta for seg den institusjonelle teorien der etter kvart vil gå ned på dei lokale omgjevnadane og endringane som fører til korleis idretten er organisert og fungerar i praksis. Til slutt vil oppgåva ta for seg teori som syner former for samhandling innanfor lokalidretten.

3.1 Institusjonell teori

Institusjonell teori er oppteken av institusjonar kor ein ser på tankesett, normer, struktur og kultur er oppteken av sjølve feltet eller omgjevnadane rundt (DiMaggio & Powell, 1983). Innanfor ny-institusjonell teori gjev begrepet isomorfisme en innfallsinkel til å forstå korleis organisasjonsløysingar og beslutningsprosessar i Noreg vert påverke av internasjonale trendar, i dette tilfellet vil ein sjå korleis nasjonale trendar påverker lokale beslutningsprosessar og ulike utfall av korleis idretten har blitt transformert. Forenkla kan ein sei at isomorfisme er tiltakande strukturell likheit innanfor et organisasjonsfelt og kjem som ei fylge av at mange organisasjonar kastar seg på

motebølga. DiMaggio og Powell (1983) identifiserte tre mekanismar for institusjonell isomorfisk endring, nemlig tvangsprega, mimetisk og normativ isomorfisme.

Tvangsprega isomorfisme inneber at organisasjonen vert utsett for press, overtaling eller invitasjon frå omgjevnadane i retning av å innføre spesifikke organisatoriske løysingar. Mimetiske prosessar inneber at organisasjonen etterapa sine omgjevnadar, ein strategi som vert vald for å handtera usikkerheit og tvetydighet knyta til organisasjonen si forståing av eigen teknologi, eigne mål og trekk ved omgjevnadane. Normativt press vert særleg knytt til profesjonsnormer som vert spreia gjennom faglege nettverk.

3.1.1 Legitimitet

Grunnlaget for isomorfisme- teorien er at ein prioriterar legitimitet framfor effektivitet og ein ser også på staten som regulator og påverker (Bergsgard, 2007). Dette vil nok vere sentralt i forhold til den kommunale sektoren der staten legg ein del reguleringar for dei på kommunalt nivå. Ved lokalidretten sin legitimitet vil ein sjå korleis kommunane er eit bindeledd mellom det øvste organet og dei på grasa rota samt kven som har størst innflytelse og påverknad på kommune og idrettslag. Tilrettelegginga av idrett skal vere for dei som har behov og ynskjer om aktivitet. Den offentlege politikken kan føre til ei homogenisering av det institusjonelle feltet som frivillige organisasjonane opererer i og som vert beskriven som institusjonell likedanning. Det inneber at organisasjonane etterliknar organisatoriske prosessar som har vist seg å fungere, likedanning vert også assosiert med profesjonaliseringstendens.

Tvangsmessig likedanning kan føre til institusjonell isomorfisme som vil seie at alle organisasjonar uansett om dei er offentlege, fortenestebaserte eller frivillige vert like. Politisk arbeid vert ofte delteke frå dei nasjonale ledda si side og som vert tildelt offentlege midlar som dei delvis omfordeler til sine medlemmar (DiMaggio & Powell, 1983). Den offentlege politikken, avhengig av kva styringsverktøy som vert nytta, kan påverke forholda internt i organisasjonar som vil sei mellom det sentrale og lokale. Då kan til dømes den offentlege politikken overføre offentlege midlar til lokale lag og styrka desentraliseringskraftene. Dette kan på mange måtar påverke lokale lag, frivillig innsats, men også påverke til auka profesjonalisering av organisasjonen. Her vil også fokusset rette seg mot prosessane i idretten og kommunen på eit organisatorisk nivå, på kontora sine virke, leiing og gjennomføring av prosjekt. Generelt vert dette kalla

organisasjonslæring (Jacobsen & Thorsvik, 2007). Fokuset ligg på organisasjonslæring og kommunen si rolle i prosessane som dei er involvert i og korleis kommunen opererer ovanfor idrettsmiljøet og lag. Fleire organisasjonar sine arbeidsmetodar er relevant, sidan ingen organisasjonar opererer i eit vakuum uavhengig av andre organisasjonar. Her vil både idretten og kommunen sitt virke vere sentralt. Det vil også bli lagt vekt på kommunen og idrettsrådet, samt deira virke ovanfor idrettslag. Rapportar viser at frivillig innsats generelt i Noreg vert prega av mangfold i form av eigarforhold, praksis og rollar (Lorentzen, 2010). Mange av dei frivillige organisasjonane vert i dag finansiert frå det statlege og det kommunale hold. Dette vert prega av eit fråvær av generelle retningsliner av kva dei burde opptre som i framtida. Idretten kan vere i ferd med å vere i ein dragkamp mellom det å vere ein helseprodusent kor dei må oppfylle dei offentlege måla. Samtidig som dei skal ivareta medlemmane si interesse for idrett. I følge Lorentzen 2010 er utfordringa å utforme si eiga lokale identitet. Den frivillige innsatsen som er viktig for desse organisasjonane er ein ressurs som dei nyter godt av. Rapporten syner det frivillige feltet går gjennom ei rekke moderniseringsprosessar som set sit preg på desse frivillige organisasjonane. Organisasjonane må finne sin plass innanfor lokalsamfunnet den skal virka i, nettopp for å klare å imøtekome dei utfordringane som desse prosessane skapar. Det er ingen standarløysningar som passar for alle organisasjonar og ein må difor vurdera kva rolle den skal nytte i den lokale mengda av sivile aktørar. Difor vil det ligge ulike utfordringar for den lokale idretten når ein har to ulike former organisering. Om desse utfordringane er større i eit stort lokalsamfunn i forhold til eit lite lokalsamfunn, eller er store samfunn meir tilpasningsdyktige i forhold til sine omgjevnadar.

Undersøkingar der idrettsorganisasjonar som generelt er under prosessar av isomorfisme, vert pressa til å bli likedanna (O'Brien & Slack, 2003). Spørsmålet vidare er korleis dei ulike idrettsorganisasjonane møter utfordringane. Organisasjonar liknar kvarandre gjennom å bli betrakta som legitime og dermed vert aksepterte. Samanhengen mellom aksept og legitimitet er difor viktig for å forstå kvifor dei ulike lokale idrettsorganisasjonane liknar eller ikkje liknar kvarandre og for å syna korleis dette formar ulike institusjonar. Utfordringane vert møt ulikt frå organisasjon til organisasjon.

3.2 Lokalidretten sin posisjon og aksept

Legitimitet er skildra som eit viktig moment i institusjonell teori. Når me snakkar om legitimitet handlar det om idretten sin posisjon i den lokale idretten og korleis dei vert sett på som ein viktig bidragsytar for kommunen. Organisasjonane har med åra ikkje blitt mindre avhengig av offentlege midlar. Den aukande integreringa ifrå det kva det offentlege seier og gjer har påverke meir og meir den frivillige sektoren (Selle & Øymyr, 1995). Det verkar som omfattande frivillig vekst i dag er avhengig av eit nært samarbeid med det offentlege og av offentleg finansiering. For eksempel kan eg vise til tidlegare undersøkingar som er gjort av Berg og Rommetvedt (2002) tyder på kommunane legg ulik vekt på det arbeidet den lokale idretten står for. I nokre kommunar har idretten svært høg legitimitet. Dette er ein grunnleggande tillit til idretten og det arbeidet dei utfører. Idretten fungerar ofte som ein viktig samarbeidspartner for kommunen. I dei kommunane kor idretten står som ein sterk posisjon og vert idretten sett på som ein viktig aktør og vinn kampen om fleire midlar og ressursar. Ofte deler kommunar ut meir stønad i form av bidrag som betrar rammevilkåra for idrettslaga. På denne måten får ein ofte moglegheit til å drive aktivitetar for born og unge. I følge Waldahl (2009) er forholdet til det politiske og administrative systemet beskriven som symbiotisk, der det er ein gjensidig avhengigheit. For å få legitimitet og ressursar er idretten avhengig av politikarar og forvaltning. Politikarar og forvaltning på si side er avhengig av idretten for å setta i gang ein offentleg politikk.

Noreg er i aukande grad ein del av ein globalisert verden, ikkje berre når det gjeld det økonomiske, men også når det gjeld det politiske og kulturelle. Sivesind (2002) nemner vidare at individet er med på å påverke korleis det nye demokratiet fungerar på og måten det sivile samfunnet er organisert på. Spørsmålet kring forholdet mellom dei frivillige i ein kommune og til dei lokale organisasjonane sitt demokrati er nærliggande. Eller frå eit ovanfor og ned perspektiv, er spørsmålet korleis forheld staten seg til dei lokale organisasjonane. Frivillige organisasjonar som politisk aktør har ein rolle som meklar for kollektive interesser. Vidare vil det bli belyst korleis idretten går igjennom prosessar som legitimate organisasjonar.

3.2.1 Lokalidretten i institusjonaliseringssprosess

Temaet idrett og fysisk aktivitet har fått meir og meir fokus i dagens samfunn (Djupvik, 2000). Dette fokuset kjem av påverknad frå dei nasjonale trendane kor befolkninga si helse har kome meir i fokus. Til dømes kan utviklinga innanfor idretten og kor idrettslag tyde på at dei i dag vert sett på som ein helseprodusent (Skille, 2006). I lys av den ny-institusjonelle teorien vert betydinga av temaet rette mot nasjonale trendar på utviklinga innanfor offentleg styring og forvaltning i Noreg (Selznick, 1957:17). Institusjonalisering skjer over tid og inneber at noko får ein regelliknande status. Viser til Meyer og Rowan (1991:42):

"Institutionalization involves the processes by which social processes, obligations or actualities come to take a rulelike status in social thought and action."

Innanfor ny-institusjonell teori er den generelle antakinga at organisasjonar som opererer innanfor same organisasjonsfelt (organisational field) over tid vert prega av ein strukturell konvergens. Dette inneber strukturelle aspekt med dessa organisasjonane – organisasjonsstrukturar og formelle prosedyrar som etter kvart vil bli meir like. Omgrepet organisasjonsfelt tek utgangspunkt i at interaksjonen mellom eit antal organisasjonar som opererer innanfor same område og over tid vil påverke normer og verkeleghetsoppfatning hjå dei involverte aktørane. Organisasjonsfeltet institusjonaliserast, noko som inneber at ein gjennom sosiale prosessar dannar felles normer, problemforståing og oppfatningar om eigne og andre sine rollar. Det er slike prosessar dei amerikanske sosiologane Berger og Luckmann (1967) nemnte som *The social construction of reality*, og som organisasjons-sosiologen Selznick legg til grunn for si forståing av begrepet organisasjonskultur: er at det strukturelle element institusjonaliserast, dette vil sei at dei vert tillagt verdi utover dei tekniske eller instrumentelle formåla dei vart danna i for å tena (Selznick, 1957).

Kvar enkelt organisasjon har ein identitet basert på eigen kultur og eigne verdiar, noko som gjev organisasjonen verdi og ”meining” utover sjølve oppnåinga av organisasjonen si instrumentelle målsetting. For Berger og Luckmann er ”verklegheita” ein sosial konstruksjon, fordi subjektive oppfatningar om verda vert danna og tolka i ein sosial kontekst. Deltakarane i interaksjonen vil over tid betrakta desse oppfatningane som objektivt sanne, og betrakte desse som grunnleggande og udiskutable verdiar. Desse

oppfatningane er likevel utvikla gjennom sosiale prosessar og såleis kviler ikkje på verifiserbare fakta som vert betrakta som institusjonaliserte mytar. Medan Selznick fokuserte på korleis institusjonaliseringssprosessar finn stad innanfor enkeltståande organisasjonar. Inneber introduksjonen av begrepet organisasjonsfelt, nemleg samspelet mellom fleire organisasjonar. Den lokale idretten kan difor sjåast på som eit felt med fleire organisasjonar som arbeidar med idrett og fysisk aktivitet for det lokale sivilsamfunn.

Organisasjonsfeltet som ”heilskap” vert danna ved at dei deltagande aktørane gradvis får ei forståing av at dei er involvert i eit felles prosjekt, og vert definerte av dei institusjonaliserte mytane som vert danna i denne gradvise prosessen (DiMaggio og Powell 1983). Med andre ord, ei auka interaksjon mellom organisasjonar som opererer innanfor same område inneber sosiale prosessar, som nedfell seg i felles normer og verkelegheitsoppfatningar. Handlingane som dei ulike organisasjonane utfører er eit resultat der dei innanfor same felt konkurrerer om legitimitet. Den norske frivillige sektoren har tradisjonelt sett bestått av mange policyfelt der kvart felt har eit pyramidalt system kor lokale lag og foreiningar, som er sjølvstendige einingar, har blitt samla under ein eller fleire nasjonale forbund som fungerar som paraplyorganisasjon.

Frivillige organisasjonar har ein betydeleg del av den statlege offentlege politikken implementert gjennom dei nasjonale organisasjonane som i dette tilfellet er retta mot idrettsfeltet. I følge Wollebæk og Selle (2002) er denne modellen i ferd med å endre seg ved at lokale lag i aukande grad er fråkopla den nasjonale strukturen. I denne utviklinga ser ein tendensar til relativt sjølvstendige lag og foreiningar innafor idretten i forhold til det nasjonale leddet og kan difor utvikla seg relativt upåverka av det nasjonale leddet sin politikk. Grunnen er at dei nasjonale ledda ikkje tilrettelegg for idrett og aktivitet, medan det er dei lokale laga og den lokale idretten som står for ansvaret (Enjolras & Waldahl, 2009). Dei nasjonale ledda har stått for indirekte verkemiddel for å påverke den lokale idretten. Ein kan sjå samhandlinga mellom stat og kommune i autonomiperspektivet, kor det kan overførest til spelet mellom staten og lokale idretten (Jenssen, 1995). Enjolras og Waldahl (2009) meinar denne tendensen til fråkopling mellom nasjonalt ledd og lokal idretten kan bidra til å beskytta frivillige organisasjonar sin autonomi i forhold til sentralisert nasjonal politikk som er satt frå nasjonale hold. Det foregår eit bytteforhold kor staten får kommunen til å ta på seg oppgåver i byte med finanzielle intensiver (Jenssen, 1995). I hierarki -perspektivet er samhandlinga derimot

ein kjenneteikn av eit autoritetsforhold, der staten står ovanfor og bestemmer, og kommunen står under og utfører. I det deliberative perspektivet blir samhandlinga oppfatta som eit partnarskap, der ein med hjelp av interaksjon og kommunikasjon må forsøkja å koma fram til ei felles forståing av kva som kan vere fornuftige løysningar. Oppgåva byggjer vidare på desse perspektiva kor den lokale idretten får fleire arbeidsoppgåver, men samtidig har staten og omgjevnadane som påverknadsfaktor. Vidare vil ein sjå ulike verkemiddel som påverkar den lokale idrettspolitikken og som har ført til eit spenningsfelt mellom desse to formene for institusjonar.

3.3 Verkemiddel i den lokale idrettspolitikken

Organisering eit potensielt viktig styringsmiddel (Cohen, March & Olsen, 1972). Organisering påverker sannsynleg ulike slutionsutfall. Den lokale idrettspolitikken har i følge Berg og Rommetvedt (2002) blitt integrert steg for steg i kommunale organ med meir ansvarsområde. Offentlege mål er eit verkemiddel som påverker prioriteringar og bevilgningar og korleis dette påverker kommunen si organisering og måten å skape idrett og aktivitet på, er difor eit sentralt spørsmål. Om desse styringsverktøya påverker den lokale idretten på same måte eller om likedanning vert eit begrep som ikkje er tilnærmeleg vil difor vere relevant i forhold til idretten og deira mottaking av utfordringar.

3.3.1 Lokale idretten i eit spenningsfelt

I Noreg har samfunnsmodernisering og demokratisering vore knytta til veksten i frivillige organisasjonar (Klausen & Selle 1996, Selle & Øymyr 1995). Dette oppstod i ei tid kor folkestyre og kampen om sjølvstende stod sentralt i Noreg, mange av dei var knyta til politiske parti. Det er eit nærliggjande spørsmål å stille om idretten står politisk sterkt i ulike kommunar og om dette avgjerande for å få gjennomslag for sine interesser og saker kor ein ynskjer å ha med politikarar. Framveksten av frivillige organisasjonar var driven på demokratiske prinsipp som val og stemmerett. Det vert understreka at frivillige organisasjonar var relativt autonome i forhold til staten ved at dei vart bygd på frivillig medlemsskap. Dei representerte eit mellomnivå mellom individet og staten. Organisasjonane bidrog også til å bryta ned dei gamle statusskiljelinjene slik at dei også fekk ein utjamningseffekt (Selle & Øymyr 1995). I dag vert demokratisk

styringsstruktur rekna som eit viktig kjenneteikn og den demokratiske styringsstrukturen vert bygd nedanifrå og opp. I følge den siste maktutreiinga har ein funne frivillige organisasjonar i det nasjonale demokratiske systemet gjerne vore organisert i hierarkiske og landsomfattande paraplyorganisasjonar, og dei har vore eit bindeledd mellom lokale organisasjonar og nasjonale slutningar (Østerud, Engelstad & Selle 2003). Denne organisasjonsmodellen er no iferd med å bryta saman kor lokalleddet og sentralleddet lever i aukande grad kvar sitt liv og sentralleddet representerar i minkande grad medlemsmassens interesser. Nyare organisasjonsteori framhevar at moderne vestlege samfunn no er inne ein overgangsfase, der tidlegare oppfatningar av korleis frivillige organisasjonar bidreg til samfunnsdemokratiet vert utfordra. Frå å vere regulert gjennom hierarkisk struktur, frå statsnivå og nedover føregår det ein overgang som no går til meir horisontal styring og koordineringsformer (Castells, Catteral & Salomon, 2002).

Andre former for flat samordning er i ferd eller kanskje allereie blitt erstatta av byråkratiske strukturar av typen top-down. Ein kan difor stille spørsmålet om kor stor innflytelse staten har på den lokale idretten? Ein reflekterar nye måtar å samordne offentleg og privat verknad gjennom idear om partnarskap (Salomon, 2002). Det norske sivilsamfunnet er påverke av denne gradvise overgangen frå vertikal til horisontal koordinering. Indikatorar peikar på at interessa for medlemsdemokratiet ser ut til å vere synkande kor mange organisasjonar opplever det kollektive verdifundamentet forvirrar, som skal knyta medlemmane til fellesskapet. Dei som er medlemmar ser på seg sjølv som mottakarar av organisasjonen sine produkt og i staden for å vere bidragsytarar for å skapa kollektive gode (Lorentzen, 2004). Passive medlemmar er aukande i alle grupper av organisasjonar og rapporterar problem med å rekruttera tillitsvalte (Wollebæk, Selle & Lorentzen, 2000). Likevel aukar innslag av frivillige, lokale aktivitetar som ikkje er knyta til landsomfattande organisasjonar. I samfunn der idretten er meir synleg og legitim klarar å få fleire innslag av frivillige enn dei organisasjonane som nytta effektivitet som eit middel. I eigne lokalsamfunn hentar mange lokale lag sine samarbeidsimpulsar, mens dei nasjonale, vertikale koordineringa vert svakare (Sivesind et. al., 2002). På grunn av dei samfunnsmessige rollane som frivillige organisasjonar har, vert dei difor involvert både på input –sida og kor politikken vert danna, men også på output –sida av politikken kor politikken vert implementert inn i lokale idrettspolitikken (Enjolras & Waldahl, 2009). I følge Enjolras og Waldahl (2009) står

idretten i eit spenningsfelt mellom det autonome og instrumentalisering. Den lokale idretten har sine verdigrunnlag, mål og arbeidsmetodar og er sjølvstendige aktørar. Samtidig som dei er påverke av den offentlege politikken på ein direkte og indirekte måte kan det bli eit instrument for den offentlege politikken. Dette er med på å utfordra sjølvstendigheita til lokal idretten sine organisasjonar samtidig som dei er avhengig av offentlege finansiering og delvis integrert i den offentlege politikken. I dette tilfellet står idrettsbevegelsen mellom ulike institusjonar som den lokale marknaden, sponsorar, kommunen og staten. Sidan me her skal konsentrere oss om den lokale idretten vil det vere naturleg å sjå på korleis den lokale idretten har utvikla ut ifrå korleis dei lokale omgjevnadane påverker den lokale idretten.

3.4 Idretten sine lokale omgjevnadar

Det skjer forandringar i dei frivillige organisasjonane sine omgjevnadar på to område. For det fyrste kan den lokale casen illustrera korleis endringar i den kommunale sektoren har brakt idretten og den frivillige organiseringa tettare på det offentlege velferdssystem (Henriksen, 1996). Meir konkret betyr det at det frivillige arbeidet som vert lagt i idretten vert sett på som naturleg og integrert del av dei moglegitene ein har på det lokale feltet for å imøtekamma utfordringar og problem. Denne auka interessa i det lokal offentlege for det frivillige arbeidet i idretten har gjort ei betyding for endringa i dei frivillige organisasjonane sine omgjevnadar. Dette illustrerer korleis idretten i stigande samfunnsmessig medfører ein stigande profesjonell interesse. Dett er for å diskutera idretten sin frivillige organisasjon og sine verktøy, rammer og rollar i det legitime arbeidet som vert lagt til grunn. Ein annan vesentleg endring i idretten sine organisatoriske omgjevnadar består såleis i ei interesse frå kommunen og kor idretten sitt arbeid har fått sitt legitime arbeidsområde og metodar består (Henriksen, 1996).

Samtidig opnar det for meir profesjonaliserte tenkjemåtar og praksisformer innanfor idretten. Spørsmåla rundt den lokale idretten er korleis dette har skjedd over tid. Feltet går gjennom ein forandringsprosess kor ulike institusjonar og organisasjonsformer er i meir intime forbindigar mellom offentleg og frivillige. Der det veks fram nye aktørar, strategiar og aktivitetar vert definerte som legitime og suksessfulle. Til dømes er kommunane sine samarbeidsformer med lag og organisasjonar langvarige og til dels institusjonaliserte. Undersøkingar viser at initiativet til samarbeid kjem frå både kommunal og frivillig si side (Enjolras & Waldahl, 2009). Dette gjev ein viss indikasjon

på eit forhold som kan verke som eit legitimt samarbeid og som har opparbeida seg over tid og som tyder på avhengighet.

Idretten sitt engasjement i forhold til kommunane skjer ofte ved til dømes enkelthendingar kor ein arrangerar lokale idrettsarrangement (Enjolras & Waldahl, 2009). For å skapa aktivitet må lokale ressursar må bli satt i saman i kombinasjon slik at innbyggjarane får oppleva resultat i form av lokale tiltak og tenester (Djupvik, 2000). Dei frivillige organisasjonane som bidreg til løysing av fellesoppgåver i lokalsamfunnet har eit problem med å rekruttera folk (Seippel, 2003). Det fører til at ein del arbeid fell på det frivillige. Difor er det spesielt viktig å kopla det offentlege saman med dei frivillige organisasjonane som kan få til tiltak som varar og som forankra i befolkninga og i lokalmiljøet. Samtidig er det viktig å inkludera befolkninga og innbyggjarane i det arbeidet idretten og kommunen held på med. Undersøkingar gjort av Nødland med fleire (2007) kjem det fram at over 90 prosent av kommunane oppgjev dei har samarbeidsrelasjonar til idretten. Desse samarbeidsrelasjonane spenner over ulike typar involvering. Det kjem fram at dei vanlegaste involveringsformene er deltaking i ad hoc grupper som til dømes samarbeid i uformelt enkeltsaker, ulike prosjekt og medverknad til planprosessar. Korleis desse formene for samarbeid og initiativ oppstod for idrettsfeltet sitt vedkomande er vanskeleg å seie. I følge Nødland med fleire (2007) forklarar det med at relasjonane er langvarige og institusjonaliserte og difor vanskeleg å seie korleis dei starta opp. Av alle typar kommunal verknad syner undersøkingane at 50 prosent av det kommunale samarbeidet med idrettsorganisasjonar. Vidare betyr dette at idretten ikkje har kontakt med berre idrettsansvarleg i kommunen, men har like god kontakt med idrettslag og idrettsråd (Bergsgard & Nødland, 2009).

3.4.1 Lokalforvaltning og sivilsamfunnet

Forholdet mellom deltakande og representativ demokrati inneber at ein betraktar innbyggjarane ikkje berre som veljarar, medlemmar og forbrukarar av idretten, men også som fullverdige medlemmar og medspelar for nye felles gode. Folkestyret i tillegg til val gjev også rom for demokratiske samfunn, kor ein løyser problem som myndigkeitene ikkje kan meistra åleine (Boyte 2005 & Vigoda 2002). I følge Suzanne Morse (2004) tener ein på å ha dialog mellom myndigheter og sivilsamfunnet til å frambringa nye idear og nye vegar til løysing av lokalsamfunnets problem. I Noreg har frivillige organisasjonar spelt ein sentral rolle i nasjonsbygging og i politisk

mobilisering i det 19.århundre (Sivesind, et. al. 2002). Lokale nivået har alltid blitt forbunden med det nasjonale nivået fordi organisasjonane utvikla seg etter ein pyramidal modell. Aktivitetane er basert på medlemmane sitt engasjement og frivillige innsats og er difor medlemsbaserte og demokratiske. Desse lokale idrettslagene har vore og er endå ein viktig aktør i velferdsstaten og viktig bundeledd mellom staten og samfunnet. Ny teknologi har skap ein ny dynamikk i den økonomiske utviklinga og nye moglegheiter når det gjeld kommunikasjon og organisering.

Ved sidan av politiske institusjonar som Stortinget og regjeringa har fleire og fleire institusjonar og aktørar kome til og dette er med på påverke strukturen og organiseringa av idretten og korleis deira virke har endra seg og korleis dei er i dag. Det har danna seg nye arenaer for samhandling mellom myndigheter og sivilsamfunn (Bingham mfl, 2005). Dette vil sette spørsmålsteikn bak kva institusionaliserte former for kommunikasjon og samhandling mellom ulike aktørar er der i den lokale idretten. Om der ulike arenaer for samhandling i ei bygd i forhold til by. Bingham (2005) peikar på fleire forhold som påverker den vidare utviklinga av samspel mellom innbyggjarar og dei frivillige organisasjonane på den eine sida og lokalforvaltninga på den andre. Baldersheim og Rose (2005) syner undersøkingar som viser mange kommunar har gjennomført omfattande reformer i sine styringssystem på 1900- og 2000 talet. Denne forma for modernisering av offentleg forvaltning kan stimulera eller setta grenser for den vidare utviklinga av governance prosessar i lokalsamfunna. Samfunnet i dag er prega av å gå frå ein overgang frå government til governance kor government vert rekna som ein klar styringskjede frå politikarar til administrasjon og utøvande eining (Enjolras & Waldahl, 2009). Ei vidare utvikling i nettverksrollar i politikken ha funne stad med utvikling av ei ny tilnærming kalla governance. Denne utviklinga går på tvers av ei forventa samfunnsutvikling. Dette er teke ut ifrå ei internasjonal litteratur kor som peikar på at samfunnet bevege seg vekk ifrå hierarkisk struktur med monopolistisk representasjon, til flate strukturar der eit mengd av aktørar vert trekt inn i politikkrommet. Governance som vert brukt som ein samlebetegnelse på desse nye strukturane og i følge Waldahl (2009) eit begrep som ikkje kan nyttast på det lokale idrettsfeltet. Konklusjonen er tatt ifrå ei samhandling mellom idrettsråd og kommune som vert forstått som korporatistisk institusjonell organisering (ibid). Dette vil seie at idrettsrådet er føretrukken som kommunen sin samhandlingspartnar på feltet og idrettsrådet oppnår monopolistisk representasjon. Samanhengen mellom det å ha sterkt

samspel i idretten og kva funksjonar den lokale idretten tek i vare, kan difor ha stor påverknad på om den lokale idretten lykkast eller ikkje. Dei ulike rollane til idrettsrådet, idrettslag og kommunen er difor sentral for å få realiseringa av idretten sine generelle behov og målsettingar.

Når den offentlege politikken vert implementert gjennom frivillige organisasjonar vil politikken sin effekt vert mediert av organisasjonen sin struktur og oppførsel (Salomon, 2002). Ei rekkje prosessar og sosiale mekanismar vil påverke organisasjonen si oppførsel og struktur, som me har vore inne på tidlegare i oppgåva. Effekten av dei styringsverktøya som staten set i verk er avhengig av både lokalidretten sin struktur og oppførsel. Sjølv i det offentlege sin bruk av styringsverktøy er forholdet mellom den offentlege politikken og frivillige organisasjonar verken eintydig eller mekanisk. Sjølv om desse verkemidla er basert på tvang eller insitamentar, vil ei rekkje sosiale prosessar og mekanismar spela inn for å oppretthalda organisasjonane sin autonomi. Gjennom insitamenter og tvang som påverker aktørane sin oppførsel vert produsert gjennom styringsverktøya sin effekt. Difor vil eg vidare ta utgangspunkt i forholdet mellom den lokale idretten si oppførsel og omgjevnadspress slik som den er oppfatta i organisasjonsteorien med å sjå på kva ressursar og fortrengingseffektar som påverker dei lokale idrettsorganisasjonane.

3.4.2 Lokale ressursar og effektar

Ressursar som er tilgjengeleg i omgjevnadane er i stor grad eit nødvendigheit og avhengigkeit for dei fleste organisasjonar. Kor viktige desse ressursane er for organisasjonane og kor stor knappheit det er på ressursane, avgjer vanlegvis kor avhengig ein organisasjon er av ein bestemt ressurs (Pfeffer & Salanick, 1978). Eksempel på ressursar er frivillig innsats, medlemsavgifter, offentleg støtte og sal av gode og tenester. I tillegg kan frivillige organisasjonar som bygger sin eksistens på ulike typar ressursar, vil risikera at auka grad av tilgjengelegheit av ein type ressurs for eksempel offentleg støtte, inntekter frå medlemmar eller bidrag frå kommunen. Dette kan igjen føre til ei fortrenging av andre ressursar som frivillig innsats (Enjolras & Waldahl, 2009). Det er difor eit nærliggande spørsmål å spørje til dømes i kva grad spelemidlane er med på å bidra og påverke til lokale aktivitet. Til tross presset frå den offentlege politikken og frå omgjevnadane generelt, har fleire frivillige organisasjonar ein autonomimargin som skyldast fleire forhold. Idretten sin frivillige sektor er tufta på

dugnadsøkonomi og er difor ein økonomi som kan betraktast som eit slags kompromiss mellom marknadsinntekter og frivillig innsats. Økonomiske verdien i det som vert lagt i det frivillige arbeidet er stor. Utan denne type økonomi hadde medlemmane eller det offentlege sjølv bidrege meg milliardar av kroner. Det frivillige arbeidet som vert lagt i ein organisasjon er måten å skaffa seg inntekter på kan bidra til at organisasjonane er uavhengige. Så lenge idretten klarar å skaffa seg dei nødvendige ressursane, har den sentrale offentlege politikken liten betyding for den daglege drifta og virke i organisasjonen. Samtidig kan andre styringsverktøy gje insitiament til auka profesionalisering av organisasjonen. Dette ved å stille rapporteringskrav som inneber bestemte profesjonelle kvalifikasjoner. Ut ifrå den utviklinga som skjer internt i organisasjonane viser blant anna forsking ei auka grad av profesionalisering og sentralisering (Tranvik & Selle, 2003). Dette fører til auka betalt arbeid til både antal og andel personar, medan den frivillige innsatsen er blitt relativ sett mindre viktig. Med andre ord har sentralnivået fått auka innflytelse og styrke i forhold til lokalnivået. Dei siste tiåra har interessa frå politisk hold for aktiviteten i den frivillige sektoren auka (Lorentzen, 1994; Sivesind, Lorentzen, Selle, & Wollebæk, 2002; Skov Henriksen og Ibsen, 2001). I kommunane vert det lagt større vekt på å ivareta samfunnsutviklarrolla i tillegg til rollen som tenesteprodusent og myndighetsutøvar. Den politiske merksemda omkring den frivillige sektoren i idretten viser seg både gjennom ei auka anerkjenning av sektoren sine verdiar og gjennom det sterke fokuset på å inkludera og forplikta frivillige organisasjonar og institusjonar i samarbeid med det offentlege. Difor vil me vidare sjå på dei ulike formene for samarbeid og samarbeidsformer.

3.4.3 Lokale variasjonar i samarbeid og samarbeidsformer

Skov Henriksen (1999) forklarar den auka tilliten til frivillige innsatsen med eit stadig aukande press på de offentlege velferdssistema. Ei utvida og fragmentert velferdsstat har hatt behov for nye løysningar i forhold til sentrale arbeidsoppgåver. Etter at kommunane vart friare til å bestemma sjølv har det påverke idrettsfeltet og korleis dei er organisert. Alternativa er mange kor ei kan gå for parlamentarisk organisering, ulik inndeling av politisk og administrativt eining, flat struktur osv (Hanssen et al. 2005). Det vert i dag meir og meir veklagt ulike former for samarbeid med frivillig sektor og korleis dei kan løysa sentrale velferdsoppgåver for ein eksanderande velferdsstat. Måten samspelet er institusjonalisert på varierar og samspel mellom beslutningstakrar

og sentrale aktørar difor nødvendig for utforming og implementering av offentleg politikk. Organiseringa av idrettsfeltet varierar som sagt frå kommune til kommune. Det er mest vanleg at idrett er plassert med andre felt og da som oftast kultur (Opedal & Bergsgard, 2009). Berg med fleire peikar på at kommunar med eigne kulturutval bevilgar meir peng til idrett enn kommunar med annan politisk organisering noko som er i kontrast med forskinga som er gjort på feltet tidlegare. Myrvold (1998) meinar det er den administrative organiseringa som har mest å seie for dei kommunale bevilgningane til kultursektor generelt.

Betydinga av administrativ og politisk organisering mellom idrett og kultursektoren kan ha to forklaringar som peikar på at kulturetaten av eigne interesser skal ha personar med kulturutdanning og innan arbeid for kultur som kan kjempa for saker som er på andre kulturområde enn idrett. Det andre kan vere at idretten er godt synleg og organisert og dermed vert ein maktfaktor i lokalpolitikken (Waldahl, 2009). Den politiske og administrative organiseringa spelar uansett idretten ei rolle i kommunen. Utfordringar med nye organisasjonsformar for idretten som felt, er at den fort vert fragmentert mellom ulike avdelingar og også plassert ulikt politisk og administrativt. Graden av kommunal sentralisering er ein dimensjon som difor kan påverke samhandlingsmønster og dermed politikkområdet. Det handlar difor om korporativ kanal kor aktørar påverker utforminga av politikk. Type korporativ kanal det dreiar seg om her er kommunen si rolle ovanfor idretten kor ein har som mål å ivareta medlemmane sine krav og interesser. Den frivillige sektor og den frivillige innsatsen i endring, blant anna ved at meir av innsatsen vert knyta opp til lokale ad hoc prega og uformelle frivillige samanslutningar som til dømes uttaling i forhold til planprosessar. Dette skaper nye utfordringar for samarbeid med kommunen. Konkret kan ein i følge Nødland m fl. (2007) sei samarbeidet mellom kommune og frivillig sektor i Skandinavia har både teke form av eit formelt og institusjonalisert samarbeid, blant anna knyta til drift av ulike institusjonar, meir temporære prosjekter og tiltak. Born og ungdom er viktig i kommunane sin frivilligheitsorientering og satsingsområde. Det gjelder ikkje berre for tradisjonelle foreiningar og lag slik som ein ofte finn innanfor idrett og kultur, men aktivitetstilbod kan også knytast opp til bestemte lokalitetar. Det viser seg idretten og kommunen har ei brei samarbeidsflate kor kommunen har like hyppig kontakt med idrettslag som med idrettsråd (Bergsgard & Nødland, 2009). Det eksisterar eit stort antal økonomiske relasjonar mellom kommunar og frivillig sektor. Idrett og kultur er

framtredande og utbreidt som støttetmottakar av tilskot. Det gjelder både driftstilskot, aktivitetstilskot og kommunal betaling for tenesteproduksjon (Nødland et. al. 2007).

Variasjonen mellom kommunetypar er større når det gjelder kommunestørrelse målt i folketal og kommuneøkonomi (Nødland et. al. 2007). Store kommunar og kommunar med relativt lite frie inntekter tenderar å samarbeida meir med ulike typar av frivillig innsats enn mindre kommunar og kommunar med meir romsleighthet når det gjelder frie disponible inntekter. Denne variasjonen kan sannsynleg både knyttes til kommunane sitt behov for å bruka frivilligheita som ein ressurs, og kommunar sin større økonomiske romsleighthet og kanskje også meir uavhengige frivillige sektor. Kommunane sitt fokus på frivillig sektor i form av koordinering, mål og planarbeid inneber variasjonar i samarbeidsomfang med frivillig sektor. Samspelet kan forståast som eit samspel mellom to dimensjonar. Der det samspelet går mellom korporativ og numerisk kanal. Numeriske kanal vil vere avhengig av korleis forholda mellom politiske beslutningstakrar og administrative funksjonar er organisert (Waldahl, 2009). Den auka sentraliseringa har si hovudårsak i aukande mobilitet og kommunikasjon mellom det som gjev auka moglegheit for kontakt på tvers av kommunen og vidareføring av aktiviteten innanfor kommunen. Med informasjonsteknologien treng ein ikkje lenger i dag møtast og framveksten av i den påfølgjande integrasjonen mellom frivillige organisasjonar og offentlege myndigheter (Wollebæk et. al. 2000). Mange organisasjonar følg dei administrative grensene for å letta tilgjenge på politisk innflytelse og økonomiske ressursar. For å kunna påverke politiske beslutningar og ressursfordeling styrka mange organisasjonar sin sentrale administrasjon. Sentralisering er også med på å auka bruk av lønsarbeid og profesjonalisering (Jacobsen & Thorsvik, 2007). I aukande grad tek frivillige organisasjonar lønsarbeidarar for å kunna utføre arbeidsoppgåver.

Dimensjonen av sentralisering vil variera i graden av sterk eller svak communal organisering. Sterk sentralisering inneber at idrettsfeltet administrativt er samla i ein etat/avdeling som inneber ein eller fåtal av personar som arbeidar med idrettslege saker. Det andre syner det at idrettsfeltet er behandla i eit politisk utval. Svak sentralisering av idrettsfeltet medfører ivaretaking over fleire etatar og avdelingar og politiske utval. Fleire organisatoriske einingar og fleire personar som jobbar på feltet. Noko som føre med seg personar som har ansvar for andre kommunale oppgåver (Hanssen et. al. 2005). Den andre dimensjonen speglar på samspelet mellom kommune og idrett kor sterkt samspel inneber at idretten er koordinert og opptrer som ei eining gjennom idrettsrådet.

Når det er sterkt samspel vil kontaktpunktet mellom idrettslaget og kommunen. Eit svakt samspel innan idretten vil derimot vere karakterisert av lite samhandling mellom laga og ukoordinert verknad. Kjenneteikn på dette vil vere idrettslag eller grupper som arbeidar for sine eigne saker og kommuniserar ikkje med kommunen eller idrettsrådet. Då kan kommunen stå fråverande og utan samordning sjølv om dei eksisterar. Sterkt samspel og sterk kommunal sentralisering skapar ein situasjon som kan illustrera korporatism. Det kjenneteiknar det offentlege som i dette tilfelle er kommunen som samhandlar med organisasjonar innanfor sitt felt.

Gjennom ei lisensiering frå det offentlege vil det kommunale oppnå ei representasjons monopol (Schmitter, 1979). Kommunalt vil dette seie kommunen tildeler ein rolle som skal opptre som ein samhandlingspartner og bindeledd mellom idrettsfeltet og kommunen. Dei mest fokuserte kommunane samarbeider betydelig meir enn dei kommunane som er mindre organisert og målrette i relasjon til frivillig innsats. Kommunane si generelle organisering spiller derimot mindre rolle. Det er funne ein viss, men ikkje stor variasjon i samarbeidsformer på tvers av geografi. På den eine sida viser det seg at landsbygdregionar og bygderegionar i litt større grad trekker frivillig sektor inn deltaking og beslutnadsprosessar (Nødland et. al. 2007). I det tilfellet kan ein sjå på samanhengen mellom forskellar, som det er i samhandlingsprofilar mellom kommunar og korleis det varierar systematisk med kommunetypen. Om det er forskellar langs ein sentralitetsdimensjon er det viktige spørsmålet her. Ei rimeleg antaking kan vere at dognadsanda er mykje sterkare i distrikta enn i sentrale strøk. Kva fylgje dette vil i så fall ha for engasjering av frivillige er uvisst. Vidare vil det kunne vere forskellar på region/landsdelsnivå knyta til tradisjonar og kultur. Det kan eksempelvis tenkjast at mønsteret er forskjellig på Austlandet enn i andre landsdeler, ved at samfunnsendringar knyta til en modernisert urbanskultur slår raskare inn der og fordi tradisjonelle landsdekkjande frivillige organisasjonar på nokon område kan ha sterkare historiske tradisjonar i andre landsdeler. Nettverk i kommune kan oppstå når den er sterkt sentralisert og samspelet i idretten er svakt. Likevel treng ikkje idrettsfeltet vere svakt. Det kan bestå av sterke klubbar med gode relasjonar til kommunen. Nettverk kjenneteiknar eit samspel mellom ulike aktørar som er avhengig av kvarandre og som ikkje opptrer uavhengig av andre aktørar. Med åsyn til grad av institusjonalisering, varigheit og antal aktørar kan samspelet variera (Jordan & Schubert 1992 & Löffler 2003 & Smith 1993). Kommunen kan til dømes forholda seg direkte til laga. Men også

kommunestørrelsen, kommuneøkonomi, communal organisering og ein uttrykt frivilligheitspolitikk, kan bidra til variasjonar i kommunen si involvering av frivillig sektor. Det kan for eksempel vere slik at ein blant finn dei mest aktive finn fattige småkommunar med en utforma frivilligheitspolitikk (Nødland et. al. 2007). Der til dømes ad. hoc politikk, kontakt og communal organisering ovanfor frivillig sektor skjer gjennom årlege møte, gjennom direkte kontakt, indirekte via korrespondanse, e post og nettbaserte møteplassar.

3.4 Oppsummering

Den nyinstitusjonelle teorien tek for seg organisasjonar sine normer, tankesett, struktur og kultur. Teorien er oppteken av sjølve feltet og omgjevnadane rundt organisasjonane. For å forstå korleis den lokaleidretten går gjennom endringar og transformasjonsprosessar gjev isomorfisme grunnlaget til å forstå det lokale idrettsfeltet sine organisasjonsløysingar og beslutningsprosessar. Organisasjonar kjempar om å bli legitime samtidig som dei ynskjer å vere aksepterte og uavhengige og er difor eit viktig element i vidare analyse av to tilfelle av lokale idretten sine føresetnadar. Ved å prioritere legitimitet framfor effektivitet har ein sett staten har stor påverknad som regulator. Å ivareta lokalsamfunnet sine interesser for idrett og fysisk aktivitet høyrer lokalleddet til sine oppgåver og utfordringar. Korleis desse utfordringane vert møtt av idretten og kommunen er difor ulikt frå organisasjon til organisasjon og lokalsamfunn. Idretten sin posisjon og kva rolle dei skal opptre som kan difor vere ei stor oppgåve i seg sjølv samtidig som det øvste myndighet legg føringer for å oppnå idrett for alle. Samspelet mellom idretten og kommunen kan difor vere ein føreutsetnad for å lykkast som eit velfungerande idrettssamfunn. Kommunen og idrettsrådet si rolle ovanfor idretten og idretten sin rolle ovanfor medlemmar er difor ein viktig del av det å vere tilpasningsdyktig i forhold til omgjevnadane sine. Gjennom å likna andre organisasjonar vert ein betrakta som legitime og aksepterte. Forholdet mellom frivillig og offentleg kan difor vert sett på som eit forhold som er langvarig og institusjonalisert. Idretten si verksamheit har danna seg til eit legitimt arbeidsområde som har opna seg til eit meir profesjonalisert tenkjemåte. Korleis idretten har endra seg over tid i desse to ulike lokalsamfunna er difor eit viktig spørsmål i forhold til legitimetsbegrepet og aksepten for dei lokale idrettsorganisasjonane. Staten er avhengig av implementering av politikk og styringsverktøy gjennom dei lokale frivillige idrettsorganisasjonane for å få realisert

sine idrettspolitiske målsettingar. Effekten av dette vil vise seg i korleis idretten er organisert, strukturert og opptrer som lokale idrettsorganisasjonar.

4. Metode

I dette prosjektet er målet å belyse to ulike kommunar sin organisering og tilrettelegging av idrett og fysisk aktivitet. Analysen er basert på ei kvalitativ undersøking som høyrer til forskingstradisjonen casestudie. I ei kvalitativ undersøking er målet å danna seg eit heilskapleg bilete av eit sosialt fenomen, som i dette tilfellet er organiseringa av den lokale idretten og deira ulike føresetnadnar. Det kvalitative forskingsintervjuet har blitt brukt som metodisk verktøy. Dette er for å danne ei forståing rundt korleis idretten har endra seg og kva som har skjedd for at dette har endra seg. Med å tolka og gje ei systematisk beskriving ut frå samling av ulike typar data som tilfellet i denne oppgåva er; intervju, er blitt nytta som verktøy for dette studiet. I dette kapitelet vil eg gjere greie for metode, kvifor dette høyrer til den samfunnsvitskaplege forskinga, val av case og utval, gjennomføring av datainnsamling og etikk.

4.1 Val av metode

Kvalitativ forsking forsøker å forstå prosessar og mønster. I betydinga av metode skal ein fylga ein bestemt veg mot eit mål. Samfunnstivskapleg metode handlar om kva framgangsmåte ein skal nytta når ein skal samla inn informasjon om verkelegheita (Johannesen et al, 2004).

4.1.1 Vitskapleg tilnærming

Kvalitativ metode er underlagt det fortolkande paradigmet, kor det vert lagt vekt på all kunnskap er relativ og må forståast i personlege og kulturelle samanhengar (Gilje & Grimen, 1993). Dette argumenterast på bakgrunn av at absolutt sann kunnskap ikkje er mogleg. Med sin hypotetisk deduktiv struktur, i motsetning til det positivistiske paradigme, er målet for kvalitativ forsking å utvikle teori på bakgrunn av studiar av fenomen i sin naturlege kontekst, og på bakgrunn av korleis dei vert oppfatta av aktørane. Innanfor den fortolkande paradigme finst det fleire fortolkande teoretiske retningar (Thaagard, 2003). I denne oppgåva vert det teke utgangspunkt i dei fortolkande teoretiske retningane fenomenologi og hermeneutikk. Kvalitativ forsking baserer seg på ein fenomenologisk posisjon, ved at den ynskjer å undersøke menneske sine ord og handlingar på forteljande og beskrivande måtar, som i større grad

representerar situasjonen slik som den vert opplevd av deltarane (Maykut & Morehouse, 1994). Ein kan seie at fenomenologien er ein vitskapleg tilnærming som legg vekt på enkeltpersonar sine perspektiv og erfaringar, som er eit grunnlag for å forstå fenomenet ein studerar. Dermed vert den umidlertidige verkelegheita synleggjort. Av Føllestad og Walløe (2002:89) vert hermeneutikken beskriven som studiet av kva forståing er og korleis ein ynskjer å gå fram for å oppnå forståing. Hensikta med studiet er å vise ulike føresetnadnar for korleis idretten vert organisert og tilrettelagt. Dermed vil ein med ei hermeneutisk forståing, fortolka dei ulike aktørane innanfor ein organisasjon sine handlingar ved å fokusera på eit djupare meiningsinnhald enn det ein umiddelbart kan få auge på (Thagaard, 2003). På denne måten vil ein skapa ny meiningssamanhang og forståing ovanfor idrettsorganisasjonane sitt virke. Ei vil få nye kunnskapar og danne seg eit betre biletet kring den lokale idretten i dei to ulike kommunane.

4.1.2 Kvifor kvalitativ forsking?

Nokre av dei viktigaste kjenneteikna og ein sentral del av empirisk forsking, er ei grundig, systematisk innsamling, analysering og tolking av data og openheit rundt dette (Kvale, 2009). Her vil til dømes kvalitativ organisasjonsforskning på lokalt nivå samle tolkingar som aktørane i organisasjonane kjem med og difor gje mening til hendingar som skjer i idretten og organisasjonslivet i dag og ikkje minst det som har endra seg i idretten og fram til i dag. Forskarar som brukar kvalitativ undersøking som metode og kvalitative teknikkar søker etter å tolka meininger, kor ein går djupt ned i utvalde eksempel (Kjelstadli, 2000). Dette har blitt tolka ut ifrå dei to utvalde eksempla som er brukt for å studere idretten sin organisering. Dette har blitt betrakta gjennom organisasjonane sitt indre virke, nærmare fortalt; respondentane sine uttalingar i dei ulike rollene dei innehavar i idrettsorganisasjonar. Difor er den utvalde metoden som er brukt for denne oppgåva innanfor kvalitativ forsking, djupneintervju. I dette tilfellet vil det føre til at me studerar djupna i eit begrensa antal organisasjonar som vert studert som til dømes i dette tilfellet dreiar det seg om organisasjonar innanfor idretten og kommunen (George & Bennett, 2005). To ulike lokalsamfunn vert brukt som eksempel. Den metodiske tilnærminga kan karakteriserast som kongruensanalyse. Ein slik analyse tek utgangspunkt i ein teoretisk tilnærming. Ved å sjå på det komparative med den lokale organiseringa av idretten i denne studien. Må ein anta at det er ein samanheng mellom variansen i den uavhengige variabelen som er casen og variansen i det som er

teorien. Dersom utfallet er konsistent med den teoretiske prediksjonen kan ein anta at det sannsynlegvis ligg ein kausal samanheng, ein årsakssamanheng (ibid). Ei utfordring i dette tilfellet er at datamaterialet ikkje er representativt for heile den norske lokale idretten og kan difor ikkje sjåast i samanheng til ei større eining, til dømes alle idrettslag eller heile samfunnet. Det ligg eit avgrensa generaliseringspotensiale fordi det ikkje kan sjåast i samanheng med resten av by og bygd idretten i Noreg, men det er representativt for å eksemplifisere den komparative idretten. Skilnaden mellom by - og bygde – idretten, der me har to tilfeller av organisering og endringar i idretten (Andersen, 2007). Dei ulike retningslinjene og rammevilkåra er like for dei to ulike kommunane, men det betyr ikkje at ein får det same utfallet i begge kommunane når ein studerar organiseringa av den lokale idretten i lys av to vidt forskjellige kommunar. Kvalitativ metode implisirar til meir analytisk og beskrivande data.

4.2 Case studie

Studien tek for seg eit komparativt design utifrå det å sjå på dei ulike føresetnadane for korleis den lokale idretten vert organisert og tilrettelagt. Prosjektet baserer seg på to case kommunar kor ein ser på to ulike kommunar, ein stor og liten kommune i forhold til innbyggjarar og by versus bygd. Den kvalitative undersøkings- metoden som då hører til forskingstradisjonen casestudie (Kvale & Brinkmann 2009).

Casestudie er ein av mange metodar som vert nytta i samfunnsforsking kor ein helst brukar forskingsspørsmål som vert stilt i form av ”kva” og ”kvifor” (Yin, 2003). Casestudie som forskingsstrategi er brukt i all slags forskingssituasjonar kor ein ynskjer utvida kunnskap om bl.a. individ, grupper, organisasjonar og sosiale fenomen. Stake (2000) støttar opp om casestudie og meinar dette er ein vanleg metode å bruke når ein driv kvalitativ undersøking. Generelt kan casestudie seiest å vere det som gjev grunnlag for heilskap og meiningsfull beskriving av hendingar i røyndom til dømes idrettsorganisasjonar sitt virke på det lokale plan og måten dei tilrettelegg idrett på (Yin, 2003). Dei to ulike kommunane er gjenstand for ei caseundersøking dette prosjektet kor eg fekk fullstendig tilgang til intervju med personar og dokument som f eks kommune del planen for idrett og fysisk aktivitet. Casestudie vert føretrukken når ein undersøker pågåande hendingar eller hendingar som skjer i samtida, kor åtferd eller relevant data

ikkje kan manipulerast. Casestudie si store fortrinn er kor ein har mange moglegheiter som forskar til å samle inn eit stort antal data og ”bevismateriale” – dokument, observasjon, intervju og gjenstandar. Kontroll over åtferda i situasjonen er ikkje eit krav og då kjem det klart fram at dette er eit casestudie.

4.2.1 Design for studien - multicase studie

Me kan dele casestudiar inn i to kategoriar som skilje mellom ein singel case som tek for seg ein case medan multicase tek for seg fleire case - eit komparativt casestudie (Yin, 2003). Dette studiet tek for seg to kommunar der det har blitt samanlikna opp imot kvarandre ved å sjå på likskap og skilnadar og difor er det naturleg å bruke eit multicase studie for denne oppgåva.

Det er tre ulike forskingsstrategiar innanfor casestudie der ein har utforskande, deskriptive (beskrivande) og forklarande. Sidan det vert spurd ”kva” ulike føresetnadar der ligg, er det nærliggjande å kategorisera studiet som eit deskriptiv (beskrivande), men også forklarande studie (Yin, 2003). Oppgåva vil forklara kva ulike føresetnadar som er i den lokale idretten, men samtidig og forklara dei endringane som har skjedd innanfor den lokale idretten for å beskrive korleis idretten er organisert i dag. Ein kan seie casestudiet er eit ”explanatory” studie som vil seie forklarande, men samtidig beskrive dei ulike idrettsorganisasjonane som dei har vore før og korleis dette er i dag.

4.2.2 Val av case

På bakgrunn av tema og problemstilling blei det naturleg å velje case som utgangspunkt for studiet. Der eg går inn på to ulike kommunar. I starten av prosjektet var det meinингa å sjå på to ulike bydelar i Oslo. Dette var for å få eit aust – vest skilje på organisering og tilrettelegging av idretten i Oslo. På grunn av praktiske årsaker, personlege interesser og kjennskap falt det på Sogndal kommune som representant for bygdkommunen og Nordre Aker som representant for bykommunen. Dette er for å undersøkje litt nærmere kva som har skjedd innanfor idretten i akkurat desse kommunane. Difor falt valet til slutt på ein bygde -kommune og ein frå by kommune kor eg har gått nærmare inn for å sjå på forskjellar og likskap i korleis dei tilrettelegg og organiserar idrett og fysisk aktivitet opp imot dei endringane som har skjedd innanfor den

kommunale idretten (Kvale & Brinkmann 2009). Grunnen til at eg valde Nordre Aker er fordi den skal representera bykommunen. Oslo kommune er oppdelt i fleire bydelar. For å avgrense oppgåva kunne den ikkje ta for seg alle bydelane i Oslo. Nordre Aker som høyrer til Oslo som kommune og fylke, er i følge Koth (2009) ein bydel som ligg i skjæringspunktet mellom Oslo sine vestlege og austlege bydelar. Nordre Aker gjenspeglar også ein politisk balanse for byen som heilskap og ser difor denne bydelen som mest representativ i forhold til dei andre bydelane i byen.

Ved val av case -kommune er det i hovudsak by -bygd som er representanten for kommunen, men dette er også på grunna av andre forhold. Som til dømes å legge vekt på at det er to ulike kommunar i forhold til plassering, innbyggjartal og areal. Der me kan sjå eit skiljet og om det er ei spreiing når det gjeld organisering og struktur av idretten. Økonomi og situasjonen rundt økonomien er også ein faktor for utval av dei to ulike kommunane, om ein ser store skilnadar her og kva påverknad det har for den organiserte idretten.

4.5 Kvalitativ forskingsintervju

I dette kapittelet vert det gjort greie for kva informantar eg har brukt og kvifor. Dette forklarar også heile prosessen frå utval av informantar, før intervjeta starta og innhentinga av informasjon til gjennomføring av intervju og analyse av datamateriale.

4.5.1 Semistrukturert intervju

Innanfor den kvalitative tilnærminga har semistrukturert intervju blitt brukt som metodisk tilnærming (Kvale, 2009). Denne strukturen for intervju kjenneteiknar dei ulike tema det skal vert spurt om. Dette er fastlagt på førehand der ein har ei ulike tema med forslag til spørsmål, som resulterar seg til ein intervjuguide. Det kvalitative forskingsintervjuet sin styrke er at ein raskt får mykje informasjon om informantane sitt perspektiv på den lokale idretten frå ansikt til ansikt og i ein naturleg setting. Er det noko som uklart er det moglegheit for klargjering. I følge Kvale (2009) er det fleire aspekt ved det kvalitative forskingsintervjuet. Difor kan ein nemne meiningsaspektet der ein har som formål å fortolka mening med sentrale tema i intervjugersonen sin livsverden. Gjennom å samla inn deskriptive intervju vil dette gje opne og nyanserte beskrivingar av korleis ein oppfattar den lokale idretten. Med desse beskrivingane vil

ein også få spesifikke døme på ulike situasjoner og hendingar som har endra den lokale idretten og ikkje generelle meininger. I forskingsintervju har ein også eit mål om å innhenta kvalitativ kunnskap gjennom vanleg språkbruk. Eit element som er viktig å ta åsyn til er at ein skal fortolka og forstå noko som allereie er blitt fortolka, men som forskar må ein rekonstruera sosiale aktørar sine fortolkingar ved hjelp av teoretiske begrep (Gidden, 1993). Grunnlaget i dette er at forskaren må gå ut over dei sosiale aktørane si oppfatning for å hente alt som er av interesse på forskingsområdet (ibid). Dette bidreg til utfyllande informasjon og oppfatningar kring idretten i dei to ulike kommunane viktig slik at det kan brukast til ei auka forståing av ulike element som har danna seg kring to ulike lokale idrettssamfunn.

4.3.2 Utval av informantar

For å velja ut personar til intervjeta, blei strategisk utval nytta som utvalsmetode. Det blei valt ut personar som har dei rette kvalifikasjonane i forhold til problemstillinga (Thaagard, 2003). For å svare på problemstillinga mi, men samtidig få variasjon og djupn på intervuspørsmåla mine blei det gjennomført i alt elleve intervju. Seks intervju med bygde –kommunen og fem intervju i by –kommunen. Strategisk utval som på førehand var utgangspunktet, endra dette seg undervegs i prosessen. Samtidig som ein har eit strategisk utval vart det også plukka ut dei informantane som var mest relevante. Ein prosess som enda med ei blanding av såkalla tilgjengeleghetsutval og strategisk utval (ibid).

Etter å ha vore i dialog med rettleiar tok eg kontakt med dei som me såg på som relevante for prosjektet. Til å starte med, vart det sendt ut ein del e -postar for å høyre andre sine synspunkt og om dei sjølv var villige til å delta i studien. Dei fleste e-postar eg sendte ut vart godt motteken og med positive tilbakemeldingar. I utvalet mitt fekk eg nokre små utfordringar på vegen. Til å byrje låg utfordringa på dei to ulike kommunane si oppbygging av idretten. Sektorar og organisasjon i heilskap må ein ta til etterretning med bakgrunn av at dei to ulike kommunane er forskjellig organisert. Dette bygde seg opp med ei tvil kring utvalet og om dei rette informantane var valt ut. Trass usemja med meg sjølv, over kven som skulle bli valt ut som informantar, kunne ein helle ikkje ta for gitt kven som ynskte å stille opp til intervju.

Dei utvalde informantane falt på representantar frå idrettsrådet, idrettslaget, dei som er tilsett i kommunen og aktørar som arbeidar tettast med idretten. Idrettskretsen i Oslo fungerar også som idrettsråd og fekk difor intervjuet ein person frå administrasjonen og ein person frå styret. Var også i kontakt med fylkesidrettskonsulenten og idrettsetaten. Dei jobbar med idretten generelt i Oslo og gav utsyn for at dei ikkje hadde nok spesifikk informasjon om idretten i sjølve Nordre Aker. Sidan kultur er eit område idretten går under, var det difor relevant å intervju nokon frå kultursektoren i begge kommunar (Mangset & Rommetvedt, 2002). I Sogndal kommune kontakta eg par av dei idrettslaga som er innanfor kommunen. Beste responsen kom frå idrettsrådet og Sogndal Idrettslag og fekk difor leiar og nest leiar i Sogndal IL og idrettsrådet til å stille opp til intervju. Etter å ha intervjuet Sogndal IL såg ein det ikkje nødvendig med å intervju fleire ifrå andre idrettslaga i kommunen. Sogndal IL er det største idrettslaget i kommunen og det var her ein kunne hente mest informasjon. Denne avgjersla blei tatt etter å ha diskutert litt med informantar, om kor ein kunne hente den beste informasjonen spesielt det som gjekk på endringar av idretten. I fleire av intervjuet vart Sogndal Fotball mykje nemnd. Sogndal Fotball som stor aktør innanfor idretten, som det falt naturleg å gjennomføre eit intervju med. Difor må det også nemnast eit tilfelle. Der Sogndal Fotball tok kontakt med ein tidlegare styreformann i Sogndal Idrettslag, fordi han sat igjen med ein følelse av at han ikkje kunne bidra med så mykje informasjon. Han tok vidare kontakt med ein person som lenge har arbeida med idretten i Sogndal og som har lenge vore i styret. Gjennom mange års engasjement i idretten har han vore ein stor ressurs, hatt ei stor rolle og vore ein pådrivar. Her var det mykje informasjon og kunnskapar å hente kring endringane som har skjedd innafor idretten. Han er ein person som har hatt mange vore med på å byggje opp idretten og vore gjennom prosessane som har skjedd innafor idretten i Sogndal kommune.

I forhold til Nordre Aker, blei både idrettens samarbeidsutval (ISU) og ein idrettskonsulent i byen kontakta. Tilbakemeldinga var at stillingane hadde blitt lagd ned hausten 2010 og ynskte ikkje stille opp til intervju fordi dei meinte dei ikkje var relevante for prosjektet. Fleire idrettslag innanfor Nordre Aker blei kontakta, der eg fekk positive tilbakemeldingar frå Kjelsås idrettslag som har blitt til eit stort idrettslag og Ullevål IL som er eit særidrettslag med berre frivillige. Sidan det er snakk om to veldig forksjellige idrettslag var det difor mest interessant å intervju dei for å få litt djupn i intervjuumaterialet og ulike perspektiv på idretten i Nordre Aker. Til slutt fekk eg

intervju med ein person frå administrasjonen i Nordre Aker. Denne personen var relevant i forhold til bevilgning av peng og midlar til idrettsanlegg. I tillegg til å jobbe nærmest idretten i den representative bykommunen. Har personen lang erfaring som kultursjef fleire stader i landet.

4.3.3 Datamateriale og forståing

Forstudien er basert på skriftleg materiale som er gjort på kommunar generelt og kva føringer staten legg for idretten og den fysiske aktiviteten og kva målsettingar som er lagt til grunn. Grunntanken i hermeneutikken er å danne seg sin eigen forståing av fenomenet (Gilje & Grimen, 1993). Med visse føresetnadar, bestemmer dette kva som er forståeleg og uforståeleg. Dette er nødvendig for vidare forsking og for visse idear om kva me skal sjå etter når ein skal fortolka eit meiningsfullt fenomen. I form av at forståinga kan endrast i møte med verda og nye erfaringar vil fenomenet vere reviderbart. I forkant av studiet og intervjuet blei litteratur som til dømes kommuneplanane for idrett og fysisk aktivitet i dei to ulike kommunane tatt i bruk for å danne meg eit bilet på førehand og for å vere forberedt til intervju. I tillegg til å få innblikk i korleis dei ulike idrettsorganisasjonane var organisert. Dette var også viktig i forhold til utvalet av informantar.

4.5.4 Gjennomføring

Etter å ha laga eit fyrsteutkast av ein intervjuguide gjekk eg i dialog med rettleiar for å få rettleiing om innhald og dei relevante spørsmål var tatt med. I følge Kvale (2009) skal ein har korte og enkle spørsmål. Til kvart tema i intervjuguiden blei det innleia med eit lite avsnitt som blei fortalt før eg starta med intervuspørsmåla. Dette var for å gje eit innblikk i kva eg var ute etter å få av informasjon. Etter å ha forandra på struktur og rekjkjefølgja på dei ulike tema og spørsmåla saman med rettleiar, kunne datainnsamlinga starte. Som intervjuar og til åsyn ovanfor informantane var det viktig å vere forberedt på mest mogleg måte i forhold til kvar enkelt informant som blei intervjuet. For begge partar var dette viktig i forhold til kva ein skal hente av informasjon frå einskild informant. Intervjuet blei tatt opp på bandopptakar. Ved hjelp av bandopptak støttar dette opp om truverdigheita kring forskinga på feltet (Kvale, 2009). I staden for å skrive

notat undervegs, er bandopptakar betre til åsyn for kvaliteten på forskinga og verdien på resultata.

Dei ulike intervjeta blei gjennomført på kontor, på arbeidsplassen og heime hjå dei enkelte informantane. Alt etter som det passa for dei ulike informantane. I tillegg til å vere bevisst på å opprette ein kontekst og eit godt forhold til informantane, førde det til ein open og god samtale. Ein intervjustituasjon er avhengig av intervjuaren sin kunnskap, følsemnd og empati (Kvale, 2009). Dei fleste plassane serverte dei kaffi og samtidig som dette skapte ein god dialog, fekk eg også inntrykk av at informantane såg på intervjustituasjonen som god og avslappa. Fekk ein del tilbakemeldingar på at det også var lærerikt for dei. Etter gjennomføring av dei ulike intervjeta gav informantane også ein del materiale i form av dokument som organisasjonskart over korleis idretten og kommunen er organisert, målsettingar i dei ulike idrettslag og idretten generelt i Noreg.

4.6 Analyse

Ein metode er viktig for å tolke resultata riktig, og for å hente og sile ut den informasjonen som er viktig. Det var viktig for meg å finne ein metode og ei analyse for å få ei best mogleg forståing over det som skulle bli plukka ut og hente av viktig informasjon.

Etter kvart som intervjeta blei gjennomført blei dei også transkribert, der all informasjon vart transkribert ordrett frå munnleg til skriftleg form (Kvale, 2009). Innhaldsanalyse er ein akseptert metode for tekstlig etterforsking, særleg innan massekommunikasjon (Silverman, 2010). Resultata blei analysert gjennom ei meiningsfortetting og meiningskategorisering (Kvale, 2009). Meiningsfortetting har fem trinn. Prosessen starta med å lese gjennom alle intervjeta for å danne eit heilsapsinntrykk som er fyrste trinn i analysen. Deretter finne dei rette meiningsiningane og tema som dominerer i forhold til prosjektet. I innhaldsanalysen må forskaren etablere eit sett av kategoriar og deretter telje antal førekommstar som inngår i kvar kategori. Eit avgjerande krav er at kategoriane er presise nok, for å få forskjellige eller same resultat når materialet er undersøkt (Silverman, 2010). På denne måten vil innhaldet i analysen legge vekt på pålitelegeita og sikra at ulike forskrar brukar dei på same måte. I forhold til gyldigheita av funna kan ein gjennom presise teljingar av ordet bruка koding og

kategorisering av dei intervjuutalingane. Ved hjelp av analysering får ein ha fokus på meiningskoding og tolking (ibid). Ut ifrå det teoretiske perspektivet og intervjuguiden blei meiningsseiningane knyta opp i mot dette. Den analytiske framgangsmåten støttar opp om hermeneutikken. Der informantane sine synspunkt på idretten i deira kommune utgjer dette grunnlaget for ulike meiningsseiningar (Silverman, 2010). Som forskar, analyserar og etablerar ein desse forholda til det teoretiske. Eit viktig element i hermeneutikken er meiningsfulle fenomen som er forståelege i samanhengen eller konteksten som dei oppstår i (Gilje & Grimen, 1993). For å fortolka og forstå dei ulike aspekta kring lokalidretten, er det viktig å sjå det i samanheng med den generelle idretten i Noreg. Ut ifrå den hermeneutiske sirkel føregår analyseprosessen i bevegelse mellom heilskap og del. Dette er element i forskinga hermeneutikken kor ein som forskar fortolkar og stadig må fortolka konteksten den består i. Eller mellom det ein skal fortolka og vår eiga forståing av fenomenet. Målet med analyse er først og fremst å gjennomføre ein datareduksjon ved å luka bort det irrelevante ut frå forskingsspørsmåla og teoretiske rammeverket (Silverman, 2010). Analysen tok utgangspunkt i den institusjonelle teorien ved å legge vekt på idretten sin legitimitet, posisjon og rolle med bakgrunn i dei endringane som har skjedd innanfor idretten. Difor har det i kapittel 5 blitt lagt vekt på korleis desse to ulike kommunane er organisert i dag. Gjennom å samanlikna to ulike case, kan ein gå djupare inn i materialet ved å sjå kva prosessar og kva påverknad staten og omgjevnadane har for dei ulike utfalla for to lokale idrettsorganisasjonar. Samtidig som det kan danne eit bilet av korleis by – og bygde –idretten fungerar i forhold til idrettspolitiske mål.

Underveis analysen var det også viktig å vere open for nye funn, som kan føre til nye tema vert lagt til. Ein slik type ad hoc analyse er ingen standartmetode, emn særskilt oppgåva for å bidra til å sikra objektivitet (Kvale, 1997). Samtidig er det viktig å merka seg at analysen og diskusjonen som vert presentert er henta frå der eg har mest innhaldsrik data. Sjølv om ein ikkje får like god informasjon over alt ein kjem over og nokre av uttalingane til enkelte informantar vert lagt meir vekt på sidan det var her ein kunne hente mest relevant informasjon. Datamateriale som er plukka ut i form av sitat er for å understreka respondentane sine meininger. Av hensiktsmessige grunnar vert ikkje alle intervjuobjekt sitert i alle samanhengar og difor i fleire tilfelle nyttar meiningsfortetting for å omgjera uttalingar til kortare formuleringar (Kvale, 1997).

4.7 Kvalitetsvurderingar

For materialet si truverdskap og bekreftskap vart det lagt vekt på at resultata skulle gjenspeglia det teoretiske rammeverket som er blitt brukt til utviklinga av problemstillinga og analyseprosessen. Sjølv om ein ikkje alltid veit kva ein vil finne i resultata var det viktig å vere merksemde på korleis intervjuguiden blei lagt opp i forhold til truverdskap, bekreftskap og overføring.

4.7.1 Reliabilitet og validitet

Graden av reliabilitet er enklare å måla ved bruk av kvantitative metodar, der ein har måleinstrument som kan vise akkurat dei same resultata uavhengig av kven som måler dei (Silverman, 2010). Når me det dreiar seg om reliabilitet i denne samanheng er for minimera feil og skeivheitar i studiet (Yin, 2003). Ved kvalitative studie er det viktig å anerkjenne sin eigen og informantens subjektivitet. Kvale (1997) viser til reliabilitet i intervjuasjonen, transkribering, kategoriseringa og analysen. Bevisstgjering skjer ved å ha gått gjennom intervjuet og vere konkret i forhold til dei ulike informantane. Etter kvart utvikla ein seg også meir erfaring som intervjuar. Parallelt som datainnsamlinga føregjekk. Dei resterande punkta er å etterstrebe i størst grad av nøyaktigkeit og reliabilitetsanalyse. Dette kan ein gjennomføre på bakgrunn av dei kapittelet som omhandlar databehandling, analyse og fortolking.

Validitetsspørsmålet omfattar kva ein som forskar ser og meiar som dreiar seg om deskriptiv validitet, tolkingsvaliditet, teoretisk validitet og generalisering og evalueringsvaliditet. Som nemnt blei alt av datamateriale tatt opp på bandopptakar som gav ein god og klar gjengjeving av det som blei sagt av respondenten. Tolkingsvaliditet seie noko om korleis forskaren tolkar materialet som vert henta inn (Kvale, 1997). Det er avgjerande å tolka informantane sine uttalingar ut ifrå deira perspektiv, og ikkje frå si eiga forståing. I ein slik situasjon er det viktig å etterstreba objektivitet. Då informantane blei spurde om å uttale seg om kommunen i kva grad dei bidreg økonomisk til idretten og samarbeid kunne nokon av informantane halde tilbake litt informasjon. Noko som kan svekka validiteten i ein viss grad. Samtidig kunne opptil fleire respondentar uttale seg på vegne av seg sjølv og andre i nokre av svara. Dette bidreg til å styrke validiteten. Teoretisk validitet handlar om å skapa ei forståing av det aktuelle fenomenet ved å sette data inn i ein teoretisk samanheng, samtidig som ein forklarar denne samanhengen på ein tilfredsstillande måte. Logikken i å legga vekt på teori,

utsagn og tolking må vere tilfredsstillande, ein logikk som ein strebar etter å oppnå.
Dette kjem si kapittel 5.

4.8 Etisk overveging

I eit kvart forskingsprosjekt er det etiske overvegingar å ta åsyn til. I forbindelse med oppstart av prosjekt er ein nøydt til å sende søknad til Norsk samfunnsvitskaplig datateneste (NSD). Godkjenninga av prosjektet ligg vedlagt som eit vedlegg.

I eit forskingsprosjekt der ein brukar intervju som innhenting av informasjon er ein nøydt til å ta åsyn til nokon etiske og moralske spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2009). Ei intervjuundersøking er ei moralsk undersøking og eit menneskeleg samspele, som påverker intervjugersonane og kunnskapen som bli produsert. Dette påverker vårt syn på menneskets situasjon. Dei etiske problema som kan oppstå kan være komplekse forhold, som kan virke fornærmande for dei representative kommunane. I ein slik studie der ein ser på to ulike kommunar som er to smålokalsamfunn, kan det være lettare å finne ”skuldige” i ei skildring. Alle intervjuobjekt fekk eit infobrev på førehand og på sjølve intervjuet skreiv dei under eit samtykkeskjema for å bekrefte at dei var villige til å delta i studiet. På denne måten fekk dei informasjon om kva dette gjekk ut på.

I eit komparativ studie er det fort lesaren kan konkludere negativt til den eine kommunen i forhold til den andre. Difor er illustrasjonen, anonymiteten og beskrivinga viktig for å ta åsyn til dei som representerar og informerer angåande dei ulike kommunane. På grunn av åsyn ovanfor informantane og for at lesaren ikkje skal kunne identifisere informantane vil ikkje dei ulike informantane bli beskriven med namn, men med kva kommune dei kjem i frå og kva rolle dei representerar. Rolla som dei opptrer som i det daglege virke og dei ulike organisasjonane er ein viktig brikke for oppgåva. Sidan dette utgjer ein stor del av oppgåva skreiv dei ulike informantane under ei samtykkeerklæring og fekk med dette godkjenning til å beskrive dei i den rolla som dei opptrer som. Dette er viktig for oppgåva og skildringa av dei ulike kommunane sin lokalidrett. For å gjere det lettare for lesaren vil dei ulike informantane bli sitert gjennom sine rollar. Informantane frå byidretten vil bli referert som: Administrasjonen, Kjelsås idrettslag, Ullevål Idrettslag, administrasjonen i Oslo idrettskrets og styret i Oslo idrettskrets. Informantane frå bygdeidretten vil bli referert som: Sogndal Fotball,

tidlegare styreleiar, Kultursjef, idrettsrådet, leiar og nestleiar Sogndal Idrettslag. Dei ulike intervjuer er konfidensielle, men ingen av informantane la noko vekt på korleis dei ville bli beskriven i oppgåva eller sette noko krav til dette. Av etiske åsyn og for å unngå konfliktar ser eg dette på som viktig ovanfor informantane. Det innhenta materiale, transkriberingar og analyse har difor ikkje blitt sett av nokon andre enn underteikna. Bortsett frå eit transkribert intervju, med godkjenning frå informant, fekk rettleiar innsyn på grunn av vidare rettleiing av prosjektet.

Under heile prosessen frå tematisering, planlegging til rapportering må ein ta åsyn til moglege etiske problem og ta åsyn til dei personane som ein vil hente informasjon frå. Intervjuobjekta skal heile tida bli tatt åsyn til, for å ikkje såre, fornærme eller endrar deira positive bilete. Dette er åsyn ein må tenkje gjennom. Kva spørsmål ein skal stille, korleis skal dei bli stilt osv. Etiske spørsmål bør bli takast til etterretning når ein utarbeidar ein etisk protokoll for ei intervjuundersøking. Mitt ansvar som forskar er å tenkje gjennom på førehand dei verdispørsmåla og etiske dilemma som kan oppstå i løpet av eit intervjuprosjekt (Kvale & Brinkmann, 2009).

5. Empiriske funn og diskusjon

I dette kapittelet vil det bli presentert og diskutert dei empiriske funna med bakgrunn i den teoretiske tilnærminga som er presentert i kapittel 3. Kapittelet er delt inn i fleire delkapittel som tek utgangspunkt kring case- kommunane etterfylgd med oppsummering i kvart av delkapitla. Det første kapittelet vil ta for seg korleis idretten er bygd opp og korleis den er organisert. Bakgrunnen for dette er å vise to ulike tilfeller av idrettsorganisering og gje eit innblikk i korleis idretten er bygd opp i dei forskjellige case -kommunane.

Del to vil ta for seg endringane som har skjedd i idretten innanfor dei to ulike kommunane og kva institusjonaliseringss prosessane har ført med seg i form av isomorfismisk press (DiMaggio & Powell, 1983). Idretten sin rolle og posisjon i lokalsamfunnet er eit viktig element i høve utfordringar og oppgåver dei må imøtekome, dette kjem i kapittel tre. Legitimiteten kan difor vere ein stor føresetnad for å lykkast som idrettsorganisasjon og samarbeidet idretten og kommunen seg imellom. Samtidig som det påverker idretten si lokale organiseringssstruktur og arbeidsoppgåver. Dette har stor betydning for korleis idretten lukkast i det lokale samfunn og om dette er ulikt ifrå by til bygd. Korleis isomorfisme press skapar like eller ulike formar for idrettsorganisering og korleis dette påverker det lokale samspelet i idretten (Bingham, 2005). Til slutt vil det dreie seg om organisasjonane sitt press og korleis dette dannar nye former for samhandling og nettverk der idrettspolitikken vert implementert i idretten. Her vil ein belyse korleis dei nye trendane påverker til å danning av nye strukturar i organisasjonen sin oppførsel (O'Brien & Slack, 2003). Om trendar har ein samanheng med korleis ein kan få to ulike utfall av idrettsorganisering og om dette har endra institusjonen sine tankesett, problemforståing, normer, struktur og kultur skal me gå vidare inn på i dette kapittelet (Selznick, 1957).

5.1 Den lokale idrettsorganisasjonen i by og bygd

Den lokale idrettsorganisasjonen er ein føresetnad for korleis ein ynskjer å opptre som institusjon. Måten dei legg til rette for idrett og fysisk aktivitet, er samarbeid med fleire organisasjonar for å få realisert sine mål (Jacobsen & Thorsvik, 1997). Difor tek dette kapittelet for seg dei to ulike kommunane si lokale organisering for idrett. For å sjå korleis idretten og lokalsamfunnet har endra seg vil det starte med å sjå på korleis dette

er organisert i dag. Dette er for å få eit innblikk i dei to ulike kommunane sine måtar å organisere seg på og korleis dette påverker den lokale idretten sine ulike føresetnadar for å legge til rette idretten og den fysiske aktiviteten. Dette var også innleiande spørsmål i intervjuguiden og difor er dette basert på informantane sine forklaringar og kommunane sine heimesider. Alle informantane hadde god oversikt over idretten i sin kommune og gav gode forklaringa på korleis idretten er bygd opp. Ut ifrå dette vil ein også sjå ulike føresetnadar for korleis den lokale idretten er bygd opp i forhold til by og bygd, skilnaden mellom by og bygd. Det lokale feltet består av idrettslaget, idrettsrådet/idrettskretsen og kommunen i form av kultursektor og ulike einingar i form av administrasjon og politikk.

5.1.1 Nordre Aker

Nordre Aker har ca 46 000 innbyggjarar og høyrer til fylket og hovudstaden Oslo. Kommunen omfattar områda Nydalen, Grefsen, Kjelsås, Sogn, Tåsen og Ullevål hageby. Nordre Aker har som motto – ”på toppen av Oslo, å vere samla leiande for kommunen sitt arbeid”. Kommunen gjev støtte til borne- og ungdomsidretten, byggjer og held vedlike idrettsanlegg og legg til rette for at byen sine innbyggjarar kan utøva idrett. Dette bidreg til gode rammevilkår for det frivillige arbeidet og livskvalitet for innbyggjarane. Idretten skal også bidra og vere ein arena for integrering av born, ungdom og vaksne med fleirkulturell bakgrunn i nærmiljøet. Det er fleire med utanlands bakgrunn i Oslo, og ein må ta til etterretning at Oslo er ein hovudstad. Idrettsetaten i Oslo er dei som har ansvar for bygging, forvaltning og drift av idrettsanlegg. Etaten vidareutviklar tilboda gjennom etablerte arenaer og prioriterte tilbod til born og unge. Oslo har ein stor jobb å gjera ved å bygge og forvalte og rehabiliter alle anlegg som vert stilt til gratis disposisjon for alle idrettslag i Nordre Aker. Opgåver som idrettsetaten delegerar til idrettskretsen som er blant anna rammetilskota til idretten i Oslo, skal fordelest ut igjen til alle idrettslag. Idrettsetaten er fylkesidrettskonsulent og forvaltar spelemiddelordningane med tilskot til idrett og friluftsanlegg i forhold til bestemmingar om tilskot av spelemidlane. Idrettskretsen fungerar som både idrettskrets og idrettsråd og organiserar alle idrettslag. Administrasjonen i Nordre Aker sit det ein tilsett som hovudsakleg har ansvar for idretten. Dette er innanfor plan og miljøarbeid med fordeling av frivilligheitsmidlane og som dermed jobbar tettast med idretten i Nordre Aker. I kvar av Oslo sine bydels- kommunar har dei noko som vert kalla for samarbeidsutvalet som vert sett på som miniidrettsråd. Frå respondentane vert dette sett

på som lite synleg i Nordre Aker. Alle laga samla under eitt, vel ut eit arbeidsutval som representerar alle idrettslaga i Nordre Aker. Likevel vert den lokale idretten påverke av byrådet som er Oslo si regjering og bystyret som er den øvste myndighet i kommunen. Dei er med på det som omfattar blant anna fordelinga av byens pengar og planar.

5.1.2 Sogndal

Sogndal er ein kommune i Sogn og Fjordane og representerar bygdecommunen. Regionsenteret i Indre Sogn har 6.900 innbyggjarar og i skuleåret har bygda omlag 2000 studentar og skulelevar i tillegg. Dei tre største tettstadane i kommune er Sogndal, Kaupanger og Fjærland. I Sogndal kommune er auka trivsel og innbyggjarane hovudmålet. ”Bli med på laget” er skiltet du møter når du kjem til kommunegrensa. I kommunen ynskjer dei at innbyggjarane skal samarbeide for å skapa utvikling og framgang for einskildmenneske, organisasjonar og verksemder. Sogndal kommune har gode idrettsanlegg for både innandørs og utandørs idrett og kan dermed tilby breidde i aktivitetstilbodet. Idrettssenteret er lokalisert saman med Sognahallen på Fosshaugane Campus som er staden både for mosjon og toppidrettsutøvarar. Naturområda rundt er også ein stor del av befolkninga si kvardag der det er mykje aktivitet og friluftsliv. Sogndal kommune består av ulike tenesteeiningar. Under kultureininga omfattar dette blant anna området innanfor idrett, lokale lag og organisasjonar. Kultursjefen i Sogndal kommune jobbar med blant anna kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet og jobbar ut mot lag og organisasjonane innanfor idretten i Sogndal. Innanfor det kommunale organ er alt organisert under kultursjefen den personen som er hovudansvarleg for kontakten til idretten. Difor er dette personen ein skal henvende seg til. Det overordna målet i planen er å legge til rette for eit allsidig og helsefremjande tilbod innafor idrett og friluftsliv for alle innbyggjarane. Born og unge er særleg prioriterte grupper. Idrettsrådet vert sett på som eit rådgjevande organ med fem styremedlemmar, medan grunnsetsinga ligg i dei enkelte idrettslaga og som må vere sjølvstendige og levedyktige. I Sogndal kommune har ein Norane Idrettslag, Sogndal Idrettslag og Sogndal Fotballklubb som er eit eige AS, Kaupanger Idrettslag og Fjærland idrettslag i tillegg til nokre særidrettslag. Undergruppene i idrettslaga er sjølvstendige grupper kor alle har sitt eige styre og eigne budsjett. Dei vert sett på som aktive og sjølvgåande. Utanom dette er der eit bedriftsidrettslag og eit studentlag i kommunen.

5.1.3 Oppsummering

Dei lokale variasjonane i idretten samsvarer med staten si utvida og fragmenterte velferdsstat der dei har behov for nye løysingar i forhold til sentrale arbeidsoppgåver (Henriksen, 1999). Sogndal er organisert under sektorområdet for kultur, samsvarar med undersøkingar som er gjort tidlegare kor dette er den vanlegaste forma for organisering på idrettsfeltet (Opedal & Bergsgard, 2009). Idretten i Nordre Aker er lagt under avdelinga plan og miljø i administrasjonen, men også i ei inndeling av politisk og administrativ eining (Hanssen et al. 2005). Frå ståstadens til idrettslaga i Nordre Aker er der fleire ledd oppover å forholda seg til enn det er i Sogndal. I Nordre Aker som bykommune har dei fleire organisasjonar å forholda seg til vertikalt som til dømes idrettsetaten, idrettens samarbeidsutval, Oslo Idrettskrets og Nordre Aker sin administrasjon. Sjølv om kommunane er standardisert under eit regelsystem av staten syner dette to ulike organiseringar der spelrommet for endring ikkje har eit likedanna mønster (Fevolden, Hagen & Sørensen, 1994). Gjennom dei ulike føresetnadane for desse to ulike kommunane er det rimeleg å anta ein tilpassar seg dei lokale omgjevnadane ulikt. Det institusjonelle feltet som desse to kommunane opererer i kan truleg identifiserast i ulike mekanismar for isomorfisk endring og organisasjonsprosessar.

5.2 Endringar i den lokale idretten – korleis påverker staten og omgjevnadane den lokale idretten?

For bli betrakta som legitime organisasjonar føregår det ein prosess av isomorfisme og likedanning. Ved å sjå på dei to ulike kommunane vil ein ut ifrå dei endringa som har skjedd, sjå kva som endrar ein organisasjon og kvifor omgjevnadane har betydning for den lokale idretten (O'Brien & Slack, 2003). Ut ifrå respondentane sine meininger tyder dette på ei tvangsmessig likedanning kor auka innslag av profesjonalisering gjev sitt utsyn i dei to ulike kommunane. Samtidig kan by - og - bygde idretten identifisere seg med fleire mekanismar innafor institusjonell isomorfisk endring (DiMaggio & Powell, 1983). Korleis dei to ulike kommunane med ulike føresetnadar i form av størrelse, økonomi, ressursar og organsering har tilpassa seg omgjevnadane likt eller ulikt er det me skal gå vidare inn på i dette kapittelet. Dei statlege måla er til for å legge tilrette idrett for alle (St. meld. Nr.14). I kva grad dette påverker den lokale idretten og deira

legitimitetsgrunnlag for å oppnå desse måla er eit nærliggjande spørsmål. Samtidig som idretten har utvikla seg kan dette ha teke med seg nye syn og perspektiv ovanfor idrett og den fysiske aktiviteten til befolkninga og korleis dette legg press på det frivillige og deira ressursar. I følge eldre forsking får ein som legitime organisasjonar, meir tilgang på midlar og gjennomslag for sine saker ifrå omgjevnadane og det øvste hold. Nasjonal idrettspolitikk kan sjåast på som eit byteforhold kor staten får kommunen til å ta på seg oppgåver i byte med finansielle intensiver (Jenssen, 1999). Vidare i oppgåva vil det ta for seg korleis dette påverker lokalidretten i by - og bygdekommunen og om dette viser seg å vere ein påverknadsfaktor i det heile.

5.2.1 Endringar av lokalidretten i Nordre Aker

Etter den endra kommunelova har kommunane blitt friare til og fått større spelerom. Denne endringa har påverke mange av idrettslag til å utvikla leiinga i det å drive eit større idrettslag. Eit eksempel som kom fram frå administrasjonen var idrettslaget Skeid, som har folk til å drive rekneskap og svare på telefon og folk med fagleg tyngde i aktiviteten. Vidare kom det fram eit synspunkt frå idrettslagat dette er nødvendig dersom ein skal utvikla og ha ei sportsleg forståing for korleis idretten skal bli driven. ”Sjølv om ein har bygd opp ein administrasjon så ligg makta i eit styre”, uttalar administrasjonen i byidretten. Styret blir sett på som eit organ som innehar den idrettslege kompetansen og strategien for laget. Kjelsås idrettslag er eit godt eksempel på dette der dei i dag har i ein tilsett som dagleg leiar. Desentraliseringskraftene har blitt styrka i form av at lokale lag har blitt påverke til å endre sin organisatoriske struktur. På eit organisatorisk nivå har fleire av idrettslag i kommunen vore gjennom ein prosess av organisasjonslæring (Jacobsen & Thorsvik, 2007). Idrettslag har i dag eit meir retta fokus på det organisatoriske nivået. Dette kan eksemplifiserast med eit sitat frå Ullevål Idrettslag seier: ”Tror utviklingen går fortare..slik at du får til bedre løsninger på mange ting. Man utvikler mange nye produkter, så i dag har man bedre kvalitet på drifting og kompetanse”. Ein kan sjå tendensen til idrettslagat å kaste seg på motebølgja og gjennom ein prosess av tvangsmessig likedanning. Organisatoriske løysingar har satt sitt preg og dann eit meir bevisst forhold til korleis ein skal opptre som idrettsorganisasjon.

Ifrå administrasjonen vert det uttalt vidare:

"Skeid.. de har profesjonalisert sin ledelse ikke over dåd, men de har skaffa seg folk. Styre som innehar den idrettslige kompetansen og strategien for laget og har kontroll med det".

Kompetansen i organisasjonane har auka og utvikla seg deretter. Likevel er det ikkje alle idrettslag som klarar å endre sin organisasjon og ta til seg dei institusjonelle mekanismane fordi presset og utfordringane vert for store. Eit eksempel kjem frå administrasjonen der det vert uttalt fylgande: "Skeid sliter med sine ambisjoner og får ikke det helt til. Korsvoll er også et idrettslag som har utviklet seg en del, som i samme mønster som Kjelsås, men som ikke når helt opp". Sjølv om mange av idrettslaga har endra sine organisatoriske virke og latt seg overtale til ein meir profesjonalisert organisasjon. Er der likevel nokre idrettslag som ikkje klarar å nå heilt opp. Dette kan truleg kome av at ein ikkje har den kompetansen som skal til for å nå opp.

Undersøkingar syner det frivillige feltet går gjennom rekkje prosessar. Her er det ikkje noko grunnlag for å seia kva som er årsaka, men ein kan anta det er ei utfordring for organisasjonane å finne si eiga rolle i ei mengd av fleire aktørar.

5.2.2 Endringar av lokalidretten i Sogndal

Frivillige organisasjonsfeltet er i stadig endring og i likskap med byidretten har bygde idretten endra sitt institusjonelle idrettsfelt. Fotballen i Sogndal har vakse seg stor og kunne difor ikkje lenger vere organisert som ei gruppe under Sogndal idrettslag. Dette har medført til påverknad og endringar i idretten generelt i bygde –kommunen. Dette kan illustrerast vidare med ein bakgrunn i ei uttaling frå leiaren i idrettslaget:

"Sei at Sogndal fotball hadde gått konkurs så ville det drege med seg heile idrettslaget. For me representerte over 90 % av økonomien og det ville ha rabla heile greia. Det blei jo då tidleg på 90-talet godtatt at det var lov til å laga noko som heiter for allianseidrettslag. Som idrettsforbundet godtok og Sogndal Fotball er i dag eit alliansefotballag opp mot Sogndal idrettslag. Så me er med i familien, men er juridisk utanfor slik at ein ikkje skal velta idrettslaget utanfor dersom økonomien veltar".

Utviklinga av fotballen i bygda syner seg å vere den siste gjennomgripande endringa, då dei omgjorde Sogndal idrettslag til eit allianseidrettslag. Dette var på grunn av at

fotballen var så mykje større enn dei andre idrettane. Dette var viktig for å sikra seg økonomisk. Gjekk det därleg med ein idrett så gjekk dette på kostnad av dei andre idrettane. På denne måten fekk dei eit tydleg skilje i økonomien mellom fotballen og dei øvre idrettane. Blant informantane vert det sett på som ei revolusjonerande utvikling. Ikkje minst dei som har vore med å byggja opp dette og vore tilstades og vore tilskodarar til utviklinga. Sogndal Fotball har i dag blitt ei bedrift med mange tilsette kor dei i starten var på topp-plan, men amatørmessig etter lovene til NIF. Etter kvart vart det ei ikkje – amatør bedrift som midt på 80-talet fekk lov til å ta imot løn. Etter berre 5-6 år fram til -91 blei dei godteke av idrettsforbundet at dei kunne ha ein profesjonell idrett, som har utvikla seg til å vere levedyktig. Dette har også påverke det lokale samfunnet generelt som kan eksemplifiserast med sitat frå Sogndal Fotball: ”Dette har ført til ei blomstring, folk begynte å trena og folk fekk tid til fysisk aktivitet og fotballen blei betre”. Dette ber preg av ein strukturell konvergens der lokalsamfunnet har fått ei meir bevisstgjering kring det å drive idrett og fysisk aktivitet fordi ein plukkar opp dei faktorane som påverker organisasjonane. Organisering vert sett på som eit viktig styringsmiddel, noko som kjem tydleg fram i den lokale idretten, der dei har blitt pressa til å endre sitt organisatoriske virke gjennom å kome fram til ei organisatorisk løysing (Cohen, March & Olsen, 1972). Dette er eit utfall som påverker andre sine organisasjonar sine skjebnar og slutningsutfall. Sidan dei mindre idrettane måtte gå ut av Sogndal fotball gjev dette eit bilete kor organisasjonar ikkje opererer i eit vakuum uavhengig av andre organisasjonar (Jacobsen & Thorsvik, 2007). Organisasjonar sitt ynskje om å vere uavhengig av andre kan ikkje sjåast på som suksessfull målsetting i seg sjølv sidan ein heile tida kjempar om å likna på andre organisasjonar (Enjolras & Waldahl, 2009). Staten sitt ynskje om å styrke det frivillige og lokale idrettsarbeidet kan tendere til å ha konsekvensar for den lokale idretten fordi dei opptrer uavhengig av det sentrale ledd, men avhengig av det lokale leddet. Sogndal Fotball har endra sitt organisatoriske virke med å gå ut som eigen idrettsorganisasjon noko som har fått påverknad og konsekvens for dei andre organisasjonane sitt virke.

Vidare seier idrettsrådet: ”Me opererte med noko som heiter for allianse idrettslag. Då er dei heilt to sjølvstendige einingar, men dei er i allianse med kvarandre slik at det fortsatt heiter Sogndal idrettslag”. Dette er den siste formelle, store endringa som har skjedd i idretten i Sogndal. Dette kan bli sett på som endringar som skal betra dei økonomiske rammevilkåra ti den generelle idretten. Gjennom omlegging av

organisasjonsstruktur er dette med på å bidra til å sikra den lokale idretten (Bergsgard & Opedal, 2002). Trass den store endringa, har fotballen i Sogndal gjeve grunnlag for dei mindre idrettane til å overleve. Likevel går dette utover nokon av idrettane kor leiar av idrettslaget uttrykkjer: ”Andre formelle endringar er at lag kjem og går og det siste eksempelet er tae kwon do - gruppe som starta opp som ei eiga gruppe, men som vart for liten”. Vidare kjem det fram av idrettsrådet at det er vanskeleg å drive eit lag dersom ein er liten, fordi dette krev mykje administrative ressursar. Med dette kan ein anta at omgjevnadane kan vere med på å øydeleggje for dei mindre idrettane i ein bygdecommune fordi andre organisasjonar tiltrekk seg alle ressursane. Dette syner presset på dei mindre idrettane vert for stort og får ikkje innført organisatoriske løysingar på grunn av mangel på ressursar. Den administrative kompetansen kan også tyde på ein viktig føresetnad for den lokale bygdeidretten. Det verkar som den

5.2.3 Staten sin innflytelse på den lokale idretten i Nordre Aker

Det skjer stadig endringar i frivillige organisasjonar sine omgjevendar, noko som har brakt den frivillige organiseringa tettare på det offentlege velferdssystem (Henriksen, 1996). Idrettslaga uttalte dei ikkje hadde kjennskap til stortingsmeldingar og kunne ikkje merke nokon påverknad eller innflytelse på idretten i forhold til dette. Ullevål idrettslag uttalar: ” Nei, staten er langt ifra vårt virke. Vi går gjennom idrettsetaten, kommunen, idrettsrådet. Vi har godt samarbeid med noen forbund”. Ut ifrå det idrettslaga har uttalt, er ikkje staten ein stor påverknadsfaktor på det daglege virke og dei overordna måla til idrettslaga som nedste ledd. Det kan likevel ikkje avkrefast om den har påverknad eller ikkje. Kommunen har i større grad enn idrettslaga merka til denne endringa. Til dømes administrasjonen i Nordre Aker:

” Idretten er kome langt på veg etter det med helseperspektivet og skulane er etablert så no vert fokuset den sosiale kvardagen, å vere til stades på den riktige måten, der..idretten er absolutt der det offentlege apparatet bidrege. Må gjera det på mest muleg måte, der er det mye vi kan gjera på sjølve aktivitetssida. Det er jo det fantastiske... ”

Organisasjonsmodellen som er i ferd med å bryta saman, noko som speglar seg gjennom idrettslaga sin uavhengigheit frå staten. Samtidig går feltet gjennom forandringsprosessar kor ulike institusjonar og organisasjonsformer er i meir intime forbindigar mellom offentleg og frivillig på det lokale nivå. Kommunen og idrettslaga

får meir intime forbindigar og staten står utanfor fordi det veks fram nye aktørar, strategiar og aktivitetar som vert definerte som legitime og suksessfulle for det enkelte lokale samfunn.

5.2.4 Staten sin innflytelse på den lokale idretten i Sogndal

Statlege tilskot og styringsverktøy har ein intensjon om å nå ned til breiddeaktiviteten (St. mld. 14). Føresetnaden for å få tildelt spelemidlar, skjer ved prioritering av born og unge. Dette vil seja at det skal gå til breiddeidretten og den frivillige idretten. Dette er noko staten har vore for dårlige på i følge eldre forsking (Bergsgard & Opedal, 2007). For bygdeidretten er dette tilsynelatande eit viktig bidrag for aktiviteten som skjer. Dette vert poengert hjå kulturavdelinga: ” Spelemidlane er jo veldig viktige forutan så hadde me ikkje klard å reise anlegga så fort som me klarar å få til”. For idrettslaget har det veldig stor betying, men og for økonomien til kommunane. Dersom det ikkje hadde eksistert støtteordningar ville økonomien til kommunen vore skadleggjort. Dette kan ekesemplifiserat frå idrettsrådet: ”Altså...då hadde kommunen vore nøyd til å stige inn med alle dei pengane som vert krevd til utbygging og det ville for det fyrste ta mykje meir tid og for det andre så ville det gått hardt utover andre områder som økonomien helst skal strekke til”. Gjennom gode støtteordningar vert staten ein bidragsytar og regulator. Storingsmeldingar ligg der som eit ubevisst implementer verktøy og har til ein fordel ein indirekte verknad på idretten generelt, men direkte påverknad på kommunane sin økonomi. Som tidlegare styreformann vert det uttalt:

”Staten har jo stor innflytelse på dei overordna tinga, det er heilt klart. Dette med allidrett fram til du er 12 eller 8 eller kva det er..12 år og ikkje spesialisering og ikkje alle dessa nedarva..som dei kallar for sosialdemokratiske tankegangen sant. Likskap og alt muleg sånt og..det er sånne ting som ligger der, dei ville ikkje lege der utan sånne store storingsmeldingar og dei er so nedarva at i dag er det ikkje vits i å kjempa mot det”.

Staten sine overordna storingsmeldingar kan samanliknast med ei svevande sky ovanfor lokalidretten i både by og bygdeidretten. Dette er mål som omhandlar den norske befolkninga generelt og for idretten generelt kan det sannsynleg synast som ein likedanna tankegang som implisitt bidreg til like institusjonelle idrettsorgan. Idrettslaga og idrettsrådet ser på staten sine mål som meir lausriven frå kommunen sine spesifikke behov og difor ingen direkte påverknadsfaktor. Dette kan tyde på at den flate strukturen har pressa seg meir og meir inn på feltet. Idrettslaga i begge kommunane kunne heller

ikkje seie seg påverke av staten sine overordna mål og gjennom dette fekk ein lite informasjon om kor vidt storingsmeldingane la press idretten sitt virke. Kan ein legge vekk parallellen mellom idretten og folkehelseperspektivet? I samband med utviklinga til idretten og fokuset på befolkninga si helse og aktivitet rundt dette har idretten kome eit langt steg. Likevel kan det diskuterast rundt dei utfordringane som ligg der for kommunen og idretten. Kva samfunnsoppgåver dei skal ivareta? Er det idretten sin oppgåve å ta vare på helsa til befolkninga og problematikken rundt dette? Sjølv om fleire informantar uttalte kor dei ikkje følte seg påverke av statlege mål har likevel dei endringane og fokuset har endra seg til ei bevisstgjering kring befolkninga si fysiske aktivitet. Eit bidrag til utvikling og endring av idrettsfeltet. For bygde idretten har også skulane vore ein viktig brikke for idretten sine endringar. For begge kommunane var det viktig å overbevise skulane kor viktig idretten har vore og skulle bli i framtida. Dette kan reflektere der ein gjennom idear skapar nye måtar å samordne partnarskap på (Salomon, 2002). Lokalsamfunnet har blitt styrka ved å danne nye samarbeidsimpulsar. Dette kan begrunnast ut ifrå eit eksempel frå Sogndal. Der utviklinga av fotballen og ikkje minst utbygginga av stadion til Sogndal, campus. Blei utbygginga av høgskulen ein stor del av endringsprosessen. Denne utviklinga overtalte til nye former for lokal organisering, og med dette fekk idretten ei viktig oppgåve i å overbevise lokalsamfunnet kor viktig dette er for lokalsamfunnet. Eksempelvis seier ein informant frå Sogndal:

"Idretten er blitt populær, det var han ikkje før 15 år sidan og ingen av lærarane på høgskulen som trudde idrett var noko viktig i framtida før 15 år sidan då me bygde sognahallen. Der måtte me fortelja dei alt dette med fedme og sånne ting. I dag er det den største og viktigaste biten av høgskulen i Sogn og Fjordane. Det er 15 år til saman og det er fordi me gjorde det samarbeidet me gjorde og...ja, da me skulle byggja fyrste gongen, fekk ikkje me med oss høgskulen med ei gong fordi idrett ikkje var så viktig, det var ei halvtårseining på lærarskulen, noko meir var det ikkje. Ingen av dei ledarane på høgskulen som greidde å sjå at der skulle bli noko meir. Men til slutt greidde me å få dei med!".

Ut ifrå dette kan ein ikkje seie staten har vore den største påverknadsfaktoren for idretten sitt utspring i desse to lokalsamfunna. Det ser ut for at der ligg ein samanheng mellom dei lokale omgjevnadane som påverknadsfaktor. Tendensen ser ut til at lokalbefolkninga og organisasjonar påverker kvarandre meir enn det øvste hold og dei nasjonale omgjevnadane. Ein kan difor stille spørsmålet om kor stor innflytelse staten har på det enkelte idrettslag og grasrota? Ein reflekterar nye måtar å samordne offentleg og privat verknad gjennom idear om partnarskap (Glendinning, Powell & Rummery,

2002). Eksterne forhold er med på påverke organisasjonen sin økonomi, deira faglege nivå og evne til å gjennomføre oppdrag. Ut ifrå dei trendane og endringane som idretten tiltrekk seg legg ein del utfordringar på idretten sine rammevilkår som er styrt ifrå staten.

5.2.5 Omgjevnadane som påverknadsfaktor for den lokale byidretten

Dei endringane som skjer i den kommunale sektoren er vesentleg i forhold til presset frå omgjevnadane. Likedanna organisasjoner kjem av kva press dei tiltrekk seg av institusjonelle mekanismar, difor er det interessant å sjå korleis omgjevnadane utfordrar dei ulike idrettsmiljøa. Kjelsås som idrettslag har tidlegare sett og lært av såkalla ”Sogndal-modellen”. Folk blei henta inn for å lære meir om andre organisasjoner og korleis lukkast som idrettsorganisasjon. Gjennom å etterapa ein strategi lærde dei vidare korleis ein kunne gjere det på same måte som i Sogndal. Villigheita til å utvikla seg som idrettslag og til læra kan eksemplifiserast gjennom dette sitatet:

”Altså for noen år sida henta dem faktisk noen folk frå Sogndal. Ja, det var helt tilfeldig da, men det var folk frå Sogndal som..henta dem frå Sogndal som hadde seminar liksom. For å lære, se om vi kan lære noe av Sogndal modellen. Da er du ganske flink..villig til å lære, ja.. Kjelsås er veldig nøy som og litt sånn lande, mentaliteten som viser at man kommer frå bygda har litt sånn..bruke det man har også klara man seg med..der syns eg er.. Kjelsås er i et utrolig lyspunkt”.

Denne type læring og trend kan tolkast som eit normativt press kor idretten transformerar seg gjennom å etterapa sine omgjevnadar og tiltrekk seg ein strategi som viser seg å fungere (DiMaggio & Powell, 1983). Idretten i Nordre Aker har blitt påverke av eit mimetisk press på grunn av usikkerheita ovanfor organisasjonen si forståing og difor henta dei folk frå Sogndal. Eit trekk frå omgjevnadane var henta og vald over til idretten i Nordre Aker for å handtera usikkerheita Truleg kan idretten i Nordre Aker identifiserast med mimetiske prosessar der Kjelsås etterpar andre organisasjoner som ein ser har lukkast i lokalidretten. I Nordre Aker er det er først og fremst idrettslaga som er dei store og potensielle utviklarane innan idretten. Generelt er idrettslaga i Nordre Aker sterke, godt driven og profesjonelle organisasjoner som er komne langt. Gjennom å etterapa sine omgjevnadar kan dette assosierast med profesjonaliseringstendensen. Idrettslaget som organisasjon har etterlikna organisatoriske prosessar som viser seg å fungere andre stader. Frå idrettskretsen vert det uttalt : ”Idrettslaga har veldig godt fokus på sine behov og sine anlegg”. Desse ulike organisasjonane går gjennom ei

moderniseringsprosess der dei har tilsynelatande funne den rolla dei skal opptre som i lokalsamfunnet. Presset som kjem frå omgjevnadane syner seg å vere utfordringar som er mottakeleg for idretten i Nordre Aker. Ved eit eksempel frå administrasjonen i Nordre Aker vert det uttalt vidare:

"...til dømes Kjelsås idrettslag er jo, for meg prototypen på et, ehhmm..et..et moderne idrettslag, men som ikke er basert på et voldtsomt budsjett egentlig, men behjelpelig får mye til ved hjelp av dugnad og ved hjelp av..ja, økonomisere veldig..det må eg si, fornuftig med sine ressurser. Og med et godt samarbeid med lokale myndigheter...det er ikke tilfeldig at dem har produsert mange flinke utøvere..de har en åndelig, villighet som er ute etter å lære utrolig mye".

Likevel påpeikar fleire informantar som idrettsлага og administrasjonen at der ligg utfordringar kor dei kommersielle aktørane som vil tene pengar på folkehelsa tek vekk noko av fokuset rundt den organiserte idretten. Denne utviklinga kan ifølgje eldre forsking ta vekk noko av legitimeten til dei mindre idrettane, utfordringa og presset innanfor organisasjonsfeltet vert for stort der dei kommersielle aktørane tiltrekks seg idretten sine arbeidsoppgåver. for og dette er eit område som idretten kunne hatt som samfunnsoppgåve. Utfordringa i å finne sin eigen lokale identitet kan ofte basere seg på vanskelege forhold for ein organisasjon fordi ein ikkje klarar å skape sin eigen identitet i lokalmiljøet (Lorentzen, 2010). By – idretten tenderar til å vere mottakeleg for moderniseringsprosessar, gjennom å etterapa sine omgjevnadar set det sitt preg på dei frivillige organisasjonane. I samanlikning med andre undersøkingar er idrettsorganisasjonar generelt under press av isomorfisme som resulterar seg til å bli likedanna (O'Brien & Slack, 2003). Gjennom å bruke ressursar på ein fornuftig måte tilpassar idretten seg etter det å vert betrakta som ein akseptert organisasjon som medfører til at organisasjonar liknar kvarandre. Den største utfordringa for det einskilde idrettslag kan nettopp vere det å finne sin eigen lokale identitet blant dei andre idrettsлага i lokalsamfunnet. I kampen om å bli betrakta som legitim vert idrettsлага betrakta som likedanna og dermed klarar ikkje alle idrettsлага å tiltrekke seg presset frå omgjevnadane som ein må klare for å overleve som organisasjon.

5.2.6 Omgjevnadane ein påverknadsfaktor for den lokale bygde-idretten?

Idrettsorganisasjonar generelt er under prosessar av isomorfisme i tråd med faktorar frå omgjevnadane, vert dei pressa til å bli likedanna (O'Brien & Slack, 2003). Eit nærliggjande spørsmål er då om kampen om ressursar framfor legitimitet er eit større problem på ein liten stad enn i ein by -kommune? Presset i form av tvangspregande likedanning syner seg å vere eit for lite tiltakande press som dei mindre idrettane klarar å handtera. Idrettsrådet uttalar vidare: "Det kan bli vanskeleg for dei små idrettane, men så oppheldt dei og gjekk inn Sogndal idrettslag som ei gruppe". Å utforme si eiga lokale identitet og kjempa om legitimitet er ei utfordring i seg sjølv og det vert difor vanskeleg for ein liten idrett å finna sin plass innanfor lokalsamfunnet (Lorentzen, 2010). Informanten seier vidare at dette er endringar som skjer heile tida innafor idrettslaga i Sogndal. Endringar som er der heile tida. Med dette kan ein anta det er vanskeleg for å andre idretter å kome til sidan fotballen tek så stor rolle i samfunnet? Fotballen står sterkt i Sogndal og alle informantar er sjølvsagt samde i at dette er ein aktør som i dag har stor legitimitet blant befolkninga i Sogndal sitt samfunn. Vidare blei fotballen beskriven som ein stor profesjonell aktør som har vokse seg stor med dei endringane som har danna seg rundt fotballen som har fått eit stort utspring nasjonalt og ikkje minst nasjonalt. Dette kan identifiserast med endringar der idretten veks seg større, likeeins med samfunnsendringar som skjer nasjonalt. Som tidlegare styreleiar i Sogndal fotball og tilskodar til utviklinga vert det sagt fylgande:

"Ja, idretten har jo profesionalisert seg. Sei først og fremst fotballen. Fotballen i Sogndal den...dei rykte jo opp i..dei spelte i cupfinalen i -76 og rykte opp i tippeligaen første gong i 1981. Det medførte ei veldig auka interesse og førde til at alle spelte fotball".

Påstanden om at såkalla trendar kjem raskare til by enn til distrikta kan ikkje avkrefast på bakgrunn av eit eksempel. Likevel kan ein påstå presset frå omgjevnadane fører til likedanning, gjennom den legitimiteten som fotballen har opparbeida seg er dette ein stor faktor for ein organisasjon sitt utslag av suksess eller omvendt. Denne utviklinga har ført til at fotballen har vakse ut av Sogndal idrettslag. Difor kan ein knyte fotballen som eksempel, på institusjonellendring og i samanheng med samfunnutviklinga rundt idretten. Ein kan eksempelvis seie fotballen i Sogndal har kasta seg på motebølgja og føretrekk legitimitet framfor effektivitet. Dette kan exemplifiserast med tidlegare styreleiar uttalar: "Utover på 80-talet så begynte det jo og koma ein del økonomi rundt

fotballen og det eksploderte endå meir utover på 90 og 2000-talet opp mot at fotballen gjekk i tråd med mediautviklinga. Både det at ein skreiv avtale med media og fjernsyn og alle mediasystem kom og ein hadde ei revolusjonerande medieutvikling på same tid". Fotballen nasjonalt er ein idrett med høg legitimitet og som har spreia seg til lokalsamfunna. Endringane dette har ført med seg, har gjort fotballen tilpassingsdyktig i forhold til lokalsamfunnet i den grad det er mogleg (Bergsgard, 2007). Samtidig bekreftar dette avhengigheita mellom idrett og økonomi, og kor mykje dette heng saman. Studiar syner grasrota slit med økonomien, der utviklingstrekka innanfor frivilligheitsfeltet har danna seg ei auka etablering av lokale nettverk utan at dei er forankra i dei nasjonale organisasjonane. Sogndal Fotball ynskjer ikkje å skape därlegare økonomi for dei mindre idrettane og tilpassar organisasjonen sin deretter. Dette inneber at dei store idrettane i ein bygd -kommune klarar å la seg overtale gjennom tvangsprega isomorfisme, der fotballen vert tvinga til å omorganisere seg og gå ut som si eige profesjonelle bedrift. Til åsyn ovanfor dei mindre idrettane vert dei tvinga til å gå ut ifrå idrettslaget for at dei skal klare seg økonomisk. Denne type endring kjem ikkje berre av staten som påverker og regulator, men også av dei nasjonale samfunnstrendane (Bergsgard, 2007). Tidlegare styreleiar fortel: " Vidare vert det fortalt at dette førde til at fotballen som verdas største ting, som minste multiplum, kom på grunn av mediumutviklinga. Aviser, tv, nettsider måtte fylla tida si med noko og dette førde til meir popularitet til fotballen. For Sogndal vart det ein del meir interesse rundt fotball og med det kom mykje meir økonomi". I bakgrunn av dette kan det seiest at fotballen har vore gjennom ein isomorfismisk prosess (Selznick, 1957). Der presset kom direkte frå media også via sponsorar pga. blesten rundt fotballen. Fotballen kasta seg på motebølgja og i likskap med mange andre organisasjonar har det endra seg til tiltakande strukturell likskap innanfor dette organisasjonsfeltet.

Den aukande interessa for idretten på kommunalt plan kan også vere ein faktor for endringane. Den enorme aktiviteten og interessa har bidrige til å endra bygde samfunnet sin idrettsbevegelse si form og innhald. Tidlegare styreleiar poengterar: Ein begynte å byggja anlegg som i dag vert sett på som lokalsamfunnet si scena. Byrjinga og starten på tilrettelegginga var i grunn for å skapa underhaldning, men som har balla på seg med idretten og driva aktivitet. Gjennom den prosessen som idretten, men først og fremst fotballen som har vore gjennom kan difor sjåast i samanheng med den globaliserte verda (Sivesind, 2002). Samtidig har det også blitt urforma fleire tiltak

innanfor feltet med anleggsutbygging og idrettspolitiske mål (Kommunedelplan, 2009-2019).

5.2.7 Oppsummering

Utviklinga som har skjedd rundt fotballen i Sogndal og utviklinga av idrettslag i Nordre Aker er eit eksempel på tvangsmessig likedanning, fordi dei har blitt utsett for press frå omgjevnadane, men samtidig overtaling frå staten kor kommunane har friare rom til å bestemme sjølv. Dei administrative og politiske organisasjonsendringane har bidrige til at idretten har fått eit meir friare rom til å lette på dei organisatoriske løysingane som har ført til at fotballen har endra seg til eit institusjonelt organ.

Utviklinga etter den nye kommunelova har kome, syner dette caset at kommunane har fått ei meir sjølvstendig rolle som idrettspolitiske aktørar gjennom fridom til å bestemme meir sjølve. Spørsmålet kring dominansen av ein type idrett er kor dei andre idrettane må vike for den eine dominante idretten. Utviklinga av ein stor idrett i ein bygde –kommune kan difor virke dominerande over dei andre idrettane og ta mykje av ressursane, men har tilpassa seg feltet som dei opererer innanfor. Ut ifrå staten sin ståstad og ned til dei lokale organisasjonane kan ein ut ifrå dette tilfellet seie staten er ein påverker gjennom å opptre som ein regulator. Som legitime organisasjonar vil me i neste kapittel sjå kva rolle og posisjon idretten har i dei to ulike kommunane. Neste del av oppgåva tek for seg idretten sin posisjon og rolle og kva dette har å seie for lokalidretten sitt virke og samspele i kommunen.

5.3 Idretten sin posisjon og rolle i lokalsamfunnet – korleis påverkar dette samspelet i den lokale idretten?

Legitimitet er eit viktig moment når det dreiar seg om idretten sin posisjon og organisasjonar som vert sett på som viktige bidragsytarar. Forholdet til det politiske og administrative vert sett på som symbiotisk, der ein er avhengig av kvarandre (Waldahl, 2009). Idretten har blitt eit større og større samfunnsområde begge stader. Noko som samsvarar med dei nasjonale endringane som skjer generelt innafor idretten i Noreg. Rapportar syner frivillig innsats generelt i Noreg er prega av ei endring i form av større rom for eigarforhold, verksamheitsområde og rollar (Lorentzen, 2010).

5.3.1 Idretten sin posisjon og rolle i den lokale byidretten

Idretten sin posisjon i Nordre Aker står sterkt og av samt av respondentane vert det samanlikna med ein møteplass for alle som driv med idrett. Idrettslaga meinar idretten er høgt prioritert blant politikarane, men samtidig ein kamp mellom administrasjon og politikarar. Dette poengterar kvifor den administrative organiseringa i kommunane kan vere betydningsfull for den lokale idretten (Waldahl, 2009). Politikarane meinar det er større rom for idretten og kulturen i Nordre Aker. Eit eksempel er der idrettsskulen i Nordre Aker blei lagd ned. Informanten frå administrasjonen uttalte vidare: ”For administrasjonen la det ned, med begrunnelse for at no har man fått heldagsskolelösning så det var ikke same behov. Bullshit..selvfølgelig, men et sted må man jo ta og kulturen er jo det området her som Nordre Aker ikkje er særleg ivrige etter, dessverre”. Idretten sin posisjon har tilsynelatande liten prioritering hjå administrasjonen og dermed er svekka legitimt. Der idretten er organisert i politiske og administrative einingar kan føre til vanskelege forhold for idretten. Undersøkingar syner der idretten ligg under kultursektoren får meir bevilling i form av økonomisk støtte. Denne påverknaden kan svekke by -idretten sin måte å tilrettelegge og organisere idrett på. Administrasjonen som forvaltningsorgan viser seg å ha stor makt fordi det er dei som sit pengesekken i Nordre Aker. Dette kan ha stor betydning for idretten sidan det frivillige er i omfattande vekst og avhengig av eit nært samarbeid med det offentlege og ikkje minst av offentleg finansiering (Selle & Øymyr, 1995). Organisasjonane har med tida ikkje blitt mindre avhengige av offentlege midlar, med andre ord er dette ein viktig føresetnad for by – idretten om dei skal ivareta medlemmane sine behov. Vidare frå same informant vert det uttalt:

”Med et pennestrøk så kan du ta det bort og det skjedde en gang i Grefsen/kjelsås, det må jeg fortelle liksom. Historien her, for den er veldig morsom..da kom det et benkeforslag under budsjettforhandlinga frå Høyre, og det har seg sånn at faktisk idag er BU-leder i Nordre Aker..Han foreslo faktisk da at man skulle ta bort..ehh..ta bort alle lønsutgifter for idrettsskolen og det var i realiteten en kamuflert måte å legg det ned på og det visste han selvfølgelig veldig godt. Og det fikk han politikarane med på der og da..og det er sånt som kan skje i et slikt møte..ja, at man ser etter mulighet for å spare penger så ta man noe helt tilfeldig da...også tar man kanskje der det er minst motstand, det gikk 14 dagar så kom politikarane tilbake og ville behandle saka på nytt”.

Det symbiotiske forholdet mellom det administrative og politiske system, verkar kan truleg ikkje vere eit gjensidig forhold for byidretten. Eksemplet viser det administrative og politiske sit med mykje makt som påverker den lokal idretten. I samsvar med

tidlegare forsking tyder det på at dei kommunane der idretten står sterkt og har høg posisjon, vinn også kampen om fleire midlar og ressursar (Berg & Rommetvedt, 2002). Ein kan difor tillate seg å seie det er utfordringar med nye organisasjonsformer for den lokale idretten i bykommune. Idretten som felt, står mellom fleire avdelingar noko som påverker samhandlingsmønster og politikkområdet (Nødland mfl., 2007). Idretten har ikkje den grunnleggende tilliten og opptrer difor ikkje som ein viktig aktør ovanfor administrasjonen. Den politiske og administrative organiseringa spelar tydelegvis ei rolle for idretten i Nordre Aker sidan idretten ikkje har den posisjonen som den burde ha. Eit synleg poeng som kom fram, der administrasjonen sjølv tykkjer dei nedprioriterar midlar til idrett og kultur er fordi dei ser på dette området som den beste løysinga for å spare pengar i kommunen. Dette kan eksemplifiserast med følgande sitat:

"Det er her en kamp mellom politikk og administrasjon på akkurat det da..og masse med de lovpålagte oppgavene som er en klisje man bruker for å ta bort frivilligheten, men politikarane vil at Nordre Aker skal vere..ja, ha rom for noko meir enn berre helse og sosiale ting, det skal vere..det skal vere tilbud til også dei som elles treng direkte hjelpe da, men trenger mer tilrettelegging spesielt til born og unge og det såg vi faktisk med siste årsbudsjett så skjedde det at fremja av Venstre i eget forslag å auke tilskuddet til frivillighet og det fikk de flertallet for. Første gang har altså..klarte politikerne å bli enige om å forandre administrasjonen sitt budsjettforslag, det var sikkert et nederlag for det var ikke snakk om meir enn 300.000 eller noe sånt, man skal vere klar over at det er politikerne som har makta og står med pengene egentlig og det er dems ønske som vert..man prøver å realisere. Men det...ehhm (sukk) det er ikke alltid like enkelt...".

Ein kan truleg seie politikarane er viktige nøkkelpersonar for Nordre Aker sin idrett. Idretten står politisk sterkt, medan administrativt er den svakare. Den frivillige sektoren i Nordre Aker har fått ei auka godkjenning på grunn av dei verdiane og det sterke fokuset på befolkninga sin aktivitet i tillegg til fokuset på born og unge. Idretten som kjempar for legitimitet og aksept tenderar seg å vere ei prioritering som ikkje når opp til administrasjonen. Med mindre pressa økonomisk situasjon kan idrettslag framstå som meir attraktive og oppgåvane meir lysbetonte (Berg & Opedal, 2001). Ein forstudie som baserer seg på tilskotsordningar til idrettslag, uttrykker informantane at slike tilskotsordningar påverker og styrkar lokalidretten fordi det bidreg til meir aktivitet og deltaking (ibid). Nordre Aker har nokre store idrettslag som har utvikla seg og profesjonalisert seg, men frå ein del informantar kom fram at det er fortsett mange idrettslag som er driven på frivillighet og dugnad og ser på midlar som ein viktig del for å utføre sine arbeidsoppgåver.

For at idretten skal bli betrakta som legitim, er idretten avhengig av politikarar og forvaltning for å få gjennomslag i sine saker. Som legitime organisasjonar er det viktig at dei frivillige organisasjonane har ein rolle som politisk aktør og er meklar for kollektive interesser. Studiar viser der idretten har ein stor rolle og er delektige i fordeling av støtteordning er den beste måten å sikra rettferdigheit. Tidlegare rapport viser enkelte er bekymra for at laga i for stor grad vert forskjellsbehandla frå kommune til kommune. Også meir profesionalisering i laga og organisatorisk tilpassing i laga for å maksimere støtte, er det få som har tru på. Det har blitt påvist at idrettslaga er redde for auka byråkrati dersom de vert pålagt mykje arbeid med søknadsskriving, statistikk og rapportering. Dette er påpeikar også fleire informantar i bykommunen der er eit krav om fleire administrative saker, noko som har kome saman med dei nye endringane og trendane som påverker lokalsamfunna. Staten som øvste organ skal fyrst og fremst sørge for best mogleg rammevilkår for den medlemsbaserte idretten (St.mld.39). idretten sin posisjon og legitimitet skal i teorien ikkje vere avgjerande om ein skal få statleg eller kommunal økonomisk støtte til idrettsformål. I praksis ser dette ut for å vere avgjerande for by –idretten der bevilling til idretten vert nedprioritert. Ein kan anta der by -idretten har liten posisjon i det kommunale nivået kjem av at staten har liten påverknaden på den kommunale organiseringa. Det oppsiktsvekkjande at det er det administrative og ikkje det politiske som ser kor viktig aktør idretten er. By -idretten har truleg svakt legitimetsgrunnlag. Noko som må vere meir synleg for å danne ein sterkare lokal idrettsposisjon i bykommunen.

5.3.2 Idretten sin posisjon og rolle i den lokale bygdeidretten

Som bygdas største idrettsorganisasjon kan fotballen i Sogndal seier å vere ein stor aktør. Dette gjev grunnlaget for å seie den er ein institusjonell og legitim organisasjon. Blant alle informantar frå Sogndal blei det gitt uttrykk for at idretten generelt har ein stor posisjon i lokalsamfunnet. Tatt i betraktning der fotballen har vore gjennom ein institusjonell prosess og endra seg til å bli ein legitim idrettsorganisasjon er idretten generelt ein høg prioritet i bygde- samfunnet. Dette kan seiest på vegne av nestleiar i idrettslaget som nemner kort:

"Ja..idretten i Sogndal har jo hatt ein bra prioritet i Sogndal..det vil eg sei . Me har jo hatt mykje den diskusjonen kor vidt alt går til fotballen. Det er ein klassisk diskusjon, men den må me sikkert leva med. Eg opplever at aksepten for

kvarandre har blitt veldig stor...større og større. At dei små idrettane akseptera at fotballen går litt i bresjen”.

Sjølv om fotballen tek mykje merksemد og interessa frå ein del andre idrettar er det likevel aksept rundt fotballen som eit stort lokalikon. Fotballen vert betrakta som bygdas flaggskip og ein ser heller moglegheitane i staden for avgrensingane. I likskap med bykommunen der det har skjedd endringar ifrå kommunelova vart satt er fotballen eit resultat av større spelrom for det kommunale. Ein fekk friare rom til organisasjonsløysingar, men dette kan likevel ikkje sjåast på som ein påverknadsfaktor og støtte under påstanden om at dette kjem av statlege endringar ovanfor kommunen. Fotballen er i prinsippet ein profesjonalisert aktør som har løna tilsette og har endra sin organisasjonsstruktur til åsyn for lokalomgjevnadane, altså dei andre mindre idrettane i lokalsamfunnet. I likskap med resten av landet er dette eit utviklingstrekk som innafor frivilligheitsfeltet, kor det har danna seg ei auka etablering av lokalt nettverk som er utan forankring i det nasjonale leddet. Informantane trekk fram fotballen som ein profesjonell aktør som har endra seg ved å tilpassa seg omgjevnadane. Dei endrar sin organisasjonsstruktur ved å gå ut av idrettslaget for å gjere det lettare for dei mindre idrettane. Desse endringane har førd til at fotballen har opparbeida seg ein legitimitet og posisjon. Noko som har førd til ein aksept for resten av lokalidretten i bygdkommunen. Fleire av informantane påpeikar fotballen dominar i lokalsamfunnet, men det er ei akseptert endring. Korleis kan dette bidra til breiddeaktivitet og *idrett for alle?* Trass den merksemda fotballen får er det einigkeit blant respondentane at fotballen er ein viktig aktør som ein må dra nytte av i lokalsamfunnet. Sogndal fotball har opparbeida seg ein identitet og grunnleggende verdiar som vert oppfatta som institusjonaliserte mytar. Fotballen som tidlegare opererte innanfor same feltet som dei andre idrettane har resultert i at fotballen ikkje lenger treng konkurrera om legitimitet. Legitimetsprosessen har ført med seg eit akseptert forhold ovanfor resten av bygdeidretten. Informantane seier dei ser moglegheitane, i staden for begrensningane. Der ein kan sjå resultatet av ein stor idrett kan bidra til meir aktivitet i befolkninga, spesielt der born og unge er ein viktig prioritet. Idrettsrådet uttalar vidare:

”For ungar som er interessert i fotball, ein spin of effekt..at ein interessera seg for fotball, men finn ut at andre idretter kan vere like interessante. At det kan vere greitt for meg..ein har handball og fotball som er tett på kvarandre. Dei dreg nytte av kvarandre”.

Toleransen kring fotballen si utvikling syner aksept ovanfor idretten og den posisjonen den har i dag. Sjølv om situasjonar der fleire organisasjonar opererer innafor det same rommet kan fort betraktast som ein konkurranse mellom organisasjonane kan det samtidig vere for å beskytte dei andre organisasjonane (Selznick, 1957). Gjennom dei handlingane dei ulike organisasjonane utfører, dreiar seg om ein konkurranse om å oppnå sjølvstendigkeit og ikkje minst kjempe om legitimitet. Denne type konkurranse kan vert ei utfordring som ikkje er tiltakande for dei mindre idrettane og ser seg nødvendig med å akseptera fotballen som stor aktør og heller vere ein del av dei sosiale prosessane som fotballen utfører. I det deliberative perspektivet kan dette oppfattast som ei samhandling av eit partnarskap, der ein med hjelp av interaksjon og kommunikasjon må forsøkja å koma fram til ei felles forståing av at dette er ei fornuftig løysing for bygdesamfunnet.

Endringane har påført Sogndal fotball større oppgåver for lokalsamfunnet og oppfatninga kring dette, krev truleg meir ansvar over på organisasjonen som stor aktør i bygda. Informanten frå Sogndal Fotball seier dei allereie har teke på seg store samfunnsnyttige oppgåver for lokalsamfunnet som til dømes anleggsutbygging og tilrettelegging av aktivitet. Fotballen sin dominans i bygda overfører mykje ansvar på fotballen som aktør, men som stor aktør har det donna seg ei problemforståing. Over den rolla som fotballen har opparbeida seg og er dette ei felles forståing av at dei er nøydt til å ta på seg desse oppgåvene. Ein kan seie fotballen har påteke seg ein samfunnsmessig rolle. På grunn av den rollen dei har tiltrekt seg, gjer at ein står mellom i eit spenningsfelt mellom det autonome og instrumentalisering (Enjolras & Waldahl, 2009). Fotballen ynskjer å opptre som ein uavhengig organisasjon som tidlegare var basert på frivillighet. Ved å vere uavhengig av staten må dei likevel ta på seg arbeidsoppgåver som hovudsakleg er implementert i kommunen si verksamheit. Dette er fordi idretten har sine målsettingar og staten har sine verdigrunnlag og mål. Informanten frå kulturavdelinga seier klart: ”Idretten er høgt prioritert og gjennom stønadsordningar får dei det dei har krav på”. Samtidig gjer idretten mykje uavhengig av kommunen, der dei løyser mykje av oppgåvene sjølv. Dette er noko som vert nemnt frå Sogndal Fotball. Dette kan samsvare med idrettsbevegelsen som står mellom fleire institusjonar, kor ein får fleire lokale aktørar inn på feltet. Dette kan vise seg å vere ei utfordring for bygdekommunen, der dette indikerar på ein kamp på organisasjonsfeltet. Bygdekommunen har truleg har rom for berre ein stor idrett, medan dei mindre idrettane

må vike litt unna for fotballen. For ein bygdekkommune kan ein heller ikkje forvente meir i den forstand at det er ei lita bygd og ressursane kjem deretter. Difor kan dette være endringar som ikkje er forventa, i betraktinga av å vere eit så lite lokalsamfunn. Denne endringa er ein stor del av utviklinga til lokalsamfunnet der kommunen, idrettslaget og idrettsrådet ser på dette som ein aksept for bygda og noko som lokalsamfunnet har tilpassa seg med.

5.3.3 Oppsummering

Med fleire institusjonaliserte organ kan idretten seiest å vere legitim og har ein sterk posisjon i begge lokalsamfunna. For by -idretten står idretten svakare administrativ enn den er politisk. Denne type organisering kan verke svekkjande ovanfor idretten fordi den er organisert over to einingar, der det vert ein maktkamp mellom politikk og forvaltning. Idretten i bygde – kommunen har ein stor posisjon og idretten generelt står sterkt i lokalsamfunnet. Fotballen som lokalikon står openbart sterkt i bygdesamfunnet der legitimitetsprosessen har endra fotballen til ein stor aktør. Derimot legg dette eit press på dei mindre idrettane der dei ikkje klarar å imøtekome utfordringane like godt, men noko som er forventa i og med dei er eit mindre lokalsamfunn. Dette er ein aksept for idretten generelt og ser nytten over den rolla som fotballen opptrer i lokalsamfunnet. Det indikerar på at ein idrett sin dominans i eit mindre lokalsamfunn får overførd fleire samfunnsoppgåver. Endringar i organisasjonsstrukturen som har ført til ein institusjonell vekst, noko som kan føre til at aksepten vert for stor. Organisasjonen vert meir mottakeleg for større og meir krevjande arbeidsoppgåver og forventingane frå det lokale og sentrale endrar seg deretter. For begge kommunar sin lokalidrett er det ein indikasjon som syner det lokale handlingsmönsteret og omgjevnadsfaktorar er det som påverker idretten meir enn det staten gjer.

5.4 Idretten sine målsettingar og samarbeidsrelasjonar

Kommunen sine mål som omhandlar idretten er pålagd under kommune- delplanen og satsingsområde som er spesielt rette mot born og unge. Midlane som idretten får inn og som gå via kommunen og dei bevilgar vidare vert styrt i retning av born og unge. Dei ynskjer å få rekruttert born inn i idretten og halda på dei der. Idretten i dag viser seg å vere avhengig av økonomi, men samtidig utgjer frivilligheita ein stor del . Gjennom den institusjonaliseringssprosessen som idretten er igjennom, vil ein gjerne anta at kommersielle aktørar eller auka lønsarbeidarar overtek det som før vart gjort gjennom

dugnad (Jacobsen & Thorsvik, 2007). Studiar syner auka grad av profesjonalisering og auking av lønsarbeidrarar som har påverke til nye samarbeidsformer og samspele mellom beslutningstakalar. Med dette vil ein belyse korleis kommunen og idretten opptrer ovanfor kvarandre.

5.4.1 Idrettspolitisk påverknad for byidretten

Staten er likevel ein regulator og påverkar i form av overordna mål og spelemidlar der kommunen vert eit bindeledd mellom idretten og staten. Kommunen er ein sentral aktør i den lokale idrettspolitikken, der einskild kommune skal ha ein politikk for idrett og fysisk aktivitet (Kommune delplan, 2009-2019). Dette er også ein føresetnad for den lokale idretten om dei skal få tildelt spelemidlar eller ikkje. Noko som implisitt indikerar på at all frivillig idrett i Noreg uansett by og bygd vil vere avhengig av den overordna idrettspolitikken. Idrettspolitikk som skal vere ein del av kommunen sine mål verkar som fråverande i by-idretten. Dette kan illustrerast ved fylgande eksempel frå administrasjonen: ”Nei, Nordre Aker har ikke noe målsetting, det som er problemet her, dem har ikkje noe strategi. Ingen mål, ingen visjoner, man vil..dette er ikke tatt inn i Nordre Aker sin strategiske plan. Har noen lause formuleringar om nærmiljøanlegg..og sånt, men det er uten plikt”.

Den interne samansettninga i kommunen sitt interne virke ber ikkje preg av å vere tiltakande isomorfismisk press. Idretten tenderar til å vere uavhengig av kommunen. Bykommunen har ikkje nokon klare retningslinjer for korleis ein skal legge til rette for best mogleg idrettsmiljø. Noko som skal vere ein del av kommunen sin framtidig plan for lokalsamfunnet og ein føresetnad for å få bevilga økonomisk støtte. Spelemidlane har ei stor betyding for den lokale idretten si anleggutbygging. Styret i idrettskretsen påpeikar fylgande: ” Det er jo heilt avgjerande for å få til idrettsanlegg. Altså for å få til anlegg så er spelemidlar avgjerande. Viktig finansieringskjelda for idrettsanlegg”. Respondenten frå Kjelsås idrettslag uttalte fylgande: ”Vi er helt avhengige av spillemidler, tilskudd og..alle de aningane. Alle budsjett vi forholde oss til er basert på spillemidlene. Ja, alle de midlene vi kan få inn og alt vi søker på”. I samsvar med tidlegare forsking uttalte samt av informantane at dei kan sjå endringar der politikarar har eit meir bevisst forhold for anleggsutbygging og spesielt nærmiljøanlegg. Spelemidlane har den største påverknaden for realisering og utbygging av anlegg.

Idretten som tenesteprodusent og samfunnsutviklar ser ut for å ha eit større fokus hjå det politiske i forhold til det administrative.

"Altså frivillighetsmidlene er det viktige. Invitasjonen da..få lov til å søke og få midler. Så er det jo da i..vi har sekretær for samarbeidsutvalget så er det er et oppgåande, aktivt, organ som ikke minst kan glatte ut litt for motsetningene, for det er jo litt konkurranse. Mellom klubbene, både om ressurser og talenter, finne område de kan vere enige idrettspolitisk. Og ikke minst at en oppnår enighet på prioriteringer, utrette rekkefølgen for anlegg..det er veldig viktig for da blir det mye lettere i resten av systemet når pengene skal fordelest i bystyret. Er man enige lokalt så får man gjerne støtte sentralt. Da har man skjønt det her og da fungere det veldig godt og synst dem er flink til å hjelpe hverandre i prioriteringfasen og det organet fungere".

Dei offentlege midla som idrettslaget mottek, bidreg til større påverknad frå organisasjonane si side. Dei har opparbeida seg ei meir delaktig rolle til å medverke til økonomiske ressursar, men også idrettspolitiske mål. Kommunen kan tyde på som eit mindre styrka mellomledd for kommunen og idretten. Kommunen kan tyde på å være avhengig av idretten for å at det skal fungere. Samtidig overfører kommunen desse midlane til idrettslaget, frivillig innsats og lokale foreiningar som bidreg til å styrke desse desentraliserte organisasjonane. Bykommunen kan betraktast som økonomisk sterkt sidan kommunen er med å bidra med mykje midlar. På anleggssida er det Oslo som kommune og fylke, som er den gode støttespelaren. Samt av informantane er ikkje nøgd med anleggsdekninga og alle vil har meir, spesielt det området som går på allidrettshallar og breiddidretten. Anleggsdekninga i Oslo som kjem dårlegast ut på grunn av innbyggjartalet er så høgt, dermed resulterar til anleggsdekninga pr. innbyggjar er for lita. Noko som har påverknad for den lokale byidretten. Deriblant Oslo idrettskrets uttalar det er svært mangelfullt på anlegg nokre stader og difor har vore nøydt til sende heim born fordi det ikkje er plass til dei i ein og same hall. Noko som går utover idretten sine premissar og lokalidretten i Nordre Aker. Spesielt går dette utover born og unge som er ei viktig målgruppe for idretten og ikkje minst for rekrutteringa. Det er nærliggande å stille om visjonen *Idrett for alle* eit uoppnåeleg mål for den lokale byidretten. Kvifor skal staten som øvste ledd ha ei målsetting som tenderar til å vere eit uoppnåeleg mål? Administrasjonen i byidretten uttrykkjer tydleg si meining om staten og dei prioriteringane kring dette temaet:

"Nei, altså..det er så her..når det er et lokalt anlegg som blir prioritert for utbygging via spillemidlene, den kommunale delen av finansieringa..altså hvist den ikke skal ha kommunal finansiering så kommer den veldig fort opp, fort

igjennom prosessen, for da er ikke en avhengig av kommunale bevilgningene, men de kommunale bevilningene til de kommunale anleggene som blir prioritert dem er det bystyret som tar seg av. Oslo har satsa veldig mye på idrett. Kunstgrasbaner, skianlegg. Har de siste ti åra fantastisk utbygging vil eg si.. Og politikerne har erkjent hatt et etterslep på viktige område og det har dem løfta pluss at dem har tatt Bislett, Holmenkollen, hva er statens bidrag? Ja, når vi kommer fra hver vår kant i Norge og tenker ned på Oslo. Ja. Oslo..der er staten, der gjør staten masse, men nei, statens bidrag her er...ikkje 250 mill, det er under det. Trur det er 175 mill de har fått. Til en anleggutbygging på 2 milliardar, det er statens bidrag til Holmenkollen som er et nasjonalt ikon og et viktig idrettsanlegg vi har i Norge. Det er Oslo kommune i sin helhet som har bygd ut, Bislett var dem nesten ikke inne med noen ting, 60 mill..det er latterlig! Sannheten er at staten her i Oslo er utrolig kjip, vi tror når vi sitter i utkanten at der satt vi i Nord-Norge fikk vi 50 prosent av anleggsutbygging, anleggskostnadar fikk vi dekket via spillemidlane, 50 %! Her i Oslo er det 30 % hvor behovet er mye større. Ja, når man ser på fordelinga av personer pr. anlegg eller fordele innbyggjarar på spilleflatar, så kommer Oslo kommune dårlig ut av enhver statistikk. Oslo er därleg behandla egentlig..i realiteten. Det er realitet, altså når du ser det kommer store anlegg altså..som skal bygges ut her og Bislett og Holmenkollen var jo selvfølgelig..var staten usedvanlig lite raus. Oslo kommune tok rekninga for å arrangere et VM på ski i 2011 i år. Nasjonal dugnad, Oslo kommune betaler hele festen”.

Demografiske faktorar ser ut for å være ei utfordring for byidretten. Dette er ei problemstilling som i realiteten ikkje kan målast i forhold til den lokale bygdeidretten. Geografiske plassering kan likevel gå på bekostning av den lokale byidretten. Idretten som institusjonelt organ har allereie ei stor samfunnsoppgåve, som er å skape sjølve aktiviteten og ikkje minst drive den. På bekostning av nasjonale anlegg, kan det være nærliggande å konkludere med at dette er mål som ikkje kan bli til realitet. Det tenderar til å vere eit uoppnåleg mål for den lokale by-idretten. Utan tvil er dette ei viktig målsetting for befolkninga sin fysiske aktivitet generelt, men er det eit uoppnåleg mål for byidretten som kjempar om areal og hallkapasitet. I utgangspunktet er areal og hallkapasitet ei stor utfordring, fordi det er så mange aktørar som er involverte. Informantane frå idrettslag påpeikar det er ikkje berre internt i idrettsmiljøet kor ein kjempar om areal, men også eksterne faktorar som blant anna utbygging av eigedomar og private hus, vegar osv. Det er mange om beinet og ein påverknadsfaktor som ikkje lar seg påverke i motsatt retning fordi det vert sett på som naturleg å legge nasjonale anlegg i nettopp dette området. Demografiske faktorar kan ikkje la seg påverke og difor vanskeleg å ta stilling til, for alle partar. Problemstillinga kring kor vidt ein har krav på areal eller ikkje, kan nok ikkje bli betrakta som den største idrettpolitiske utfordringa blant by-idretten. Respondentane frå idrettslag kan føle på staten si medverknad i forhold til nasjonale anlegg. Ullevål idrettslag uttalte fylgande: ”Når eg snakker med

kollegaer så føler jeg at de ofte sukker oppgitt når det er VM på ski og andre ting som man skal ruste opp Holmekollen og andre arenaer. Så er det mange som føler at det går på bekostning av det de holder på med.” Nasjonale anlegg er kan truleg vere eit trugande medverknadsområde som går over idretten til born og unge. Samtidig som dette påverker idrettspolitikken i by idretten, legg dette samtidig press på den lokale anleggsdekninga og ikkje minst økonomiske bidrag.

Tatt i betrakting kor kommunen allereie bidreg mykje, går likevel mykje midlar til dei nasjonale anlegga. Nasjonale anlegg er ei utfordring for by – idretten, likevel er det ein toleranse kring dette i og med det er ein storby og hovudstad. Styret i idrettskretsen ser på dette som ein naturleg stad å plassere nasjonale idrettsanlegg og uttalar fylgande: ”Det har vore nokon store tunge løft, på nokon...anlegg som særleg da, Holmekollen, Bislett, Tøyen badet..ja, men det er og naturleg at ein får slike anlegg i ein storby. Trass dette går på kostnad av breiddeidretten i by –idretten, ligg det ein toleranse over presset. Dette er noko ein ikkje kan kjempe imot og truleg er det ein naturleg del av anleggsutbygginga. Dette kan ikkje betraktast som eit likedanna press fordi fenomenet underbyggjer på demografiske forhold som økonomi og plassering. Likevel er dette ein oppvekkar til staten der ein del midlar til nasjonale anlegg påverker lokalsamfunnet og går utover anleggsutbygginga til den lokale by -idretten.

5.4.2 Idrettspolitisk påverknad for bygdeidretten

Dei fleste i informantane gav uttrykk for at kommunen ikkje har vore den største bidragsyta, men har strekt seg så langt som råd. Frå kommunen si side gav dei uttrykk for å gje ein del midlar til idretten, og kulturlivet var dei som måtte vike litt unna for idrettslivet i bygda. I den forbindelse må det likevel nemnast at dei fleste informantar har forståing for at Sogndal ikkje er ein rik kommune og stønaden kjem deretter. Med dette kan ein påstå idretten er godt synleg og godt organisert i samfunnet, med ein slik posisjon kan den fort bli oppfatta som ein maktfaktor i lokalpolitikken (Waldahl, 2009). Som tidlegare styreformann blei det uttalt vidare:

”Me er ikkje sinte på kommunen elle noko, men det nivået som Sogndal fotball ligg på er for høgt å forventa at Sogndal kommune skal bidra så....masse! det er ein satsing som er utover som er unaturleg for ein kommune på vår størrelse. Kommunen har vore grei i forhold til reguleringar, tilrettelegging osv. Men svært lite i forhold til økonomi. Dei gjekk inn med 10 mill i aksjekapital på Sognahallen og har bygd nokre vegar og forskjellig, men har ikkje...dei leige

sjølv sagt idrettsareala våre, men alle idrettsanlegg som er i sentrum er bygd av Sogndal fotball. Absolutt alt, baner, hus og alt sånn. Det er svært lite dei har vore med, men sei at dei har vore med på det som er naturleg for dei å vere med, men svært lite.”

Sidan kommunen ikkje er eigarar av noko anlegg og kan derfor legge meir ansvar og oppgåver over på idretten og spesielt Sogndal Fotball AS. Spelemidlane er det området kommunen står ansvar for. Dette har tidlegare vore spreidd under ulike organ, men ligg no under kultursjefen som til slutt behandlar søknadane i saman med kommunestyret. Eldre forsking seier idretten har blitt integrert steg for steg i kommunale organ med meir ansvarsområde og påverkar den lokale idrettspolitikken og organiseringa (Berg, Rommetvedt, 2002). I eit hierarkisk perspektiv vert samhandlinga kjenneteikna som eit autoritetsforhold der staten står ovanfor og bestemmer og kommunen utfører, eit byteforhold kor staten får kommunen til å ta på seg oppgåver i byte med finansielle intensiver (Jenssen, 1995). Dette forholdet mellom idrett og kommune ser ut for å vere omvendt i dette tilfellet der idretten tek på seg oppgåvene kor kommunen vert den utanforståande parten. Tatt i betrakning frå eit samfunnsperspektiv der idretten er dei som utfører aktivitet. Kan dette resultere til at det vert tatt for gitt at dei lokale laga og lokalidretten må stå for ansvaret for den lokale bygdeidretten. Dette er like mykje kommunen sitt ansvar som det er idretten sitt ansvar å vere ein ytar for å skape aktivitet. Moderniseringss prosessen har satt sitt preg på dei frivillige organisasjonane og dette har skapt til at idretten har blitt til ei tilgjengeleg ressurs. Idretten i Sogndal har ein sterk posisjon og har funne sin plass i samfunnet. Med dette kan ein anta at effekten av staten sine verkemiddel, har påverka idretten til å ta på seg fleire arbeidsoppgåver. Denne innflytelsen har lagt vekt på at bygdeidretten legg større vekt på å ivareta samfunnsutviklarrolla. Der kommunen har den mindre delaktige parten.

5.4.3 Idretten sitt samspel i byidretten

Organisering er eit viktig styringsmiddel og har vist seg å vere viktig i forhold til ulike slutionsutfall (Cohen, March & Olsen, 1972). Det viser seg der idretten er plassert med kultursektoren har stor betyding for kommunale bevilgningar. Ein kan anta at det kunne hatt sine fordeler, kor det kunne blitt bevilga meir pengar dersom idretten i Nordre Aker hadde vore er plassert i kultursektoren (Opdal, Bergsgard, 2009). Som eit bindeledd mellom idrettslaga og til idrettsetaten og idrettsrådet kan dei fort bli oversett på grunn

av svak administrasjon. Eit viktig sitat som kjem frå administrasjonen beskrev idretten fylgande:

"Det er ikke noe som blir fulgt opp, det er faktisk politikerne som dyster på disse frivillighetsmidlene, og vi har tenkt rundt dem nå, hva skal vi bruke dem til?, hvordan skal vi liksom, få litt langsiktighet rundt å bruke frivillighetsmidlene, sammen med lag og foreninger. Og da må vi kanskje utgi, ut i en planprosess da for å høre med de hva som er langsiktige målet med idretten og den øvrige frivilligheten og hvordan kan bydelen bruke sine frivillighetsmidler best mulig innenfor en langsiktighet og få en helhetlig plan. I kulturoppvekstkomiteen og det blir en veldig avgjørende diskusjon. Fordi sitte akkurat og samle element til den..til premissa i den saka. Vet jo godt hva politikerne vil og vet godt hva de vil la oss lokke til, mitt problem er hva eg får av administrasjonen om eg får slippe inn her..det sitter noen med rød penn og tek bort de mest radikale tankene fordi det koster. Ja..dette..de ser av det vil ta noe av bydelsramma. Dem vet at politikerne vil gjerne, men vil la dem få lov og det er en maktkamp her..det skal vi ikke legge skjul på".

Idretten og organisasjonsstrukturen i Nordre Aker ikkje lagt føringar på den enkeltes handlingsval, samtidig som skal skapa kapasitet til å realisera bestemte mål (March & Olsen 1978). Den interne organiseringa er ein avgjerande faktor om idretten lykkast eller ikkje, kan dette biletet gjenspegle seg i idretten i Nordre Aker? (Hagen & Sørensen, 2001). Ein vellykka kommunal organisering av idretten føreutsetter at staten har satt hensiktsmessige rammevilkår for kommunane og dei interne institusjonane er tilpassa organisasjonen sine mål. Det kan verke som om Nordre Aker ikkje har funne sin rolle og kva oppgåver dei skal utføre ovanfor idretten i lokalsamfunnet. Dette kan overføre problemet til staten fordi dei ikkje har klare nok retningslinjer i korleis kommunane skal drive idretten. For at organisasjonar skal fungere er ein avhengig av ei indre leiing som fungerar godt og kor ein ser på det indre tankesett (Selznick, 1957). Institusjonar er opptekne struktur, organisering og sjølve feltet, noko som kan bli teikna som fråverande i administrasjonen til Nordre Aker kommune. Eit maktforhold kan illustrerast gjennom eit ovanfor og ned forhold, kor ein har den øvste myndigkeit som sit med makt og regulering. På den andre sida er dette ein del av endringa kor kommunane har fått friare rom til å gjennomføre dei oppgåvene som dei ser på som viktige i sitt lokalsamfunn, men som ikkje behandla godt nok i byidretten. Kvart einskild lokalsamfunn har ulike behov og ynskjer som resulterar til meir uavhengige organisasjonar. Er det Nordre Aker som ikkje har klard å tilpasse seg endringane og dermed ikkje teke på seg ansvaret ovanfor idretten? For Nordre Aker som organisasjon tyder det på eit spenningsforhold mellom den politiske makta og den administrative

leiinga. Dei organisatoriske forholda seier mykje om den politiske og administrative strukturen i det institusjonelle handlingsmønster. Dette gjenspelar korleis kommunikasjonen og samhandlinga føregår mellom idretten og kommunen (Waldahl, 2009). Den interne samansetninga i organisasjonen er i stor grad ein påverknadsfaktor for idretten sine utfall. Dermed kunne idretten stått sterkare som eit institusjonelt organ dersom idretten ikkje trong kjempe om legitimitetsgrunnlaget. Dette er nødvendig for å få ei auka anerkjenning av administrasjonen. Det kan synast som lokalbefolkinga er klar over viktigheita kring dei viktige faktorane av det å drive idrett. Idrettslaga er flinke til å tilrettelegg for born og unge sin fysiske aktivitet i Nordre Aker. Kva er det som ikkje får kommunen til å satse meir på dei gevinstane kring idrett og aktivitet i Nordre Aker? I motsetning til andre studiar er den auka interessa frå det lokaloffentlege ovanfor frivillige organisasjonar fråverende i Nordre Aker (Henriksen, 1996). Dette kan eksemplifiserast med eit sitat frå administrasjonen:

"Foreldrene vil jo at born skal drive idrett, det har noe med..det er viktig ingrediens det med å vere fysisk aktiv. Mange skal drive idrett og da er det jo..det er synd at bydelen ikkje er med på det laget. For no er det foreldre, idrettslaga og ja litt overordna politisk myndighet i bystyret og...mens Nordre Aker er den svakeste parten så her har vi stort potensiale og trur jo at vi i er.. men trur at det kommer etter hvert. For eg veit jo at i mange, mange kommunar der står idretten veldig sterkt i administrasjonen. Sogn, Høyanger og mange..kommunar i Sogn, og der eg jobba tidlegare, der var idretten en utrolig faktor og vi samarbeida og hva det skulle vere, men i Oslo er det vanskeleg å få det til i lokalsamfunna, i bydelene. Ikke berre på tvers, men og i bydelene. Det er jo Oslo idrettskrets som gjerne vil at det skal bli bedre, men det politikarane, byrådet i dag, Høgre og FRP som ikkje vil at bydelene skal engasjere seg i kultur og i idretten i noe særleg grad, de vil at det skal vere..det skal vere bystyret som bevilge også skal det vere frivilligheten som ivaretar sine egne interesser også har du selvfølgelig idrettsetaten som en serviceetat og sånn har det vore tidlegare. Bydelene er jo ny så vi har ikkje funne rolle i dette, kva en skal gjøre og..og er ikkje tillagt noen større oppgaver i dette egentlig. Så mange bydelar som ikkje har frivillighetsmidlane og dem har ingen direkte kontakt med lag og foreningar og idretten heller..så vi er ein av unntaka som har frivillighetsmidlar og som har et begynnande samarbeid med idretten. Men det er enda fortsatt i Nordre Aker..tilgjengs med Norge så er det på et lavt plan. Mye lavere nivå enn det som er elles. Men idrettskretsen og Oslo kommune som helhet ivaretar sine oppgåver, det må man ikkje vere i tvil om, men da er det i form av idrettsetaten også er det da bystyret, det fungere veldig godt og det har det alltid gjort og de store flinke idrettslaga dem går selvfølgelig til idrettsetaten når de har anleggsbehov, men Nordre Aker ligg litt på sida her og vet ikke helt hva man kan gjøre."

Rammevilkåra som vert lagt frå det sentrale er implementert i lokalidretten, som for eksempel tilrettelegginga av aktivitet for born og unge og ivareta den frivillige sektoren

sine interesse. På den andre sida er dette ei grunnleggende tillitt til idretten sitt virke, utan medverknad frå den kommunale sektor, kor dei vert ståande på sidelinja og ikkje funne den rolla som dei kanskje burde ha? Det politiske tenderar til ein stor faktor for by –idretten. Det symbiotiske forholdet mellom ei administrativ og politisk eining og ikkje minst idretten og kommunen, kan i dette tilfellet ikkje sjåast på som gjensidig avhengigskap. Idretten er avhengig av administrasjon som forvaltningsorgan for å oppnå legitimitet og ikkje minst for å få tilført ressursar. Frivilligheitsmidlane kan bli betrakta som ein stor føresetnad for Nordre Aker sin idrett, som er kontaktflata og kommunikasjonen mellom Nordre Aker og idretten. Det kan verke som om Nordre Aker ikkje har funne sin rolle som eit ledd mellom lokalidretten og idrettsrådet og ledda oppover. Idretten driv ei virksomheit som er driven på eige initiativ der kommunen står utanfor og ikkje er særleg involverte i det idretten driv med. Den utvida og fragmenterte velferdsstaten har hatt behov for nye løysingar i forhold til dei sentrale arbeidsoppgåvene (Henriksen, 1999).

Idrettsrådet som eit bindeledd mellom kommune og stat er difor eit like viktig organ ovanfor den lokale idretten i Nordre Aker. Idrettskretsen også fungerande som idrettsråd vert betrakta som sterkt og som ein god samarbeidspartnar frå alle respondentane i by – idretten. Idrettsrådet kan sjåast som eit viktig bindeledd for idretten, men ikkje mellom idretten og Nordre Aker. By –kommunen si rolle kan sjåast i samanheng med undersøking som er gjort på idrettsråda si rolle. Det viser seg at rolla til idrettsrådet og retningslinjene for korleis dei skal organisere seg og fordel midlar, ikkje er konkrete frå staten og myndighetene si side (Bergsgard & Opedal, 2002). Utfordringa til byidretten er kva rolle dei skal opptre som ovanfor by –idretten. Den kan indikerast på at dei ikkje har gode nok retningslinjer og strategiar for korleis ein skal fungere som eit idrettsorgan for by –idretten. Derimot gav idrettslaga gode inntrykk av idrettsrådet som eit sterkt idrettspolitisk organ og som velfungerande. Idrettslaga betraktar dei som gode rådgjevarar og som ein god vegleiingspartnar i forhold til korleis å drive eit godt idrettslag. Idrettsrådet påpeikar sjølv at dei prøver så langt som råd, å vere ein god rådgjevar og er innforstått med å vere ein viktig brikke som informasjonsorgan ut til idrettslag. Administrasjonen og idrettslaga ser på idrettskretsen som profesjonell og dyktige, medan kommunen kan betraktast som det svake ledd. Idrettsrådet som den sterke parten, kan indikere på å vere det viktigaste øvste- ledd for lokale by -idretten? Nordre Aker har ikkje funne si rolle i samspelet mellom idrett og kommunen og kan

tendere til eit svakt samspel (Schmitter, 1979). Idretten er plassert over fleire einingar og avdelingar som slepp inn fleire personar som arbeidar med idrettslege saker. Medfører dette for mange personar som arbeidar på idrettsfeltet? Der det er fleire personar som arbeidar med idrettsrelaterte saker arbeidar også med andre kommunale saker, eit ansvar som kan gå utover dei idrettsrelaterte sakene i Nordre Aker (Hanssen m fl., 2005). Svak sentralisering kan vere ei like stor faktor og utfordring for idretten som statleg myndighet er for lokalidretten i Nordre Aker (Jacobsen & Thorsvik, 2007). Legitimetsgrunnlaget er ikkje opparbeida og medfører til eit samarbeid og samhandlingsmønster som ikkje er institusjonalisert (Nødland, 2007). Ansvaret som kommunen har ovanfor dei ikkje-idrettsrelaterte sakene er kanskje minst like mykje om ikkje meir ein stor utfordring for idretten? Har dei andre arbeidsoppgåvene i Nordre Aker ein høgare prioritet framfor born og unge som er minst like viktig satsingsområde? Kommunen indikerar å vere lite fokusert og lite målrette i relasjon til frivillig innsats og idrettsfeltet generelt, samtidig som kommunen si generelle organisering kan også vise seg å vere ei av grunnane. Kommunen si organisering har vist seg å ikkje ha betyding på generell basis, men sidan idrettsområdet går over fleire einingar er kanskje organseringa ein viktig brikke for det institusjonelle samarbeidet? Den rolla som kommunen skal opptre som samhandlingspartnar kunne truleg stått sterkare dersom dette hadde vore innafor ein eigen sektor og ikkje utover fleire einingar.

5.4.4 Idretten sitt samspel i Sogndal

Idretten har sjølv stått for å vere drivaren og den viktigaste bidragsytaren for å skapa aktivitet i Sogndal. Kommunen sjølv vert ikkje betrakta som stor påverker og ytar for idretten og dei målsettingane som har vorte skap over tid er det idretten som har lagt til grunn (Berger & Luckmann, 1967). Idretten og spesielt fotballen har over tid vore mest involvert for å skapa realistiske mål og idretten sjølv har teke tak og fått det inn på dagsorden. Tidlegare styreformann uttalar:

"Idretten..ja..stort sett me so.. har 100% påverknad...der er jo idrettsrådet litt inne, me jo med i høyringsinstansar og du kan sei at.. Heile den politikken som ligg i kommunen, den er jo over tid skapt av idretten sjølv. Det er jo ikkje politikarar som har skapt det til idretten, men idretten som har skapt det til politikarane. Så i Sogndal, idretten over lang tid har vore..over fleire generasjoner vore så sterkt at den har vore med å lagt premissane, så dei som er politikara er og med i idretten kan du sei."

Ifrå Sogndal si side vert politikarar på lik linje som i Nordre Aker sett på som viktige i forhold til dei idrettspolitiske handlingane. Idrettsrådet i Sogndal innrømmer dei ikkje er noko policy –utrette organ og overlet slikt til kommunen og elles dei retningslinjene som kjem frå forbundet. Elles har dei ulike idrettslaga og gruppene sine eigne målsettingar og behov som må bli oppfylgd. Skal ein få midlar og utteljing på det ein søker om, er det born og unge som må bli prioritert elles får ein ikkje midlar som ein søker på. Idrettsrådet presiserar dette med fylgande eksempel:

"Hvist dei klarar å legge fram eit dokument i form at dei jobbar mot born og unge så får dei også sine utteljingar i aktivitetsmidlar. Også har me andre som me har sagt nei til..alltid hatt søknadar frå Fjøra fotball, men dei er berre vaksen idrett. Dei driv ikkje med den målgruppa me har, har dei ikkje idrett for born og unge så får dei ikkje midlar hos oss. Det er slik prioritering er...det er ofte på årsmøte slikt skjer. Så det vert forstått, at me har retning mot born og unge og anlegg for dei. Så må dei som er vaksne og i fullt arbeid må finansiera seg sjølv".

Idretten er konsekvente på kva dei kan bruke av midlar og ikkje og held seg til det satsingsområde som både kommunen og det sentrale ledd har som målgruppe. Likevel er dette eit krav til den kommunale sektor for å få midlar til idretten, gjennom eit slikt styringsverktøy får staten ein påverknad i form av å vere ein regulator som ikkje er særleg synleg for idrettslaga og idretten for øvrig? (Bergsgard, 2007). Kvifor vil då staten tilrettelegg idrett for alle og tilrettelegging av idrett skjer på bakgrunn av dei som har behov og ynskjer om aktivitet? Eit lokalsamfunn dreiar seg om ei befolkning med ulike aldersgrupper kor det ikkje er berre born og unge som skal få drive fysisk aktivitet, men også vaksne og eldre. Dei offentlege målsettingane styrer truleg meir dei lokale idrettslaga meir enn dei er klar over? Dette påverker truleg det interne virke i organisasjonen fordi organisasjonen må tilpasse seg dei statlege styringsverktøya. Kommunen kan tendera til å vere den mindre involverte parten i prosessane som idretten opererer i (Jacobsen & Thorsvik, 2007). Dette kan overøre meir oppgåver over på idretten og idrettsrådet og dei frivillige organisasjonen, dermed er ikkje dei frivillige organisasjonane så autonome som ein skulle anta? Med eit eksempel frå idrettsrådet i Sogndal kan ein sjå det er blitt meir pålagte oppgåver som idretten er nøydt for å gjennomføre.

Eksempelvis vert det uttalt:

"Eg er jo byråkrat til dagleg og jammen må ein ha vore gjennom nokon papirarbeid for å komma gjennom desse søkerne. Slik at for eit lite lag som har berre knapt nok har nokon til å ta desse administrative oppgåvene så vert dette her for stort og vanskeleg og tidkrevjande og da kan vere..kommunen kunne kanskje strekt seg litt meir og vore den profesjonelle søkeren. For me treng gode søkerne for å komma lenger og det er ein utfordring. Kanskje den viktigaste utfordringa me har for kommunen, å vere rådgjevar på søkernesida".

Som samarbeidspartnar kunne truleg kommunen teke større del i å vere ein samarbeidspartnar og tatt på seg fleire større oppgåver som angår idretten. Dei lokale ressursane og kombinasjonane har ikkje blitt kopla saman, der ein form av lokale tiltak og tenester skal få innbyggjarane til å oppleva resultatet (Djupvik, 2000). Det kan sjåast ut som det er dei frivillige organisasjonane som har problem med å få kommunen med på laget. Ikkje omvendt der den vanlegaste årsaka er å få rekryert folk (Seippel, 2003). Ut ifrå dei målsettingane og målgruppa til kommunen skulle ein anta kommunen engasjerte meir på idrettsfeltet for å oppnå dei måla som satt for lokalsamfunnet sin fysiske aktivitet. Som eit institusjonelt organ kunne dei lagt klarare retningslinjer i forhold til dei meir profesjonelle arbeidsoppgåvene som idretten skal ta i vare. For idretten er det ikkje alltid tid og ressursar det kjem an på, men også kompetanse og kvalifikasjonar? Fleire av informantane gjev uttrykk for at idrettsrådet ikkje er eit stort idrettsorgan og difor meir ein bidragsyta i form av pengestønad. Dette kjem også fram frå idrettsrådet sjølv der kommunen vert trekt fram som eit stort organ, spesielt når idrettsrådet ikkje klarar å bidra økonomisk. Difor ligg grunnsatsinga hjå dei ulike sjølvstendige gruppene kor dei må vere levedyktige. Dei viktigaste idrettspolitiske sakene er spelemidlane og dei midlane som dei forvaltar vert styrt i retning av born og unge. Dei er ikkje eit stort utrette dagleg organ og har difor møteverknad 3-4 gonger i året kor spelemidlane er prioriteringa og elles inne til høyring for kommunedelplanen. Idrettsrådet har ikkje noko møteplass er arbeidsverksamheit utanom dette. Idrettsrådet kunne difor vore meir aktiv, men som lite organ basert på frivillig arbeid er det kanskje dette ein utfordring i å få realisert eit meir aktivt idrettsråd? Som tidlegare styreformann vert det uttalt fylgande:

"Idrettsrådet i Sogndal har ikkje vore spesielt sterkt. Det har vore ein..idretten i Sogndal har vore sterkt, men idrettsrådet..det politiske biten av samarbeidet har ikkje vore noko. Me har hatt idrettsråd og stort sett har det oppretthelde av Sogndal fotball. For å ha det, for å ha eit samarbeid. Men det har fungert, det

har fungert og vore på ein måte ein fordelingsnøkkel på dei tinga som er viktige å ha ein fordelingsnøkkel på. Men idrettsrådet har ikkje vore nokon driv i Sogndal, laga. Kaupanger og Sogndal. Som er dei to store idrettslag, kan du sei. Dei har vore sterke og greidd å驱va dette sjølv og hatt heile vegen dette samarbeidssystem som har gjort at det ikkje har vore mykje konfliktar. Me har opprettheldt idrettsrådet og dei har møter og årsmøter og vert vald. Er der hvist er noko, men dei er ikkje nokon drivkraft i Sogndal.”

Idrettslaget seier vidare dei ikkje utfører mykje idrettspolitisk arbeid og potten med pengar er der dei fordeler. Det idrettspolitiske vert skjer gjennom Sogndal Fotball og Sogndal idrettslag. Idrettsrådet kan forbindast som ein fordelingsnøkkel, medan idrettslaget og dei sjølvstendige gruppene må drive verksamheita sjølv. Samspelet innanfor idretten kan karakteriserast som sterkt, samhandlinga mellom laga og gruppene er koordinerte og godt organisert (Waldahl, 2009). Samspelet i bygde idretten indikerast på å vere sterk med fleire involverte samarbeidspartnarar, dette er i samsvar med studiar der fleire aktørar har kome inn på feltet. Dette kan illustrerast frå kommunen: ” Campus er jo eit resultat av eit samarbeid mellom kommunen, idrettslaget, høgskulen og vidaregåande skule. Veldig mange samarbeidspartnarar og vi syns det har blitt veldig bra..det vert veldig bra”. Idretten kjenneteiknar eit perspektiv på korporatisme kor kommunen er sentralisert med ein kulturavdeling, men som opptrer svakt fordi idrettslaga arbeidar for sine eigne saker og er ikkje i stor grad involvert i det idretten held på med. Kommunen er ikkje heilt fråverande, har lite samordning med idrettslaga sjølv om kommunen eksisterar som eit ledd ovanfor idrettslaga. Sogndal Fotball kan i ein viss grad definerast som ein større samhandlingspartnar og opptrer difor som eit bindeledd på idrettsfeltet i Sogndal. Likeeins er det med idrettsrådet kor dei er lite delektig og lite involvert og på bakgrunn av dette har det danna seg nettverk i kommunen. Idrettsfeltet er svært sterkt med Sogndal fotball i spissen og samspelet med dei ulike aktørane har gode relasjonar til kvarandre og er opptrer ikkje uavhengig av kvarandre fordi dei dreg nytte av kvarandre sine ressursar. Dette samarbeidet er institusjonalisert og har over tid vore eit samspel som har varigheit og tradisjon og kan betraktast som sterkt (Jordan & Schubert 1992, Löffler 2003, Smith 1993). Dette kan truleg vere fordi det viser seg i mindre kommunar som ikkje er økonomiske rike har ein aktiv frivilligheitspolitikk og den frivillige sektoren er meir involvert. Kommunen held seg direkte til laga og informantane påpeikar dialogen er god sjølv om ein ikkje har den daglege kontakta. Likevel kjem det frå kulturavdelinga og idrettslaget at ein treng berre å ta ein telefon dersom det er noko ein ynskjer eller vil har svar på. Dialogen er god og

direkte kontakten skapar kortare avstand, sjølv om kommunen og idrettsrådet ikkje er alltid like involvert. Teikninga på korporatistisk institusjonell organisering der idrettsrådet vert føretrekt som samhandlingspartner på feltet er difor ikkje gjeldande i dette tilfellet. Gjennom den demokratiske beslutnadsstrukturen lokalt er det forventa at idrettsråda og laga kjem fram til beslutnadar som samlar støtte blant dei involverte. På denne måten kan tilskotsordninga styrke det lokale sjølvstyret som inneber ein impuls til å den lokale demokratiske strukturen meir aktivt i bruk blant anna ved å styrkeidrettsråda. Dermed kan bruken av midla bli tilpassa dei lokale behova og det kan skapa konsensus og legitimitet rundt bruken av pengane. På den måten kan ordningen bidra til å oppretthalda og stimulere til mangfold lokalt. Lokalleddet kan også bli styrka og dermed vere betre i stand til å artikulere sine interesser.

5.4.5 Oppsummering

Satsing på born og unge i idretten i kommunen er det målområdet som har høgast prioritet blant begge kommunane. Idrettslaget føler seg knyta til retningslinjene som Noregs idrettsforbund har lagd til grunn, medan dei ulike undergruppene og idrettane har sine eigne mål. I Nordre Aker tyder det på fråvær av visjonar og realisering av mål for den lokale idretten. Kommunen står fraverende den lokale idretten sitt virke og samspelet mellom idretten og kommunen er i optimal. Oslo som fylke og kommunal by eig for det meste av alle idrettsanlegg og er difor ein stor bidragsytar for Nordre Aker si anleggsdekning og idretten generelt. Sjølv om kommunen bidreg mykje er statlege anlegg ei utfordring for lokalidretten. Nasjonale anlegg medverkar til mindre kommunale støtter og ser på staten som ein sviktande part. Mykje av økonomiske midlar går til statlege anlegg og lokale idretten må svi for dette. I Sogndal eig ikkje kommunen idrettsanlegga, men Sogndal fotball og fylkeskommunen. Idrettslaget i bygdkommunen meinar kommunen kunne bidre mykje meir, men noko som også er forventa på grunn av kommunen sin økonomi. Med tanke på stramt budsjett og lite økonomi har dei strukke seg så langt dei kan å på den økonomiske sida. Kommunen vert ikkje sett på som økonomisk sterke, men kunne vore meir delektig kring det som har skjedd rundt idretten og realisering av mål. Samspelet på tvers av sektorane indikerar på eit sterkt samarbeid og kommunikasjonen er god.

5.5 Oppsummering av empiriske funn

Denne masteroppgåva er eit resultat av ei undersøking på ulike føresetnadar for lokal idrett. Idretten i by - og bygdecommunen er i stadig endring, i likskap med kommunar og samfunnet for øvrig. Relasjonen mellom stat og kommune er stadig i endring der det sentrale leddet overfører fleire og fleire samfunnsoppgåver på det lokale idrettsfeltet. I denne oppgåva er det lagt vekt på lokalidretten si organisering og indre virke og staten sine reguleringar i forhold til kommunesektoren. Tilfella av by - og bygdecommunane me har vore inne på i denne oppgåva, tyder på at kommunen sin relasjon til idretten har blitt eit større og viktigare arbeidsområde over tid. Sjølv om kommunane er standardisert under eit regelsystem av staten syner dette to ulike organiseringar der speleromet for endring ikkje har eit likedanna mønster på kommunane. Det indikerar heller ikkje på noko skilje på at byidretten er meir tilpasningsdyktig enn bygdeidretten. Gjennom dei ulike føresetnadane for desse to ulike kommunane er det rimeleg å anta ein tilpassar seg dei lokale omgjevnadane ulikt. Det institusjonelle feltet som desse to kommunane opererer i kan truleg identifiserast i ulike mekanismar for isomorfisk endring og organisasjonsprosessar. Samtidig ber det preg på ei tvangsprega likedanning på samt av idrettslaga i begge kommunane.

Idretten sin bevegelse og aktivitet har i saman med samfunnendringar fått ei bevisstgjering i desse to lokalsamfunna. Rommet for organisatoriske løysingar har danna nye tankesett og strukturar for desse to by – og bygdeidretten. Dette presset og ”motebølga” har satt sitt preg idretten begge stader. Den tiltakande mekanismen som har blitt spreia gjennom fagleg nettverk har danna ei bevisstgjering hjå dei ulike idrettsorganisasjonane. I kommunen sin organisasjon og virke har dette blitt eit meir implementert samfunnsområde, der dei har overført arbeidsoppgåver til idretten og gjennom den rolla dei opptrer som. I begge desse lokalsamfunna ser ein idretten har blitt eit større og integrert område som over tid har opparbeida seg høg legitimitet, posisjon og aksept. Endringane ber preg av å vere eit viktig område spesielt for det politiske, men i mindre grad i administrasjon og forvaltning. Dei ulike føresetnadane som krev god tilrettelegging og organisering og viser seg likevel å få to ulike utfall av idrettsorganisering, men like organisasjonar. Dei organisasjonane som opererer innanfor same felt tenderar til likne kvarandre og legitimetspresset vert for stort. Ein kjempar om legitimitet og dei same ressursane. Dette er spesielt vanskeleg for dei mindre idrettane i bygdecommunen, fordi ein ikkje klarar å byggje opp si eiga identiteten og

posisjonen fordi rommet for fleire store idretter ikkje tillet det. På bakgrunn av dette gjenspeglar dette seg i korleis to ulike kommunar har ulike målsettingar, arbeidsoppgåver og organisering.

5.5.1 Korleis påverker staten og omgjevnadane den lokale idretten si organisering og arbeidsoppgåver?

Gjennom å bli betrakta som ein legitim organisasjon er det rimeleg å anta ein lykkast i det lokale idrettssamfunnet. Gjennom å opptre som ein sterk rolle og posisjon i idretten vil ein som organisasjon vere lettare mottakleg for tvangspregande press enn om ein organisasjon prioriterar effektivitet. I bygde kommunen har dei institusjonelle mekanismane påført organisasjonsfeltet ein kamp om legitimitet blant dei ulike idrettane. Kommunen har vore tiltakande til nye retningslinjer frå staten og romslegare former for organisasjonsstruktur. Dette resulterar til ein dominant idrett som har tilpassa seg omgjevnadane i tråd med samfunnsendringane som har kome inn på området.

Fotballen som idrettsorganisasjon har innteke ein stor posisjon og rolle i samfunnet. Dei lokale omgjevnadane som sponsorar og nye nettverk har medverka til å skape ein større organisasjon. I byidretten har fleire av idrettslag profesjonalisert seg, samtidig er det ikkje alle idrettslag som når heilt opp. Etter nye retningslinjer og reguleringar av strategiar frå statleg myndighet har dette påverke både by og bygd – idretten sidan organisasjonane opererer med å løyse sine arbeidsoppgåver og organisasjonsstruktur deretter. Likevel er ledda frå staten og til idrettslag lang og har ingen direkte påverknad på grasrota. I bygde- kommunen er idretten organisert i ei kultureining og Nordre Aker etter politisk og administrativ sektor, som tilsvrar dei to ulike kommunane sitt mellomledd, men som er minst delaktige parten i både by – og bygde -idretten. Det organisatoriske virke i begge kommunane har endra seg parallelt med dei nye rammevilkåra som har blitt lagt for den lokale idretten. Friare rom til å bestemme sjølv har endra nye tenkjemåtar og former for organisasjonsstruktur. Bygde- kommunen spesielt, har tiltrekt seg profesjonaliseringstrenden i den grad samfunnendringane og det politiske har fått eit meir bevisst forhold til idretten og dei samfunnsoppgåvane idretten utfører.

5.5.2 I kva grad påverker dette den lokale idretten sitt samspel og idrettspolitiske mål?

Spelemidlane er ein stor og viktig føresetnad for utbygging av anlegg for både by og bygd og hadde ikkje overlevd utan. Spelemidlar er dei ein vesentleg og avgjerande faktor for by og bygde idretten for å realisering av anlegg. Noko som er nødvendig for å skape idrett og fysisk aktivitet. Dette har bidrige til endring og bevisstgjering kring anlegg og idrettspolitikken i begge utvalde kommunane. For by – idretten derimot, er anlegg eit stort behov og den lokale anleggsdekninga vert utfordra av dei nasjonale anleggsikona og staten vert ein sviktande part. Mykje av midlane i kommunen som hovudstad har gått til nasjonale idrettsanlegg. Noko som går på kostnad av breiddeidretten i by –idretten. Statlege målsettinga *idrett for alle*, resulterar til eit uoppnåeleg mål for by –idretten. Samtidig har dette idrettspolitiske målet, implisitt blitt implementert i dei to ulike kommunane sin idrettspolitikk. Begge kommunane prioriterar å legge til rette for born og unge og ikkje minst breiddeidretten, som er ei viktig målsetting frå det statlege organisasjonsleddet. Ikkje minst ein føresetnad for å få tildelt spelemidlar. Idretten står sterkt politisk i by –idretten og samarbeidet med dei fungerar godt. Idrettsrådet og idrettsetaten vert den fungerande samarbeidspartnaren og administrasjonen vert den svake parten og vert ståande utanfor. I bygde idretten er fotballen ein stor dominerande idrett, som tek mykje plass, men samtidig med sin aksept er den ein ressurs for dei mindre idrettane i Sogndal. Gjennom godt samarbeid på tvers av sektorane har bygde –idretten opparbeida ein god posisjon for idretten. Dette er det idretten sjølv som har stått i bresjen for å oppnå og i dag har utrette. Presset som fotballen har vore utsett for, har overført mykje samfunnansvar. Der dei må stå til teneste med mykje ressursar. Dette har danna eit godt grunnlag for samarbeid for idretten seg imellom. Dei ulike idrettslagene er sjølvstendige og velfungerande, noko som har ført til at idrettsrådet fungerar som eit mindre organ og utan å vere eit mellomledd for idretten og kommunen. Sjølv om samarbeidet med idrettsrådet og idretten fungerar bra, tenderar til eit velfungerande idrettsmiljø utan at kommunen er særleg involvert og har stor medverknad for korleis det ska bli driven.

5.5.3 Refleksjonar og forslag til vidare forsking

Ut ifrå dei empiriske funna, kan det avslutningsvis reflekterast over by –idretten knytt opp imot økonomiske bidrag til lokale idrettsanlegg. For ein meir sikker og generell vitskap kring endringsprosessar for by –idretten. Kunne det vore interessant å sett på

kva medverknad staten har ovanfor lokalidretten i dei ulike by –kommunane i hovudstaden. Staten sin påverknad har tydelegvis medført utfordringar for den lokale anleggsutbygginga i Oslo. Det kan truleg påpeikast at statlege midlar, som truleg den lokale by –idretten har krav på, vert brukt til opprustning og utbygging av nasjonale anlegg. Gjennom å reflektera verkelegheita og til åsyn for ei betre forståing og kvalitetssikra studie kring fenomenet. Kan ein utføre dette med å undersøkje fleire by –kommunar i Oslo. For ytterlegare undersøking kan det avslutningsvis nemnast at temaet kan også belysast gjennom ein meir kvantitativ karakter. Der ein baserer seg på dei ulike idrettane til idrettslaga i dei ulike lokalsamfunna. Med dette kan ein undersøkje om det er idretter som føler seg meir påverke og pressa enn andre idretter.

6. Referansar

Andersen, E. H. & Pedersen, K. (2007). The impact of party organizational changes on democracy. *West European Politics*, 30(1), 68-92

Baldersheim, H. & Rose, L. E. (2005). Kommunale reformer som teoretiske utfordringer: Linjer og paradokser i lokal politikk og organisering. I: H. Baldersheim & L. E. Rose (red.), *Det kommunale laboratorium: Teoretiske perspektiver på lokal politikk og organisering*, (2. utg.). (s.17-24) Fagbokforlaget. ISBN 82-450-0192-9.

Berg, C. & Rommetvedt, H. (2002). *Idrett og politikk i kommunene* I: P. Mangset, P. & H. Rommetvedt (red.). Idrett og politikk – kampsport eller lagsspill? (s.117-134). Bergen: Fagbokforlaget.

Berg, C. & Opedal, S. (2001). *En evaluering av ny tilskuddsordning til lokale idrettslag: en forstudie*, Kulturdepartementet, Rogalandsforsking

Berg, C. & Rommetvedt, H. (2002). *Idrett og politikk – kampsport eller lagsspill?* Bergen: Fagbokforlaget Vogmostad og Bjørke AS.

Bergsgard, N. A. (2005). *Opplosning eller stabilitet? Relasjoner og maktkamper innen den nasjonale idrettspolitikken*. Doktorgradsavhandling ved universitet i Oslo, Avdeling institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Oslo.

Bergsgard, N. A. & Opedal, A. (2002). ”Nasjonal politikk for lokalidretten”. I: P. Mangset & H. Rommetvedt, (red), *I idrett og politikk – kampsport eller lagsspill?* Bergen: Fagbokforlaget.

Bergsgard, N. A., Houlihan, B., Mangset, P., Nødland, S. V. & Rommetvedt, H. (2007). *Sport Policy: A comparative analysis of stability and change*. British Library Cataloguing in Publication Library

Bergsgard, N. A. & Nødland S. V. (2009). Kontaktmønstre og innflytelse i den lokale idrettspolitikken: Nettverk eller hierarki? I: B. Enjolras & R. Holmen Waldahl (red.), *Frivillige Organisasjoner og offentlig politikk*. Oslo: Novus Forlag.

Bingham, L. B. & O'Leary, T. (2005). The new governance: practices and processes for stakeholder and citizen participation in the work of government". *Public Administration Review* 65(5), 547-57

Castells, M. (red) & Catterall, B. (2002). *Making of the Network Society*. London: Institute of Contemporary Art.

Cohen, M.D., March J.G. & Olsen, J. P. (1972). A Garbage Can Model of Organizational Choice. *Administrative Science Quarterly*, 17, 1-25.

Corneliussen, P. C. & Aarskog, G.J. (2000). *Veileder for idrettsrådet* (3.utg.). Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite

Departementene (2005-2009). *Handlingsplan for fysisk aktivitet, 2005-2009 - Sammen for fysisk aktivitet*. Oslo: Departementene.

Djupvik J., (2000). *Folkehelsearbeid – Kommunal ressurskopling med vekt på bruk av fysisk aktivitet*, Kommuneforlaget Oslo

DiMaggio P. & Powell W.W. (1983). The iron cage revisited institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields, *American Sociological Review*, 48

E vind Å. S. (2006). *Idrettslaget som helseprodusent* – Introduksjon, metodologi i studiet av idrettslag og sentralidrettspolitikk med fokus på helse, Elverum. Høgskulen i Hedmark

Enjolras B. & Waldahl R.H.(2009). *Idrettsdemokratiet, makt og styring i idretten*, Akilles, Ullevål Stadion

- Enjolras B. & Waldahl R.H. (2009). *Frivillige organisasjoner og offentlig politikk*. Oslo: Novus Forlag.
- Enjolras B. & Seippel Ø. (1999). Frivillighet, kommersialisering og profesjonalisering. Rapport 99:9 *Uffordringer i norsk idrett*. Oslo, Institutt for samfunnsforskning.
- Føllesdal, D. & Walløe, L. (2002). Forståelse og hermeneutikk. I: *Argumentasjonsteori, språk og vitenskapsfilosofi* (7 ed.), (s. 82-121). Oslo: Universitetsforlaget.
- Fevolden, T., Hagen P. T., & Sørensen R., (1994). *Kommunal organisering – styring, effektivitet og demokrati*, Otta: Engers Boktrykkeri A/S.
- George, A.L. & Bennett, A. (2005). *Case studies and theory developement in the social sciences*. Cambrigde: MIT Press
- Giddens, A. (1993). *New rules of Sociological Method*. (2 ed.) Cambrigde: Polity Press
- Gilje, N. & Grimen, H. (1993). Hermeneutikk: forståelse og mening. I: *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger* (s. 142-174). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Goksøyr, M., Andersen, E. & Asdal, K. (red). (1996). *Kropp, kultur og tippekamp*. Statens idrettskontor, STUI og idrettsavdelingen 1946-1996. Oslo: Kulturdepartementet, Universitetsforlaget.
- Hagen T. P. & Sørensen, R. J. (2001). *Kommunal organisering – effektivitet, styring og demokrati*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Hanssen, G. S., Helgesen M. K. & Vabo S. I. (2005). *Politikk og demokrati. En innføring i stats – og kommunalkunnskap*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Henriksen, L. S. (1996). *Lokal frivillig organisering i nye omgivelser*, Aalborg universitet, Forlaget ALUFF.

- Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J.(2007). *Hvordan organisasjoner fungerer.*
- Innføring i organisasjon og ledelse.* Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Johannessen O. J (1995). *Organisasjon, ledelse og styring av idretten – hvor går veien?*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Kristoffersen, L. (2004). *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig metode.* (2.utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Jordan, G. & Schubert, K. (1992). A preliminary ordering of policy network labels. *European Journal of Political Research*, 21, 7-27.
- Kultur og kirkedepartement (2009). *Bestemmelser: Om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet.* Rapport
- Kultur og Kirkedepartementet, Idrettsavdelinga (2007). *Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet.* Oslo, veileder
- Kultur og kirkedepartementet (2008). *Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2009-2019*, Oslo, veieleder
- Kvale S. & Brinkmann S. (2009). *Det kvalitative forskingsintervju.* (2. utg.). Otta: Gyldendal Akademiske
- Kikulis, L.M., Slack T. & Hinnings C. R. (1992). Institutionally Specific Design Archetypes: A framework for understanding change in National Sport Organizations. *International Review for the Sociology of Sport*, 27, 343-370
- Kjeldstadli, K. (2000). *Å tolke tekster: kvalitative teknikker.* Oslo, Universitetsforlaget
- Lorentzen, H. (1994). *Frivillighetens integrasjon.* Oslo: Universitetsforslaget.
- Lorentzen, H. (2010). *Frivilligsentralen mellom stat, kommune og sivilsamfunn.* ISF Rapport. Oslo: Institutt for samfunnsforskning

- Löffler, E. (2003). Governance og government: networking with external stakeholders. I: T. Bovaird & E. Löffler, (red.), *Public Management and governance*. London: Routledge.
- Maykut, P. & Morehouse, R. (1994). Before beginning research: A philosophic perspective. I: P. Maykut & R. Morehouse. *Beginning qualitative research: Aphilosophich and pratctical guide* (p. 7-24). London: The Falmer Press.
- Meyer, J.W. & Rowan, B. (1977). Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony. *American Journal of Sociology*, 83, 340-63
- Morse, S. W. (2004). *Smart communities*. San Francisco: Jossey-Bass. .
- Myrvold, T. M., (1998). *Kultursektor i forvitring? Økonomisk og organisatorisk utvikling i kommunal fylkeskommunal kultursektor på 90-tallet*. NIBR-prosjektrapport 1998: 18. Oslo: NIBR
- NF-rapport, nr.1/(2002). Nordlandsforsking. *Mellom statleg plankrav og kommunalt spelerom, evaluering av kommunedelplan for anlegg og område for idrett og friluftsliv*. Av: Tone Magnussen, Arild Gjertsen, Asbjørn Røiseland
- NOU.1982:3 (1982). Maktutredningen. Sluttrapport Rapport. Bergen: Statens idrettskonferanse.
- Nødland, S. V., Bergsgard N. A., Bjelland A. & Leknes E. (2007). *Kommunenes samhandling med frivillig sektor*. Rapport IRIS: - 2007/047. Stavanger IRIS
- O`Brien, D. & Slack T. (2003). An analyses of change in organizational field: The professionalization og English rugby union. *Journal of Sport Management*, 17, 417-448

Salomon, L. (2002). *The tools of government*. New York: Oxford University Press.

Schmitter, P. C. (1979). Still the century of corporatism. I: C. Philippe, G. Schmitter & G. Lehmburk, (red.). *Trend Toward Corporatist Intermediation*. London: Sage.

Selle P. & Øymyr, B. (1995). *Frivillig organisering og demokrati – det frivillige organisasjonssamfunnet endrer seg 1940-1999*. Oslo, Det norske samlaget.

Selznick, P. (1997). *Lederskap*. Oversatt av Jon-Alfred Smith & Jon-Hjalmar Smith. ved Tian Sørhaug. Oslo: Tano Aschehoug.

Sivesind, H., Lorentzen, H., & Selle P. & Wollebæk, D. (2002). Rapport 2002:3. *The voluntary sector in Norway*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Silverman D. (2010). *Interpreting Qualitative data – Third edition, Methods for analyzing talk, text and interaction*, London: SAGE Publications Ltd.

Skille, Å. E., (2009). Idrettslagets praksis versus sentral idrettspolitikk, en problematisering av idrettens instrumentalitet. I: B. Enjolras B. & R. H. Waldahl *Frivillige organisasjoner og offentlig politikk*. (s. 146-163). Oslo: Novus Forlag.

Slack T., Parent M. M. (2006). *Understanding Sport Organizations: The application and Organization Theory*, Library of Congress Cataloging in Publication Data

Smith, M. J. (1993). Pressure, power and policy. State autonomy and policy networks in Britain and the United States. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press

St.meld.nr.14 (1999-2000). Idrettslivet I endring, Oslo: Kultur og Kirkedepartementet.

Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vigoda, E. (2002). From responsiveness to collaboration: Governance, citizens, and the next generation of public administration. *Public Administration Review*, 62(5), 527-540

Wollebæk D. & Selle P. (2002). *Det nye organisasjonssamfunnet: Demokrati i omforming*, Bergen: Fagbokforlaget

Wollebæk, D., Selle, P. & Lorentzen, H. (2000). *Frivillig innsats. Sosial integrasjon, demokrati og økonomi*. Bergen: Fagbokforlaget

Yin, R. (2003). *Case study research* (3rd ed.). London: Sage.

Østerud, Ø., Engelstad, F. & Selle, P. (2003). *Makten og demokratiet*. Oslo: Gyldendal

Internetsider

Om Noregs Idrettsforbund (2010). Henta 25/09-2010 frå:

<http://www.nif.no/omnif/Sider/forside.aspx>

Oslo idrettskrets, langtidsplan (2010). Henta 04/10-2010:

[http://www.oslidrettskrets.no/langtidsplan0306.pdf](http://www.osloidrettskrets.no/langtidsplan0306.pdf)

Paule, T. (2010). Statsbudsjettet. Henta 06/10-2010 frå:

<http://www.nif.no/nyheter/Sider/statsbudsjett2011.aspx>

7. Vedlegg:

7.1 Vedlegg 1

Informasjonsbrev

Førespurnad om deltaking i forskingsprosjektet:

*Ulike føresetnadar for lokal organisering og
tilrettelegging av idrett og fysisk aktivitet*

Bakgrunn for studiet

Dette er eit spørsmål til deg om å delta i ein forskingsstudie for å studera og gå i djubda på den lokale organiseringa og tilrettelegginga av idrett og fysisk aktivitet. Her skal eg sjå på dei ulike føresetnadane for organiseringa av idrett på lokalt nivå kor eg skal ta for meg to ulike kommunar. Sidan eg ynskjer å gå inn på by –bygd forskjellar og likheitstrekk treng eg representantar frå begge stader. Difor ynskjer eg å få eit intervju med deg som informant til å representere ein organisasjon i ditt lokale idrettsmiljø.

Kva inneber studiet?

Det er valfritt å vere med på eit slikt prosjekt, men set pris om du kunne tatt deg tid til eit intervju. Dette vil bli tatt opp på bandopptak for å få med den informasjonen eg treng, som i ettertid vert transkribert. Dersom er ynskjeleg kan eg ta eit gruppeintervju kor fleire kan vere med same tid dersom ein ikkje ynskjer å vere åleine under intervjuet. Med mindre utvalet ikkje har samtykka til å lagra datamaterialet har eg ikkje anledning til dette. Difor vil eg kvar gong vere oppmerksam på å kontakte deg for å få samtykke til bruk av datamaterial. Studien inneber at du svarar på vegne av organisasjonen og den rolla som du har for den lokale idretten. Du har difor anledning til å ikkje svare på dei spørsmåla som du føler kan gå utover din rolle som du har i forbindelse med idretten og arbeidslivet.

Moglege fordeler og ulemper

Dette skal ikkje vere til nokon ulempe for den som vert intervjua eller gå utover nokon andre personar/organisasjonar. Meininga er ikkje å finne informasjon som er til ulempe for deg eller organisasjonen, men kva dykk gjer bra og kva utfordringar som ligg i forhold til korleis de stiller dykk til dei ulike føresetnadane (statlege mål, rammevilkår osv) for å organisere idrett. Dette skal på ingen måte belaste nokon og ikkje opplevast som ubehagleg. Er der informasjon ein ikkje ynskjer å gå ut med skal dette bli tatt til etterretning for alle sine partars del.

Kva skjer med informasjonen om deg?

Intervjua som vert tatt opp og informasjonen som har blitt registrert skal bli transkribert og skriven ned til analysen i dette kvalitative forskingsprosjektet. Datalagringa vil skje i forbindelse med bandopptak og ekstern harddisk. Dette vil bli tatt opp til analyse av prosjektet. Dersom ein ynskjer å holda seg anonym til studiet er dette ok, men dersom vedkomande godtek å bli beskriven med sin arbeidsrolle i organisasjonen ynskjer eg å bruke denne tittelen i oppgåva. Datamaterialet vil ligge inne på kontoret som er låst for andre studentar og heile døgnet. Det vil bli lagra inne i eit skap som er låsbart og vil ikkje vere tilgjengeleg for andre utanom meg sjølv. Etter avsluttande prosjekt vil alt bli sletta frå bandopptak og harddisk. Informasjonen vil difor bli sletta i slutten av mai 2011. Grunnen til dette er dersom eg treng eller har gått glipp av informasjon som eg ser eg treng i innspurten av prosjektet. Det vil vere mogleg å identifisera deg i resultata av studiet når desse vert publisert dersom du ynskjer å seie kva rolle du har i idretten. Det vil vere dersom arbeidskollega og liknande kan gjenkjenne deg i det som vert framstilt i oppgåva, men då skal det bli beskrive så langt som mogleg skal søkast i å publisera resultat slik at ikkje identiteten til inkluderte kjem fram. Difor vil dette berre vere gjenkjenneleg for dei som jobbar i same organisasjon – internt. Dersom ein ynskjer å lese transkripsjonane eller ei utgåve av prosjektet er dette ein moglegheit.

Frivillig deltaking

Det er frivillig å delta i studiet. Du kan når som helst og utan å gje opp nokon grunn trekkja ditt samtykke til å delta i studien. Dette vil ikkje få konsekvensar for din vidare behandling. Dersom du ynskjer å delta, underteiknar du samtykkjeerklæringa på siste side. Om du no seier ja til å delta, kan du seinare trekke tilbake ditt samtykke utan at det

påverker din øvre behandling. Dersom du seinare ynskjer å trekkja deg eller har spørsmål til studien, kan du kontakte:

- Margrethe Bøe, 90502845
- Rettleiar for prosjektet: Thor Christian Bjørnstad
Stilling: stipendiat, seksjon for kultur og samfunn
Telefon: 2326 2305, thor.christian.bjornstad@nih.no

Dersom ytterlegare informasjon om studien er ynskja kan eg sende ein kopi av prosjektbeskrivinga kor det står meir utdjupa kva dette prosjektet dreiar seg om.

7.2 Vedlegg 2

Samtykke til deltaking i studien

Eg er villig til å delta i studien

(Signert av prosjektdeltakar, dato)

Stadfortredande samtykke når berettiga, enten i tillegg til personen sjølv eller i staden for

(Signert av nærståande, dato)

Eg bekreftar å ha gitt informasjon om studien

(Signert, rolle i studien, dato)

7.3 Vedlegg 3

Tema for intervjuguide

Prosjekttittelen er:

- Ulike føresetnadar for lokal organisering og tilrettelegging av idrett og fysisk aktivitet

Intervjuguiden er delt opp i hovudtema som eg ynskjer å ha fokuset på. Kvart hovudtema vil har fleire spørsmål/moment som eg ynskjer å stille. For å finne dei likskapane og skilnadane av eit komparativt studie er det viktig at eg brukar den same intervjuguiden og mest mogleg like spørsmål for både by og bygd – kommunane.

Tema 1: Bakgrunn/stilling:

- **Stilling/Rolle?**
- **Alder?**
- **Utdanning?**
- **Kor lenge har du sete i noverande jobb/verv?**
- **Korleis blei du rekruttert til rolla?**

Tema 2: Den lokale idrettsorganisasjonen

- **Kva ulike organ er delektige i arbeidet av den lokale idretten i kommunen?**
Korleis er dykkar organisasjon bygd opp? Kven bidreg til å skapa aktivitet?
- **Har det skjedd nokre endringar i den administrative organiseringa av idretten i kommunen?**

- Korleis samarbeidar de på tvers av sektorane i kommunen? Skule, bedrifter, klubbar, foreiningar osv
- Korleis tykkjer du samarbeidet fungerar? Kommunikasjon og møteplassar?

Tema 3: Mål for det lokale idrettsmiljøet

Lokale ressursar må bli satt i saman i kombinasjon slik at innbyggjarane får oppleva resultat i form av lokale tiltak og tenester. Samarbeid og målsetting er difor viktig for å få realisert planane ein har for idretten.

- Kva målsetting har kommunen si satsing på idrett og fysisk aktivitet?
- Kven er delektige i dette? Strategiar/prosessar
- I kor stor grad bidreg spelemidlane for dei føresetnadane og måla de har for kommunen sin idrett?
- Kor stor rolle har idrettsrådet som bindeledd mellom idretten og kommunen?
- Korleis samarbeidar de ilag og ut mot idrettslaga og den lokale og frivillige idretten?
- Korleis samarbeidar det frivillige med det kommunale?
- Korleis tilrettelegg dykk for dei som ynskjer tilbod utanfor den organiserte idretten?
- Kva ser du på som den største føreutsetnaden for å lykkast og for å oppnå dei beste resultata for den lokale idretten?

Tema 4: Idrettspolitikk

Eg ynskjer å sjå på kommunen sin idrettspolitikk og idretten sin posisjon i kommunen.

- Korleis er idretten sett på som samfunnsmål (idretten sin plass) i kommunen?
- Idretten sin posisjon i kommunen? Politisk og administrativt
- Kva er kommunen si viktigaste oppgåve i forhold til idrettsorganisasjonane? Korleis slår dette ut konkret?
- Kva er kommunen sin politikk i forhold til breidde og toppidrett?

Økonomi

Økonomien heng mykje i saman med idrettspolitikk og prioriteringar og innanfor det økonomiske er spelemidlane eit nøkkelord. Difor ynskjer eg informasjon om økonomiske betingelsar for den organiserte og uorganiserte idretten i kommunen.

- Er du fornøgd med anleggsdekninga i din kommune?
- Kven er det som eig idrettsanlegga og kven er det som eventuelt må leige?
- Bidreg og støttar kommunen lag/klubbar evt. idrettsrådet økonomisk?
- Er der anlegg/idretter som har større prioritet enn andre?
- Korleis er di oppleving av kommunen og idretten sin økonomi?
- Kor stor betyding har tilskotsordningane? Til dømes Lokale aktivitetsmiddel og spelemiddel for anlegg for økonomien og anleggsutbygginga?
- Korleis vert desse midlane eventuelt bevilga?
- Dei frivillige organisasjonane, politikarar og det administrative har også fått eit meir bevisst forhold til utbygging av nærmiljøanlegg, ei endring som har skjedd sidan 1990-talet.

- Merkar du noko til denne endringa? Kven bør og skal ha hovudansvaret for anlegg i kommunen?

Tema 5: Statens idrettspolitikk og føringer – påverknad på den lokale idretten

Eksterne forhold er med på å påverke organisasjonen sin økonomi, deira faglege nivå, evne til å gjennomføre oppdrag osv. Den lokale idretten har difor ein del utfordringar ut ifrå dei nasjonale trendane som formar den lokale organiseringa og dei rammevilkåra og føresetnadane som ligg til grunn for den lokale organiseringa

- Har staten stor innflytelse på den lokale idrettspolitikken? (Kva område har dei størst innflytelse st.meld, idrettsavd. i departementet, spelemidlane)
- Kven er med å utarbeidar den lokale kommune- delplanen for idrett og fysisk aktivitet?
- I kor stor grad er innbyggjarane med å påverker kommunale avgjersler og prosessar?
- Kva prioriteringar vert gjort i forhold til kommunen og idretten sine ressursar? Er det nokre områder som har høgare prioritet enn andre slik og kven bestemmer dette slik du ser det?

7.4 Vedlegg 4

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Thor Christian Bjørnstad
Seksjon for kultur og samfunn
Norges idrettshøgskole
Postboks 4014 Ullevål stadion
0806 OSLO

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Vår dato: 09.09.2010

Vår ref: 24840 / 3 / MSS

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 24.08.2010. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 06.09.2010. Meldingen gjelder prosjektet:

24840	<i>Ein kvalitativ studie av organisering og tilrettelegging av idrett og fysisk aktivitet på kommunalt nivå - samspelet mellom kommunen og idretten</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Norges idrettshøgskole, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Thor Christian Bjørnstad</i>
Student	<i>Margrethe Bøe</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, vedlagte prosjektvurdering - kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.05.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann tlf: 55 58 31 52
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Margrethe Bøe, Munkedasveien 78B, 0270 OSLO

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD. Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@ui.no
TRONDHEIM: NSD. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrr.svarva@svt.ntnu.no

